

Η ΑΝΑΓΝΩΣΗ ΕΝΟΣ ΓΝΩΣΤΟΥ ΚΑΙ ΕΝΟΣ ΑΓΝΩΣΤΟΥ ΠΑΡΑΜΥΘΙΟΥ :

Πόσο μπορούν να επηρεάσουν τα νήπια
στην επιλογή των κουκλοηρώων των παραμυθιών στο ζωντάνεμά τους.

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΛΙΟΛΙΟΥ ΕΛΕΝΗ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ & ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
ΕΙΔΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ «ΓΚΡΙΖΑ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ»

Αριθ. Εισ.: 4768/1
Ημερ. Εισ.: 14-12-2006
Δωρεά: Συγγραφέα
Ταξιθετικός Κωδικός: ΠΤ - ΠΠΕ
2006
ΛΙΟ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΘΕΜΑ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

**Η ΑΝΑΓΝΩΣΗ ΕΝΟΣ ΓΝΩΣΤΟΥ ΚΑΙ ΕΝΟΣ ΑΓΝΩΣΤΟΥ
ΠΑΡΑΜΥΘΙΟΥ ΣΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ:**

Πόσο μπορούν να επηρεάσουν τα νήπια στην επιλογή των
κουκλοηρώων των παραμυθιών στο ζωντανεμά τους

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΛΙΟΛΙΟΥ ΕΛΕΝΗ

A.M.:0202057

ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΕΣ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ: ΜΑΓΟΥΛΙΩΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ
ΤΣΙΛΙΜΕΝΗ ΤΑΣΟΥΛΑ

ΒΟΛΟΣ 2006

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος σελ. 5-6

➤ **Α' ΜΕΡΟΣ: Θεωρητική Προσέγγιση**

1. ΚΟΥΚΛΑ-ΚΟΥΚΛΟΘΕΑΤΡΟ

- 1.1 Τι είναι η κούκλα σελ. 9-11
- 1.2 Τι είναι το κουκλοθέατρο σελ. 11-12

2. ΚΟΥΚΛΑ-ΠΑΙΔΙ

- 2.1 Η κούκλα στα χέρια των παιδιών σελ. 14-17

- 2.2 Κουκλοθέατρο και Εκπαίδευση σελ. 17-27
 - 2.2.1 Παιδαγωγικές αξίες στην εκπαίδευση
 - 2.2.2 Τρόποι αξιοποίησης στη αγωγή

- 2.3 Το ζωντάνεμα της κούκλας σελ.27-32

- 2.4 Οι κουκλοήρωες σελ.32-34

3. ΚΟΥΚΛΑ-ΚΟΥΚΛΟΘΕΑΤΡΙΚΟ ΕΡΓΟ

- 3.1. Παράγοντες κατασκευής κούκλας σελ. 36-37
- 3.2. Ερεθίσματα για δημιουργία κουκλοθεάτρου από τα παιδιά σελ. 38-40
 - 3.2.1 Λογοτεχνία
 - 3.2.2 Λαογραφία
 - 3.2.3 Τέχνη
 - 3.2.4 Μουσική
 - 3.2.5 Φύση
 - 3.2.6 Μουσειακή Αγωγή

4. ΠΑΙΔΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

- 4.1 Τι είναι η παιδική λογοτεχνία γενικά σελ.42-43
- 4.2 Τα είδη της παιδικής λογοτεχνίας σελ. 44-45
- 4.3 Η προσφορά της παιδικής λογοτεχνίας σελ.46-50
- 4.4 Δυνατότητες έκφρασης της παιδικής λογοτεχνίας σελ. 51-55
 - 4.4.1 Δραματοποίηση
 - 4.4.2 Κουκλοθέατρο
 - 4.4.3 Ποίημα
 - 4.4.4 Ζωγραφική-Χειροτεχνία
 - 4.4.5 Δημιουργία παραμυθιού με εικόνες
 - 4.4.6 Αναδιήγηση με φανελλογράφημα
 - 4.4.7 Επαναδιήγηση από τη νηπιαγωγό ή τα παιδιά
 - 4.4.8 Αυτοσχέδια παραμύθια
 - 4.4.9 Παραμύθι δίχως τέλος και δίχως τίτλο

5. ΠΑΙΔΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ-ΚΟΥΚΛΟΘΕΑΤΡΟ

5.1 Η λογοτεχνία γίνεται κουκλοθέατρο σελ.57-59

➤ Β' ΜΕΡΟΣ: Έρευνα

1. Γενικά σελ.61-63
2. Τα παραμύθια της έρευνας σελ. 64-65
3. Α' έρευνα σελ. 66-71
 - 3.1 Στόχος έρευνας σελ. 66
 - 3.2 Δείγμα έρευνας σελ. 66
 - 3.3 Διαδικασία έρευνας σελ. 66-67
 - 3.4 Αποτελέσματα έρευνας σελ.67-71
4. Β' έρευνα σελ. 72-88
 - 4.1 Στόχος έρευνας σελ. 72
 - 4.2 Δείγμα έρευνας σελ. 72
 - 4.3 Διαδικασία έρευνας σελ. 73
 - 4.4 Αποτελέσματα έρευνας σελ.74-85
5. Γενικά Συμπεράσματα σε. 86-88

Βιβλιογραφία σελ. 89-90

Παράρτημα σελ. 92-129

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η σχέση των παιδιών με την κούκλα είναι πολύ ισχυρή. Για να της έχουν τόση αδυναμία τα παιδιά ,κάτι θα ξέρουν! Αυτό σκέφτηκα κι εγώ και αποφάσισα στην πτυχιακή μου εργασία να ασχοληθώ με το κουκλοθέατρο. Τα θέματα που θα μπορούσα να διαλέξω ήταν πάρα πολλά. Το κουκλοθέατρο έχει λόγο ύπαρξης παντού! Σε όλα τα γνωστικά αντικείμενα, σε κάθε παιδί, για οποιοδήποτε λόγο και αιτία. Προσπάθησα όμως να ταιριάξω το κουκλοθέατρο με μια άλλη μεγάλη αγάπη των παιδιών, το παραμύθι! Η πτυχιακή μου εργασία με θέμα, « *Η ανάγνωση ενός γνωστού και ενός άγνωστου παραμυθιού: Πόσο μπορούν να επηρεάσουν τα νήπια στην επιλογή κουκλοηρώων των παραμυθιών στο ζωντανεμά τους*», ερευνά το αν και κατά πόσο το να γνωρίζουν τα παιδιά ένα παραμύθι αποτελεί παράγοντα στην συμμετοχή της εμπύκωσης των κουκλοηρώων του παραμυθιού.

Η εργασία μου αποτελείται από δύο μέρη, το θεωρητικό και το ερευνητικό μέρος. Το θεωρητικό μέρος αποτελείται από πέντε κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο « Κούκλα και Κουκλοθέατρο », περιγράφεται τι είναι η κούκλα και τι είναι το κουκλοθέατρο. Το επόμενο κεφάλαιο « Κούκλα-Παιδί », μας μιλά για τη σχέση παιδιού και κούκλας. Πώς μπορεί το παιδί να δώσει ψυχή και ζωή σε μια κούκλα; Ποια είναι η αξία του κουκλοθεάτρου για τα παιδιά; Αυτά τα ερωτήματα θα απαντηθούν σ' αυτό το κεφάλαιο. Στο τρίτο κεφάλαιο « Κούκλα-Κουκλοθεατρικό έργο» βλέπουμε τους παράγοντες-ερεθίσματα που προκαλούν στα παιδιά την επιθυμία να κατασκευάσουν κούκλες και να τις ζωντανέψουν. Το επόμενο κεφάλαιο « Παιδικά Λογοτεχνία», αναφέρεται στην παιδική λογοτεχνία, στα είδη της, στην προσφορά της και στις δυνατότητες έκφρασής της. Στο τελευταίο κεφάλαιο του θεωρητικού μέρους εμφανίζεται η ουσιαστική σχέση λογοτεχνίας και κουκλοθεάτρου. Αν δεν αυτοσχεδιάσουμε στο κουκλοθέατρο τότε απαραίτητη είναι η λογοτεχνία

για να μπορέσουμε να παίξουμε ένα συγκεκριμένο κουκλοθεατρικό έργο.

Το δεύτερο μέρος αποτελείται από τις δύο έρευνες που πραγματοποιήθηκαν. Στην πρώτη έρευνα υπάρχουν τα δημοφιλέστερα-αγαπημένα παραμύθια των παιδιών. Στην δεύτερη έρευνα υπάρχουν με λίγα λόγια τα δύο παραμύθια που χρησιμοποίησα, «Τα τρία γουρουνάκια» και «Ο καλλιεργημένος λύκος». Στη συνέχεια έχουμε με λεπτομερή περιγραφή την διαδικασία της έρευνας και τα αποτελέσματά της. Στο παράρτημα υπάρχουν λεπτομερώς οι απαντήσεις και των δύο ερευνών και κάποιο ενδεικτικό φωτογραφικό υλικό για τις κούκλες που χρησιμοποίησα και τις αντιδράσεις των παιδιών απέναντι στις κούκλες.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τους δύο επιβλέποντες καθηγητές μου, τον κ. Απόστολο Μαγουλιώτη, Επίκουρο Καθηγητή του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας και την κ. Τασούλα Τσιλιμένη Επίκουρο Καθηγήτρια του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας για την πολύτιμη και ουσιαστική βοήθειά τους σε όλη της διάρκεια τα πτυχιακής μου εργασίας.

Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω όλες τις νηπιαγωγούς και τα παιδιά και των δύο ερευνών για την συνεργασία και την προθυμία τους να με βοηθήσουν στην έρευνα μου. Χωρίς την βοήθειά τους η πτυχιακή μου εργασία δεν θα ολοκληρωνόταν.

Τέλος θα ήθελα να δώσω ιδιαίτερες ευχαριστίες σε κάποιους ανθρώπους που χωρίς την υποστήριξη τους ίσως ακόμη προσπαθούσα να καταλήξω στο τι θα ήθελα να κάνω. Ένα μεγάλο ευχαριστώ στον καθηγητή μου Απόστολο Μαγουλιώτη, ο οποίος ήταν πάντα πρόθυμος να με ακούσει, να με συμβουλευσει, να με ξεμπερδέψει και να μου δώσει έξυπνες και χρήσιμες ιδέες. Άφησα για το τέλος να ευχαριστήσω δύο ανθρώπους που χωρίς την υποστήριξη τους την φεινή χρονιά και την εμπιστοσύνη τους σε μένα ίσως να μην κατάφερα να τα φέρω όλα εις πέρας. Νικόλα και Αριάδνη σας ευχαριστώ πολύ για όλα...

Α' ΜΕΡΟΣ

Θεωρητική Προσέγγιση

1. ΚΟΥΚΛΑ – ΚΟΥΚΛΟΘΕΑΤΡΟ

1.1. Τι είναι η κούκλα

1.2. Τι είναι το κουκλοθέατρο

1.1 ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΚΟΥΚΛΑ

Ο άνθρωπος έχει την τάση να σατιρίζει ό,τι πλησιάζει πιο πολύ στην εικόνα του. Μεταμορφώνει τα άψυχα αντικείμενα για να γελοιοποιήσει τη φύση του. Τα δημιουργήματα αυτά είναι και τα αντικείμενα-κούκλες. Το παιδί έχει την ικανότητα να μεταβάλλει με τη φαντασία του διάφορα αντικείμενα, επηρεασμένο από τη μορφή, το σχήμα ή το χρώμα τους, επεκτείνοντας τη χρήση τους πέρα από τη συνηθισμένη. Γι' αυτό το λόγο το παιδί δεν θαυμάζει ή δεν παίζει μόνο με τις κούκλες που είναι τέλειες και μοιάζουν με τα πραγματικά όντα αλλά ικανοποιείται ακόμα και με τις πιο ακατέργαστες. Τις ατέλειες αυτές το παιδί δουλεύοντας με τη φαντασία του, τις συμπληρώνει με τον δικό του τρόπο. Δημιουργώντας έτσι έναν καινούριο κόσμο όπως αυτό θέλει. Κούκλα είναι αυτό που δεν υπάρχει στη φύση ή αυτό που εμείς θα θέλαμε να έχουμε.¹ «Η κούκλα δικαιώνεται μόνο όταν προσθέτει κάτι στη φύση – επιλεκτικά, αφαιρετικά ή γελοιογραφικά. Μερικές από τις πιο εντυπωσιακές κούκλες είναι ακριβώς οι πιο ακατέργαστες, οι λιγότερο νατουραλιστικές, και οι περισσότερο σχηματοποιημένες. Η μάσκα και η κούκλα του θεάτρου με την παραμόρφωση και την υπερβολή των κύριων χαρακτηριστικών του ήρωα, γιατί έτσι θα μας δώσουν τις πρώτες πληροφορίες για την προσωπικότητά του.

Η κούκλα του κουκλοθεάτρου είναι ένα αντικείμενο που ζωντανεύει και υποδύεται το ρόλο ενός προσώπου μέσα στο έργο, καθώς μια ορισμένη τεχνική τού το επιτρέπει².

Οι κούκλες είναι τα μικρόσωμα, ανάλαφρα και ευκολοσούμενα κατασκευασμένα, τα οποία μπορούν να διερμηνεύσουν τη γοητεία της παιδικής φαντασίας και να δώσουν μια υπόσταση στον παραμυθένιο κόσμο που μαγεύει τα παιδιά και τα ενθουσιάζει σε μεγάλο βαθμό. Γι'

¹ **Απόστολος Ν. Μαγουλιώτης**, Κουκλοθέατρο Ι, Πως στήνεται ένα έργο (τρόποι-είδη-πατρών), εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα 1999

² **Κοντογιάννη Άλκηστις**, Κουκλο-θέατρο σκιών, Αθήνα 1992

αυτό και πρέπει να δίνεται ιδιαίτερη προσοχή ώστε να μην μοιάζουν και να μην συμπεριφέρονται σαν πραγματικά όντα, αλλά να διατηρούν τις ατέλειές τους.³ Άλλωστε τα παιδιά μπορούν να τελειοποιήσουν μια κούκλα όταν της δίνουν το προσωπικό τους στίγμα και το δικό τους χρώμα! Οποιαδήποτε ατέλεια μπορεί να συμπληρωθεί με την φαντασία και την αθωότητα των παιδιών και αυτή η κούκλα να φαντάζει στα παιδιά σαν την ωραιότερη όλου του κόσμου!

Σύμφωνα με τον Απόστολο Μαγουλιώτη η κούκλα είναι ένα μικρό ανθρώπινο ομοίωμα· είναι ένα υλικό στο οποίο δώσαμε κάποια μορφή· είναι η προσωποποίηση και υλοποίηση κάποιας ιδέας· είναι οποιοδήποτε άψυχο ον, στο οποίο προσδώσαμε ζωή. Η κούκλα κατασκευάζεται στα μέτρα που επιθυμούμε με διάφορα υλικά και σε απίθανες και εκφραστικές μορφές.

Η κούκλα θεάτρου είναι ο χώρος ανάμεσα στη ζωή και στο θάνατο, στο ζωντανό και στο άψυχο, στο ιερό και στο ανίερο, συνδέει την πραγματικότητα με τη φανταστική ζωή⁴. Ο Αναστόπουλος Χ. αναφέρει ότι « Μια κούκλα , μια φιγούρα, ένα προσωποποιημένο αντικείμενο βρίσκονται σε μια ενδιάμεση κατάσταση δηλαδή που οριοθετείται μεταξύ του άψυχου και του έμψυχου, του φθαρτού και του άφθαρτου, μεταξύ του ζωντανού και του πεθαμένου. Ενώ η κούκλα από την μια πλευρά έχει μια μορφή, μια υλική υπόσταση, μια αλλιώτικη ζωντάνια, από την άλλη πλευρά δεν αναπνέει και δεν κινείται. Από το σημείο όμως αυτό ξεκινά ο ρόλος και η λειτουργία της»⁵.

Το παιδί αισθάνεται τις κούκλες με έναν τρόπο που δεν του επιτρέπεται να αισθανθεί τους μεγάλους. Τις μπάζει στο δικό του μαγικό κόσμο και άλλοτε εξασκεί επάνω τους εξουσία και επιθετικότητα και άλλοτε παίρνει απ' αυτές τρυφερότητα και αγάπη, στη μορφή που εκείνο

³ **Παιδούση Ειρήνη**, Το κουκλοθέατρο και η ψυχαγωγία του παιδιού, Εκδόσεις «Ατλαντίς», Πεχλιβανίδη, Αθήνα 1997

⁴ **Απόστολος Ν. Μαγουλιώτης**, Ιστορία κουκλοθέατρου, Πανεπιστημιακές σημειώσεις, Πανεπιστημιακές εκδόσεις, Βόλος 2000

⁵ **Αναστόπουλος Χρήστος**, Κουκλοθεατρικά ...και όχι μόνο, Αχαϊκές εκδόσεις. Πάτρα 1991

επιθυμεί και που πολλές φορές διαφέρει απ' αυτό που του δίνουν οι μεγάλοι⁶.

1.2 ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΚΟΥΚΛΟΘΕΑΤΡΟ

«Το κουκλοθέατρο είναι μια μορφή θεατρικής τέχνης, της οποίας η διαφορά από το θέατρο συνίσταται στο γεγονός ότι το αντικείμενο-κούκλα που μιλάει και παίζει χρησιμοποιεί προσωρινά εκφραστικές πηγές δύναμης, φωνητικές –κινητικές, που δεν πηγάζουν απ' αυτό το ίδιο»⁷. Επομένως το κουκλοθέατρο είναι ένα είδος θεάτρου στο οποίο δρουν κούκλες τις οποίες ζωντανεύουν άνθρωποι, κρυμμένοι τις περισσότερες φορές από τους θεατές. Μερικές φορές στο κουκλοθέατρο αντί για κούκλα μπορεί να χρησιμοποιηθεί ένα αντικείμενο, το οποίο μπορεί αν ζωντανέψει ο παίκτης με ανάλογες κινήσεις και ανάλογη φωνή⁸. Ο κουκλοπαίκτης δρα, εκφράζεται και μεταφέρει πάνω του τη δραματουργική του τέχνη. Η κούκλα-αντικείμενο δηλαδή ζωντανεύει και εκφράζεται σύμφωνα με τη θέληση και τις δυνατότητές του.

Το κουκλοθέατρο μας δίνει τη δυνατότητα να παρουσιάσουμε και να ζωντανέψουμε πρόσωπα και καταστάσεις που δε διαδραματίζονται στα άλλα είδη θεάτρου. Τα πρόσωπα εδώ κατασκευάζονται στα μέτρα που εμείς επιθυμούμε και μάλιστα σε μορφές απίθανες και πού εκφραστικές⁹.

Κουκλοθέατρο ονομάζεται κάθε θέαμα, όπου ο ρόλος των προσώπων του δράματος αποδίδεται από ένα αντικείμενο που ζωντανεύει καθώς μια ικανή τεχνική του το επιτρέπει αποκλείοντας κάθε

⁶ **Δαράκη Πέπη**, Κουκλοθέατρο, Gutenberg, Αθήνα 1992

⁷ **Άλκηστις**, Κουκλοθέατρο, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1994

⁸ **Απόστολος Ν. Μαγουλιώτης**, Κουκλοθέατρο I, Πως στήνεται ένα έργο, εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα 1999,σελ 13

⁹ **Απόστολος Ν. Μαγουλιώτης**, Κουκλοθέατρο I, Πως στήνεται ένα έργο, εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα 1999,σελ 13

άλλη χρησιμοποίηση του αντικειμένου που είναι επόμενο να έχει πολλούς συμβολισμούς και συμβολικές αξίες¹⁰.

Το κουκλοθέατρο είναι μια μορφή θεάτρου όπου οι ηθοποιοί έχουν αντικατασταθεί από τις κούκλες. Το κουκλοθέατρο σαν μέσο ψυχαγωγίας για το παιδί εξακολουθεί να του δίνει ερεθίσματα για συναισθηματική κινητοποίηση, καλλιτεχνική συγκίνηση και χαρά. Παρακολουθώντας μια κουκλοθεατρική παράσταση ζει μέσα σε συναισθηματική ένταση, τη μαγεία και το «θαύμα».¹¹

Το κουκλοθέατρο μπορεί να παιχτεί από τη νηπιαγωγό ή να παιχτεί από τα παιδιά. Πολλές φορές όμως παίζεται από τα παιδιά μαζί με τη νηπιαγωγό. Άλλες φορές επίσης το κουκλοθέατρο παίζεται από επαγγελματικούς θιάσους για τα παιδιά.

Το πρώτο θέατρο του παιδιού είναι το κουκλοθέατρο, γιατί είναι μια τέχνη κατανοητή και πολύ κοντά στην παιδική ψυχολογία. Είναι ένα μέσο επικοινωνίας και ψυχαγωγίας και δεν αφήνει κανέναν άνθρωπο ασυγκίνητο και ανέκφραστο. Όλοι μας σε όποια ηλικία και αν βρισκόμαστε όταν δούμε μια κούκλα να ζωντανεύει, αμέσως αυτή η εικόνα μας κεντρίζει το ενδιαφέρον, μας αποσπά τη προσοχή και ταυτιζόμαστε με την κούκλα. Γινόμαστε κι εμείς παιδιά!

¹⁰ **Άλκηστις**, Κουκλοθέατρο, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1994

¹¹ **Δαράκη Πέπη**, Κουκλοθέατρο, Gutenberg, Αθήνα 1992

2. ΚΟΥΚΛΑ-ΠΑΙΔΙ

2.1 Η κούκλα στα χέρια των παιδιών

2.2 Κουκλοθέατρο και Εκπαίδευση

2.2.1 Παιδαγωγικές αξίες στην εκπαίδευση

2.2.2 Τρόποι αξιοποίησης στη αγωγή

2.3 Το ζωντάνεμα της κούκλας

2.4 Οι κουκλοήρωες

2.1 Η ΚΟΥΚΛΑ ΣΤΑ ΧΕΡΙΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

Το παιδί από τη στιγμή που θα αρχίσει να αντιλαμβάνεται τον εαυτό του και κατ' επέκταση το κοντινό του περιβάλλον, θα αρχίσει να εκφράζεται και μέσα από το παιχνίδι. Αρχίζει να ασκεί και να εξασκεί την τέχνη που ονομάζεται παιχνίδι. Γι Μας τους ενήλικες πολλές φορές η έννοια παιχνίδι μπορεί να είναι κάτι λιγότερο σημαντικό (σε σχέση πάντα με το αποτέλεσμα που προσφέρει). Για το παιδί το παιχνίδι δεν παύει να είναι εκτός από διασκέδαση-ψυχαγωγία και ο βασικότερος τρόπος να γνωρίσει , να εξετάσει και να ανακαλύψει τον εαυτό του και τον γύρω κόσμο. Είναι για το παιδί ένας τρόπος ζωής¹².

Το παιδί σ' αυτή την ηλικία βλέπει τον γύρω του κόσμο, τον κόσμο των μεγάλων τεράστιο και υπέρογκο. Δεν μπορεί ακόμη να τον απορροφήσει. Ο φόβος και η ανασφάλεια είναι συναισθήματα που χαρακτηρίζουν το παιδί. Αυτά το οδηγούν σε δύο πιθανούς δρόμους: ο πρώτος δρόμος είναι αυτός της εσωστρέφειας. Εκεί το παιδί κλείνεται. Κλείνεται πολλές φορές στον εαυτό του, χωρίς να αφήνει τίποτα να το διαπερνά και επικοινωνεί με το έξω περιβάλλον κυρίως όταν χρειάζεται να καλύψει τις ανάγκες του. Ο δεύτερος δρόμος ενυπάρχει στην προσπάθεια του παιδιού, να κατανοήσει με κάποιον τρόπο τον γύρω του κόσμο. Να προσπαθήσει δηλαδή να σιδηήποτε μεγάλο και δύσκολο γι' αυτό αν το μικρύνει, να το φέρει στα δικά του τα μέτρα κι έτσι να μπορέσει να το συλλάβει. Με άλλα λόγια το παιδί αρχίζει να καταπολεμά και να αντιμετωπίζει τις ανασφάλειες του. Ο δεύτερος δρόμος είναι αυτός που οι περισσότεροι από μας αποφασίσαμε να ακολουθήσουμε, προκειμένου αν αρχίσουμε να κατανοούμε την κοινωνία μέσα στην οποία γεννηθήκαμε. Το παιδί για να το πετύχει αυτό χρησιμοποιεί και το κουκλοθέατρο¹³.

¹² **Αναστασόπουλος, Χ**, Κουκλοθεατρικά...και όχι μόνο, Εκδόσεις Αχαικές, Πάτρα 1991

¹³ **Αναστασόπουλος, Χ**, Κουκλοθεατρικά...και όχι μόνο, Εκδόσεις Αχαικές, Πάτρα 1991

Το κουκλοθέατρο αποτελεί μια από τις πιο συναρπαστικές και παράλληλα πολύπλευρα δημιουργικές δραστηριότητες της εκπαιδευτικής πράξης. Είναι ένα εκπληκτικό παιχνίδι που ενεργοποιεί αυθόρμητα και αβίαστα τις «εν δυνάμει» ικανότητες του παιδιού, ενώ συγχρόνως ικανοποιεί τις σωματικές, συναισθηματικές, νοητικές και κοινωνικές του ανάγκες.¹⁴ Η κούκλα στα χέρια του παιδιού είναι ένα παιχνίδι που συμβάλλει στη σωματική, ψυχική και κοινωνική του ανάπτυξη. Χρησιμοποιείται από το παιδί για να στείλει μηνύματα που αφορούν τις ανάγκες και τις επιθυμίες του. Μέσα απ' αυτή θα εκφραστεί και θα εκτονωθεί συναισθηματικά.¹⁵

Το παιχνίδι με την κούκλα είναι κυρίως ατομικό και παίζεται ανάμεσα στο παιδί και την κούκλα, την κούκλα του. Το παιδί δένεται συναισθηματικά κυρίως με μία μόνο κούκλα και παίζει περισσότερο μ' αυτήν . Πολλές φορές δεν επιτρέπει σε κανένα άλλο παιδί να την χρησιμοποιήσει.

Ανάμεσα στο παιδί και την κούκλα δημιουργείται μια έντονη σχέση. Το παιδί φροντίζει την κούκλα σαν να είναι μωρό. Την πλένει, την ταΐζει , την πάει βόλτα, την κοιμίζει, την ντύνει. Της προσφέρει απλόχερα ό,τι το ίδιο έχει ανάγκη να εισπράξει από τους άλλους. Βλέπει στο πρόσωπο της κάθε κούκλας τον εαυτό του και τους άλλους, όπως είναι και θα ήθελε να είναι. Αυτή η μετενσάρκωση της κούκλας του δίνει τη δυνατότητα να ταυτίζεται απόλυτα μαζί της, να την αγαπά αλλά και να τη μισεί, να χαίρεται με τις χαρές της, να λυπάται με τις λύπες της και να αγωνιά με τα παθήματά της. Μέσω της κούκλας εξωτερικεύει κάθε του επιθυμία κάθε του σκέψη και έτσι γνωρίζει καλύτερα τον εαυτό του και του άλλους.

Όταν η κούκλα ζωντανεύει όλα είναι πιθανά, γιατί δεν υπάρχουν όρια, νόμοι, απαγορεύσεις. Η κούκλα βοηθά το παιδί να βιώσει

¹⁴ **Ματθαίου Σ., Οικουτά Ε.**, Όταν οι κούκλες ζωντανεύουν, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1996

¹⁵ **Παρούση Α**, Κούκλες κουκλοθεάτρου, Εκδόσεις Πατάκη, Δεκέμβριος 1999

ανώδυνα την πραγματικότητα, τον χώρο και το χρόνο. Του δίνει πληροφορίες ή το μεταφέρει σε χώρους φανταστικούς, εκεί που όλα επιτρέπονται, εκεί που τα όνειρά του, οι φαντασιώσεις του, το άγχος του, οι φοβίες του γίνονται σενάριο. Κάθε στιγμή είναι ανεπανάληπτη και απρόβλεπτη, αφού και το παιδί συμμετέχει και μπορεί να καθορίζει την εξέλιξη του έργου. Ταυτίζεται με τους ήρωες, χαίρεται, αγωνιά, λυπάται, συμπονεί, χαλαρώνει ή βρίσκεται σε ένταση και δίνει τη λύση που θέλει.

Η κούκλα έχει την μαγική ιδιότητα να συναρπάζει το παιδί, γιατί μαζί της ξεφεύγει από την καθημερινότητα και ζει σε ένα κόσμο φανταστικό, αυτό των παραμυθιών. Τα παιδιά έχουν έναν προσωπικό διάλογο με την κούκλα κι έτσι καλλιεργείται μια αρμονική και έμπιστη επικοινωνία μεταξύ τους. Της κάνει ερωτήσεις και αυτή απαντά. Την νιώθει σαν ένα φίλο που του εμπιστεύεται κάθε του ανασφάλεια, κάθε του μυστικό, κάθε του φόβο. Πολλές φορές βλέπουμε να ασκεί εξουσία πάνω της. Όταν η κούκλα βρίσκεται στα χέρια του παιδιού δεν έχει δική της ζωή παρά μόνο αυτή που της δίνει το αγόρι ή το κορίτσι, με όποια μορφή εκείνο επιθυμεί. Το παιδί ταυτίζεται με την κούκλα, αισθάνεται άνεση και γαλήνη μαζί της, όσα δηλαδή δεν μπορεί να αισθανθεί με τους μεγάλους που του συμπεριφέρονται αρνητικά, ενώ η κούκλα έχει ένα τρόπο να έρχεται κοντά στο παιδί, να μεταδίδει ζεστασιά και το βοηθά να ξεπερνά τους δισταγμούς του και να διασκεδάζει με τα καμώματά της, χωρίς να του αρνείται ό,τι αυτό επιθυμεί. Θεωρεί πως καθετί που του λέει η κούκλα είναι αληθινό και ειλικρινές και γι' αυτό το λόγο επικοινωνεί ψυχικά μαζί της.

Η φαντασία του παιδιού στα παιδικά χρόνια είναι υπερβολικά ανεπτυγμένη κι έχει τη δυνατότητα να ζωντανεύει τα άψυχα, να κατορθώνει τα απίθανα. Έτσι η κούκλα είτε τη ζωντανεύει το παιδί είτε παίζει ο κουκλοπαίκτης, συμβάλλει καθοριστικά στη διάπλαση της προσωπικότητά του, ιδίως όταν το παιδί δουλεύει συλλογικά με άλλα φτιάχνοντας τις κούκλες, τα φορέματα τους, άλλες φιγούρες ζώων ή αντικειμένων, τη σκηνή, τα σκηνικά μοιράζεται τους ρόλους, μαθαίνει να

ζωντανεύει τις κούκλες. Φτιάχνοντας όλα αυτά, το παιδί νιώθει τη χαρά της δημιουργίας και αισθάνεται ότι μπορεί να προσφέρει¹⁶.

Στο παιχνίδι που υπάρχει ανάμεσα στην κούκλα και στο παιδί, το παιδί βγαίνει σιγά σιγά και ανώδυνα από το καβούκι του, για να ενταχθεί στον περίγυρό του και να ενσωματωθεί στην ομάδα των συνομηλίκων του, γεγονός που συνεπάγεται την ένταξή του στην κοινωνία.¹⁷

2.2 ΚΟΥΚΛΟΘΕΑΤΡΟ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

2.2.1 ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΑΞΙΕΣ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Σε όλον τον κόσμο οι παιδαγωγοί και οι ψυχολόγοι τονίζουν ότι είναι τεράστιος ο ρόλος της ψυχαγωγίας, με όλες τις μορφές της, θέαμα, χορός, τραγούδι, παιχνίδι, για την ομαλή ψυχολογική και βιολογική ανάπτυξη του παιδιού. Και ακόμα υπογραμμίζουν ότι η αγωγή, στα πρώτα χρόνια του παιδιού, πρέπει να στηρίζεται, βασικά, σε προγράμματα ψυχαγωγίας - κουκλοθέατρο, παντομίμα, χορό, τραγούδι. Η ποιότητα και η ποσότητα της ψυχαγωγίας, που απολαμβάνει κάθε παιδί, επηρεάζει αποφασιστικά το παρόν και το μέλλον του, του εξασφαλίζει σωματική, ψυχική, συναισθηματική και πνευματική ισορροπία, που χωρίς αυτή κάθε πληρότητα και τελειοποίηση είναι αδύνατη. Την ψυχαγωγία στο παιδί πρέπει, βέβαια, να του την εξασφαλίζει η οικογένεια, το σχολείο, η κοινωνία. Κι όταν οι

¹⁶ **Γιάναρης Γ.**, Θεατρική αγωγή και παιχνίδι, Γρηγορίου, Αθήνα 1994

¹⁷ **Παρούση Α**, Κούκλες κουκλοθεάτρου, Εκδόσεις Πατάκη, Δεκέμβριος 1999

παράγοντες αυτοί του την εξασφαλίζουν, εκπληρώνουν μια από τις βασικές υποχρεώσεις τους¹⁸.

Σύμφωνα με την Πέπη Δαράκη το παιδί για να μεγαλώσει ομαλά και σωστά, έχει ανάγκη από χαρά, κίνηση, ελευθερία, ψυχαγωγία. Ένα παιδί χωρίς χαρά μαραζώνει, δεν αναπτύσσεται. Το κουκλοθέατρο, υποστηρίζει η Δαράκη σαν μέσο ψυχαγωγία για το παιδί εξακολουθεί να του δίνει ερεθίσματα για συναισθηματική κινητοποίηση, καλλιτεχνική συγκίνηση και χαρά. Παρακολουθώντας μια κούκλοθεατρική παράσταση ζει μέσα σε συναισθηματική ένταση, τη μαγεία και το «θαύμα».

Ο Αλέξανδρος Κόφφας αναφέρει χαρακτηριστικά ότι η κούκλα είναι ένας όμορφος και μαγικός κόσμος που αποτελεί το κέντρο των ενδιαφερόντων του νηπίου και βοηθάει αφάνταστα στην αυτοέκφραση και στην ανάπτυξη του. Η Άλκηστις Κοντογιάννη θεωρεί ότι το κουκλοθέατρο και το θέατρο σκιών προσφέρει στα παιδιά ερεθίσματα που το εμπλουτίζουν τόσο ψυχοσυναισθηματικά όσο και νοητικά.

Το παιδί ταυτίζεται με την κούκλα που παρασταίνει κάποιο πρόσωπο του έργου, συμμετέχει στις δραματικές του περιπέτειες ή τις κωμικές καταστάσεις που συχνά περιπλέκεται, από τα ίδια τα σφάλματα του. Διασκεδάζει με τη δράση της κούκλας αλλά και παραδειγματίζεται από τα παθήματα της. Το παιδί δεν αισθάνεται απειλούμενο απ' αυτόν που το κάνει να γελά και να χαιρείται. Γι αυτό δέχεται φυσικά και αβίαστα, μέσα από τη συναισθηματική και αισθητική συγκίνηση της κούκλας θεατρικής παράστασης και το ηθικό δίδαγμα που η κούκλα, κάποια ηρωίδα του έργου του μεταδίνει¹⁹.

¹⁸ **Δαράκη Πέπη**, Κουκλοθέατρο, εκδόσεις , Gutenberg Αθήνα 1986, σελ.11

Η κούκλα - ήρωας λοιπόν εκτός από την ψυχαγωγία και η διασκέδαση που προσφέρει στο παιδί, το ενημερώνει για διάφορα θέματα, περνάει μηνύματα, ιδέες, σκέψεις και δημιουργεί καταστάσεις προβληματισμού. Το κουκλοθέατρο προβάλλει ακόμη και όλες τις πανανθρώπινες αξίες και το αίσθημα της συνεργασίας με τους άλλους, της αλληλεγγύης, της ευθύνης και της αγάπης στο συνάνθρωπο. Μόνο όταν οι ιδέες και οι ηθικές αξίες γίνονται πράξη και δράση των προσώπων του έργου, μόνο τότε το παιδί δέχεται ερεθίσματα και αποκτά εμπειρίες. Συνήθως κάθε παράσταση έχει να περάσει μηνύματα αλλά δεν πρέπει να έχει διδακτικό χαρακτήρα. Το παιδί έχει την ικανότητα να αντιληφθεί αυτά τα μηνύματα τα οποία φτάνουν στο στόχο τους αν δεν έχουν στείρο και διδακτικό - ηθικό χαρακτήρα. Ακόμη το παιδί δένεται με τις κούκλες με ένα μοναδικό και ξεχωριστό τρόπο καθώς μπορεί να εξασκεί πάνω τους εξουσία και επιθετικότητα — οι κούκλες είναι μικρές και αισθάνεται ότι τις ελέγχει απόλυτα -αλλά και να τους δείχνει τρυφερότητα και αγάπη καθώς και να παίρνει τρυφερότητα και αγάπη απ' αυτές. Όπως υποστηρίζουν ερευνητές και ψυχαναλυτές η κούκλα-κατά συνέπεια και το κουκλοθέατρο - λειτουργεί λυτρωτικά για το παιδί και χρησιμοποιείται για τη θεραπεία παιδιών με ψυχικά τραύματα (κουκλοθεραπεία). Το παιδί χαίρεται όταν ο ήρωας πάσχει κάποιες φορές γιατί έτσι αποδίδεται δικαιοσύνη όταν ο ήρωας έχει διαπράξει κάτι κακό, γιατί έτσι τιμωρείται το άδικο -και το αίσθημα δικαιοσύνης στα παιδιά είναι πολύ έντονο. Ταυτόχρονα χαίρεται γιατί δεν είναι στη θέση του ήρωα που τιμωρείται - τον οποίο συμπονάει ταυτόχρονα - αλλά βρίσκεται σε πλεονεκτική θέση αφού παραδειγματίζεται από πάθημα του ήρωας που αυτό δε θα διαπράξει. Παιδαγωγοί, καλλιτέχνες και ψυχολόγοι λοιπόν έχουν θίξει το θέμα

¹⁹ **Δαράκη Πέπη**, Κουκλοθέατρο, εκδόσεις , Gutenberg Αθήνα 1986, σελ. 11

της προσφοράς του κουκλοθέατρου στην ανάπτυξη, στην ωρίμανση, στην ψυχαγωγία και στην ψυχολογική εκτόνωση του.

Η κούκλα γίνεται συνεργός στην προσπάθεια του παιδιού να ενηλικιωθεί. Εκφράζει συναισθήματα και ρόλους μέσα από την κούκλα. Η κούκλα από την άλλη είναι το μέσο, το εργαλείο, το μέσο αναφοράς για το παιδί. Από ένα σημείο και πέρα η κούκλα γίνεται το μέσο απελευθέρωσης για το παιδί²⁰.

Για το παιδί θεατή κάθε παραπέτασμα και κάθε κλειστή αυλαία είναι ένα ερέθισμα που κεντρίζει τη φαντασία, την περιέργεια, το συναίσθημα και δημιουργεί την προσμονή, τη διάθεση για περιπλάνηση, για φυγή, όνειρο, συμπόρευση, ένταση, λύ-τρωση-κάθαρση. Η διαρκής αλληλεπίδραση διαφορετικών εκφραστικών μέσων (κούκλες, λόγος, κίνηση, μουσική, φως, χρώματα κτλ.) που συναντιούνται σε κάθε παράσταση δεσμεύουν την προσοχή και κάνουν το παιδί να συγκεντρώνεται, να παρατηρεί, να παρακολουθεί, να συμπάσχει».

Από την άποψη αυτή το κουκλοθέατρο, όπως και κάθε είδος παράστασης, έχει μια αναμφισβήτητη επίδραση τόσο πάνω στον παίκτη, όσο και πάνω στο θεατή, και κινητοποιεί τις κάθε είδους δυνάμεις του, σε τρόπο που να επιτυγχάνεται η ανάπτυξη και ολοκλήρωση της προσωπικότητας.

Στο κουκλοθέατρο βασικά συνυπάρχουν και δρουν ταυτόχρονα δυο δυνάμεις, η δύναμη της ψυχαγωγίας και η δύναμη της αγωγής. Συνυπάρχει δηλαδή το «τερπνόν μετά του ωφελίμου». Το κουκλοθέατρο είναι μέσο ψυχαγωγίας, τέρψης, χαράς. Γι' αυτό το παιδί παρακολουθεί, αλλά και παίζει με μεγαλύτερη ευχαρίστηση και μεγαλύτερη επιτυχία ψυχαγωγικά έργα. Όμως το κουκλοθέατρο είναι και μέσο αγωγής, μάθησης, μόρφωσης και κοινωνικοποίησης.

Πιο αναλυτικά λοιπόν, το κουκλοθέατρο ευνοεί πρώτα απ' όλα την ανάπτυξη της γλωσσικής έκφρασης του παιδιού της προσχολικής ηλικίας. Το λεξιλόγιο του εμπλουτίζεται. Τα αντικείμενα που

²⁰ **Αναστασόπουλος Χρήστος**, Κουκλοθεατρικά...και όχι μόνο, Αχαικές Εκδόσεις, Πάτρα 1991

εμφανίζονται στη σκηνή κατά τη διάρκεια μιας απλής παράστασης αξιοποιούνται, κατοχυρώνονται στη μνήμη του παιδιού με το όνομά τους. Την ίδια παρατήρηση μπορούμε να κάνουμε και για τις διάφορες ενέργειες

και τα ρήματα που τις προσδιορίζουν καθώς και τα επίθετα που αντιστοιχούν στις διάφορες αισθητηριακές ασκήσεις. Το κουκλοθέατρο μαγεύει το παιδί, κεντρίζει το ενδιαφέρον του, διεγείρει την περιέργεια του, ελκύει την προσοχή του και διευκολύνει την χάραξη στη μνήμη του των γλωσσικών όρων που χρησιμοποιούν οι κούκλες²¹. Συγχρόνως το παιδί, μέσω του κουκλοθεάτρου εκφράζεται, πλουτίζει το λεξιλογίο του, συνθέτει την ομιλία του. Μαθαίνει να μιλάει με ευκρίνεια και να τονίζει σωστά λέξεις και φράσεις.

Επιπρόσθετα, η μαζική παρακολούθηση μιας κούκλο θεατρικής παράστασης βοηθά άμεσα στην κοινωνικοποίηση των παιδιών. Όταν ένα παιδί, παρακολουθεί μια παράσταση μαζί με άλλα παιδιά, διευκολύνεται στην έκφραση των συναισθημάτων που δημιουργούνται την ώρα της δράσης και παράλληλα, εντάσσεται ομαλά στην ομάδα. Συνειδητοποιεί ότι ανήκει σ' ένα σύνολο παιδιών, που έχουν τις ίδιες ανάγκες και τα ίδια δικαιώματα. Σ' αυτό βοηθά και το γεγονός ότι τα παιδιά που παρακολουθούν την παράσταση, υφίστανται, ταυτόχρονα τα ίδια συναισθήματα, την ίδια αγωνία για την παραπέρα δράση και εξέλιξη της ιστορίας, που διαδραματίζεται στη σκηνή, βλέπουν το ίδιο θέαμα, που τα συγκινεί και ταυτόχρονα τα κοινωνικοποιεί.²²

Μέσα από τα παραμύθια και ειδικότερα μέσα από τα παθήματα των ηρώων, το παιδί έχει την ευκαιρία να αφομοιώσει τους ηθικούς νόμους, τους κανόνες, τους διάφορους κώδικες, τα ήθη, τα έθιμα, τις κρατούσες νοοτροπίες, τις τάσεις, τις αξίες, τις απαγορεύσεις και τα ιδανικά, καθώς

²¹ **Κυριαζοπούλου-Βαληνάκη, Π.**, Νηπιαγωγική Τόμος 3, Εκδόσεις Αδερφοί Βαλάση, Αθήνα 1977

²² **Δαράκη Πέπη**, Κουκλοθέατρο, εκδόσεις, Gutenberg, Αθήνα 1986,

τη δομή και τη λειτουργία της κοινωνίας στην οποία ζει. Επίσης το παιδί μπορεί να αντλήσει πληροφορίες και γνώσεις για διάφορα θέματα²³.

Ακόμη, το κουκλοθέατρο χρησιμοποιείται από τους νηπιαγωγούς και τους δασκάλους, γιατί παραμένει κοντά στο παιχνίδι-αντικείμενο, αυξάνει τη χειροτεχνική ικανότητα, αναπτύσσει τη φαντασία υποκινώντας να επινοηθούν ή να τροποποιηθούν πραγματικές ή φανταστικές ιστορίες. Αρκετοί εκπαιδευτικοί έχουν πειραματιστεί με επιτυχία και προτείνουν τη διαπαιδαγώγηση και τη μάθηση μέσω της κούκλας όπως ανάγνωση, αρίθμηση, σεξουαλική και περιβαλλοντική διαπαιδαγώγηση και μόρφωση, υγιεινή του σώματος, διατροφή, κυκλοφοριακό, πρώτες βοήθειες, προβλήματα στο σχολείο, στην οικογένεια και στην κοινωνική ζωή, διδασκαλία ξένων γλωσσών, επαγγελματικό προσανατολισμό, λογοτεχνία (ποίηση, παραμύθι, λαογραφία) παράδοση, ιστορία, μυθολογία.²⁴

Γενικότερα λοιπόν το κουκλοθέατρο μπορεί:

- * Να δώσει μορφή στις ιδέες των παιδιών, επισφραγίζοντας μια σειρά από προηγούμενες δημιουργικές δραστηριότητες
- * Να δώσει την ευκαιρία στα παιδιά να παίζουν παιχνίδια, να βιώνουν ρόλους-καταστάσεις, να ζωντανεύουν σκηνές, να δίνουν στο έργο το τέλος που επιθυμούν
- * Να κάνει γνωστή μια τεχνική, δίνοντας έτσι την ευκαιρία για πειραματισμό, έμπνευση, εικαστική έκφραση και προσωπική δημιουργία
- * Να ευαισθητοποιήσει τα παιδιά σε θέματα περιβάλλοντος, υγιεινής, κοινωνικής ζωής
- * Να δώσει ερεθίσματα για συζήτηση
- * Να ενθαρρύνει τη γλωσσική παραγωγή και την ενεργητική συμμετοχή των παιδιών

²³ **Κοντογιάννη Άλκησις**, Το βιβλίο της διαρματοποίησης, Εκδόσεις Άλκησις, Αθήνα 1992

²⁴ **Γιάνναρης Γ**, Θεατρική Αγωγή και παιχνίδι, Εκδόσεις Γρηγόρης, Αθήνα 1994

- * Να ζωντανέψει τις εικαστικές δημιουργίες των παιδιών (κούκλες-σκηνικά) και τους χαρακτήρες που απέδωσαν σ' αυτά
- * Να ανατροφοδοτήσει το ενδιαφέρον και να δώσει καινούργια μορφή σε δραστηριότητες με διδακτικούς στόχους
- * Να χαρίσει στα παιδιά έναν αγαπημένο φίλο :μια κούκλα-χαρακτήρα με σημαντικά χαρίσματα. Ακούει, δε μαρτυράει, δε διδάσκει
- * Να δώσει το δικό του στίγμα σε πολυσυζητημένα μέσα ενημέρωσης
Και πάνω απ' όλα
- * Να ψυχανωγήσει και να διασκεδάσει

Μια τέτοια πλούσια, πολυποίκιλη, ευρεία και βαθιά διαδικασία είναι επόμενο να συντελεί στην ανάπτυξη της προσωπικότητας του παιδιού.²⁵

Κλείνοντας αυτό το κεφάλαιο θα ήθελα να αναφερθώ σε κάποια αποσπάσματα από το βιβλίο του Χρήστου Αναστασόπουλου «ΚΟΥΚΛΟΘΕΑΤΡΙΚΑ... και όχι μόνο!» που μου έκαναν εντύπωση και εκφράζουν την σχέση του κουκλοπαίκτη -κούκλος με πολύ παραστατικό τρόπο:

«Ο άνθρωπος φοβάται. Η κούκλα εκφράζει του φόβους. Ο άνθρωπος ψάχνει και η κούκλα βοηθά στο ψάξιμο. Τι να υπάρχει μετά τον φόβο; Ποιος ξέρει ίσως να υπάρχει και το θαύμα....!!».

«Κάθομαι πολλές φορές μετά την παράσταση και παρατηρώ τις ακουμπισμένες στον πάγκο ακίνητες, άψυχες κούκλες και διερωτώμαι:«Εσείς είσατε που δημιουργήσατε ολόκληρη παράσταση, παρασύρατε για μια ολόκληρη ώρα μικρούς και μεγάλους στη δικιά σας αλλιώτικη πραγματικότητα;» Αυτές με κοιτούν ακίνητες και αυτή η αλλόκοτη ζωντάνια τους είναι που αυτόματα μου δίνει την απάντηση.. Σιωπή... η βάση της Δημιουργίας».²⁶

²⁵ **Ματθαίου Σ, Οικουτά Ε**, Όταν οι κούκλες ζωντανεύουν, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1996

²⁶ **Αναστασόπουλος Χρήστος**, Κουκλοθεατρικά...και όχι μόνο, Αχαικές Εκδόσεις, Πάτρα 1991

2.2.2 ΤΡΟΠΟΙ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΑΓΩΓΗ

Το κουκλοθέατρο υπάρχει στην εκπαίδευση ως στοιχείο άσκησης των παιδιών στα εικαστικά (όσον αφορά την κατασκευή κούκλων, ενδυμάτων, και σκηνικών) και ως ,έσο ανάπτυξης της φαντασίας και των συγγραφικών ικανοτήτων τους. Είναι ένα πολυσύνθετο μέσο με το οποίο τα παιδιά μπορούν να εκφραστούν με ποικίλους τρόπους. Τα παιδιά ενθουσιάζονται όταν χρησιμοποιούν κούκλες και πολλοί είναι εκείνοι που τονίζουν ότι το κουκλοθέατρο μπορεί να συμβάλλει σημαντικά στην διαπαιδαγώγηση και την μάθηση με τρόπο μάλιστα πολύ πιο άμεσο, δημιουργικό και ουσιαστικό από όλα τα αντικείμενα. Μέσα από την ενασχόληση με το κουκλοθέατρο θα τους δοθεί η ευκαιρία να γνωρίσουν να ερευνήσουν και να κατανοήσουν μια μεγάλη ποικιλία δεξιοτήτων.²⁷

Το κουκλοθέατρο περιέχει πολλές μορφές τέχνης όπως την θεατρική τέχνη, τα εικαστικά, τη μουσική, και βέβαια τη λογοτεχνία. Ανοίγει ένα ολόκληρο βασίλειο των εκτελεστικών δυνατοτήτων ενός παιδιού από τη στιγμή που κατασκευάζει τις κούκλες στα χέρια του μέχρι που ολοκληρώνει την παράσταση. Όταν κατασκευάζονται οι κούκλες από τους εκπαιδευτικούς ή αγοράζονται από το εμπόριο, τότε ο ενθουσιασμός των παιδιών χάνεται.

Το κουκλοθέατρο συμβάλλει στη συνεργασία , στην επικοινωνία παιδιών πολύ διαφορετικών δυνατοτήτων και ενδιαφερόντων, με κοινό όμως σκοπό και στόχο²⁸. Επίσης ενοποιεί διαφορετικές ενότητες του αναλυτικού προγράμματος του νηπιαγωγείου, όπως είναι μουσική, η παιδική λογοτεχνία, η βιολογία, οι φυσικές επιστήμες, η ιστορία, η γλώσσα, τα μαθηματικά, η γεωγραφία.

²⁷ **Απόστολος Μαγουλιώτης**, Ιστορία κουκλοθεάτρου, Πανεπιστημιακές σημειώσεις, Πανεπιστημιακές εκδόσεις Θεσσαλίας, Βόλος 2001

²⁸ **Απόστολος Μαγουλιώτης**, Ιστορία κουκλοθεάτρου, Πανεπιστημιακές σημειώσεις, Πανεπιστημιακές εκδόσεις Θεσσαλίας, Βόλος 2001

Το κουκλοθέατρο ενώνει τον παιδαγωγό με τους μαθητές του και μπορεί να συντελέσει στη δημιουργία ενός έντονου συγκινησιακού δεσμού. Ο παιδαγωγός είναι εκείνος που θα παίξει που θα παίξει πρώτος, που θα δώσει τον τόνο και θα φέρει τα παιδιά κοντά σ' αυτόν τον τρόπο έκφρασης. Τις κούκλες μπορούμε να τις χρησιμοποιούμε στο νηπιαγωγείο με τρεις κυρίως τρόπους:

- Να παίξει η νηπιαγωγός στα παιδιά.
- Να παρακολουθήσου μια οργανωμένη παράσταση.
- Να κατασκευάσουν τα ίδια τα παιδιά τις κούκλες και να παίξουν μ' αυτές.²⁹

Όταν τα σχολεία συμπεριλάβουν και το κουκλοθέατρο μέσα στις δραστηριότητές τους, θα συμβάλλουν ενεργά στην κοινωνικοποίηση της εκπαίδευσης δίνοντας χαρά σε όλο τον παιδικό πληθυσμό της χώρας. Το κουκλοθέατρο στο σχολείο δεν αποτελεί μόνο ευχάριστη απασχόληση των παιδιών αλλά είναι και συμβολικό παιχνίδι. Τα παιδιά στην ηλικία 2-6 ετών χρησιμοποιούν σύμβολα για παιχνίδι, όπως είναι για παράδειγμα η κούκλα. Το κουκλοθέατρο λειτουργεί με σύμβολα και αποτελεί ένα από τα πιο πρόσφορα μέσα ψυχαγωγίας και αγωγής, όχι μόνο να βλέπουν τα παιδιά κουκλοθέατρο αλλά και να φτιάχνουν τα ίδια κούκλες.

Όλοι οι παιδαγωγοί και οι ψυχολόγοι αντιμετωπίζουν το κουκλοθέατρο σαν βασικό παράγοντα αγωγής και προτείνουν να χρησιμοποιείται σ' όλους τους χώρους που εφαρμόζεται η νηπιακή αγωγή σαν ένα από τα πιο θετικά και εποικοδομητικά μέσα λεκτικής άσκησης και έκφρασης όταν τα ίδια τα παιδιά παίζουν κουκλοθέατρο. Όταν τα παιδιά παίζουν κουκλοθέατρο στο νηπιαγωγείο τους δίνεται η ευκαιρία να ταυτιστούν με την κούκλα και να διοχετεύουν σ' αυτή τις συναισθηματικές του καταστάσεις. Ασκούνται παράλληλα στο να εκφράζονται ελεύθερα και αυθόρμητα, να ζουν τον πραγματικό εαυτό

²⁹ **Αντιγόνη Παρούση**, Κούκλες Κουκλοθεάτρου, Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα 1999

τους που στη μικρή ηλικία έχει τη δυνατότητα να υπάρχει ταυτόχρονα και στον πραγματικό και στον φανταστικό κόσμο³⁰.

Το κουκλοθέατρο για να είναι ένας ζωντανός παράγοντας χαράς και αγωγής στους χώρους προσχολικής εκπαίδευσης προϋποθέτει νηπιαγωγούς με ζωντάνια, κέφι, θετική διάθεση, ισχυρή προσωπικότητα και απέραντη αγάπη για το παιδί. Το κουκλοθέατρο στα χέρια μιας σωστής νηπιαγωγού γίνεται ένα πολύτιμος συνεργάτης για να βοηθήσει το παιδί να διαμορφώσει σωστά την προσωπικότητά του.

Για να παιχτεί όμως κουκλοθέατρο στο χώρο του νηπιαγωγείου θα πρέπει να υπάρχει η γωνιά του κουκλοθεάτρου, η οποία θα έχει πολλές κούκλες, έτσι ώστε τα παιδιά να βρίσκουν ενδιαφέρον να ασχολούνται παίζουν τελικά κουκλοθέατρο.

Μια άλλη παραλλαγή της γωνιάς του κουκλοθεάτρου είναι η γωνιά του κουκλόσπιτου. Το κουκλόσπιτο αποτελεί πηγή για το συμβολικό ή μιμητικό παιχνίδι. Το παιδί προσδίδει στα διάφορα αντικείμενα που βρίσκει στο κουκλόσπιτο την ιδιότητα που αυτό επιθυμεί, δίνει ψυχή στα άψυχα, παίζει διάφορους ρόλους μιμούμενο πρόσωπα τόσο του οικογενειακού του περιβάλλοντος όσο και φανταστικά. ³¹

Σύμφωνα με τη Ρένα Σιβροπούλου το κουκλόσπιτο:

- έχει κοινωνικοποιητική λειτουργία
- έχει στοιχεία υποκριτικής
- αποτελεί θεραπευτικό έσο
- προσφέρει ενδιαφέρουσες ενοράσεις στο παιχνίδι των παιδιών και τη διαμόρφωση ιδεών για το φύλο και την αρμόζουσα για κάθε φύλο συμπεριφορά

Επίσης στο κουκλόσπιτο:

- δομείται η λογικομαθηματική του γνώση
- καλλιεργείται η γλωσσική κατάρτιση του παιδιού

³⁰ **Δαράκη Πέπη**, Κουκλοθέατρο, Gutenberg, Αθήνα 1992

³¹ **Σιβροπούλου Ρένα**, Η οργάνωση και ο σχεδιασμός του χώρου στο πλαίσιο του παιχνιδιού, Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα 2004

- προάγεται η σκέψη του παιδιού
- προωθούνται οι δεξιότητες ανάγνωσης και γραφής (Σιβροπούλου Ρ.)

2.3 ΤΟ ΖΩΝΤΑΝΕΜΑ ΤΗΣ ΚΟΥΚΛΑΣ

Μια κούκλα, μια φιγούρα , ένα προσωποποιημένο αντικείμενο βρίσκονται σε μια ενδιάμεση κατάσταση , μια κατάσταση δηλαδή που οριοθετείται μεταξύ του άψυχου και του άψυχου, μεταξύ φθαρτού και άφθαρτου, μεταξύ ζωντανού και πεθαμένου. Ενώ η κούκλα από τη μια μεριά έχει μια μορφή, μια αλλιώςτική ζωντανία, από την άλλη μεριά, δεν αναπνέει και δεν κινείται. Από το σημείο όμως αυτό ξεκινά ο ρόλος και η λειτουργία της³².

Όλοι μας μικροί ή μεγάλοι γνωρίζουμε την ύπαρξη της θεατρικής σύμβασης που λέει ότι οι κούκλες-αντικείμενα παίζονται από ανθρώπους. Παρόλο αυτά την ξεπερνούμε πολύ εύκολα και αφηγόμαστε στην μαγεία της κούκλας.

Το ζωντάνεμα της κούκλας είναι το πιο σημαντικό και παράλληλα το πιο δύσκολο ζήτημα στην όλη υπόθεση του κουκλοθέατρου και απαιτεί από τον παίκτη ταλέντι και συστηματική προσπάθεια, ώστε να βελτιώσει την απόδοση του, αν υστερεί. Ακόμη, απαιτεί την ανάλογη ψυχική κατάσταση την οποία θα μεταδώσει στις κούκλες την ώρα της παράστασης. Η κούκλα θέλει από τον παίκτη να αρνηθεί τον εαυτό του, να δώσει την ψυχή του, να αλλάξει προσωπικότητα, να γίνει κουκλίστικος ήρωας, ανάλογα με τον τύπο που πρέπει να ενσαρκώσει³³.

³² **Αναστασόπουλος Χ.**, Κουκλοθεατρικά...και όχι μόνο, Αχαικές Εκδόσεις, Πάτρα 1991

³³ **Γενειατάκη-Αρβανιτίδου Ε**, Η μικρή μας αυλαία, Εκδόσεις Σμυρνιωτάκης, Αθήνα 1992

Αν το θέατρο τρομάζει και αποθαρρύνει μερικούς , το κουκλοθέατρο επιτρέπει σε πολλά παιδιά να προσεγγίζουν μια τεχνική έκφρασης χωρίς σύγκρουση. Κρυμμένο πίσω από την κούκλα του το παιδί, ταυτιζόμενο μαζί της , δεν δεσμεύεται πια από ντροπή που παραλύει. Δίνει σχεδόν παρά τη θέλησή του τη φωνή του, τη κίνησή του στην κούκλα που ζητά να ζήσει³⁴.

Η κούκλα έχει ευθύς εξαρχής, μια δύναμη να πείθει. Αυτό που πηγάζει από την ικανότητά της να κρατάει μιαν ατάραχη ψυχραιμία σε όλες τις περιστάσεις, μια σοβαρότητα που προέρχεται από την ακινησία της φυσιογνωμίας της, μια εντύπωση κατάνυξης. Πρέπει να βασιστούμε αρκετά αλλά δεν θα πρέπει να της ζητάμε και πολλά. Ένα θέμα κουκλοθεάτρου δεν πρέπει να παρατείνεται, γιατί ο θεατής θα αρχίσει να νοσταλγεί την ανθρώπινη φυσιογνωμία με τις ατέλειωτες εκφράσεις της³⁵. Θα πρέπει λοιπόν να βρούμε τεχνικές με τις οποίες η κούκλα θα μπορέσει να συγκινήσει τους θεατές περισσότερο από τον ζωντανό ηθοποιό. Θα πρέπει να ψάξουμε να βρούμε αυτό που μπορεί να κάνει η κούκλα καλύτερα με έναν τρόπο πιο χαριτωμένο, πιο κωμικό, πιο συγκινητικό!

Από εκείνη λοιπόν τη στιγμή αρχίζει ο ρόλος του κουκλοπαίκτη, όποιας ηλικίας κι αν είναι αυτός. Είτε είναι ένας έμπειρος κουκλοπαίκτης είτε είναι ένα πεντάχρονο παιδί. Ο καθένας από τους δύο ζωντανεύει την κούκλα, της δίνει ζωή με τον δικό του ξεχωριστό, όμορφο και μοναδικό τρόπο.

Τα μέσα που είναι απαραίτητα για να ζωντανέψει η κούκλα είναι δύο, η κίνηση και η φωνή.

³⁴ **Delpeux H.**, Κούκλες και Μαριονέτες, Gutenberg, Αθήνα 1987, σελ 15

³⁵ **Delpeux H.**, Κούκλες και Μαριονέτες, Gutenberg, Αθήνα 1987 σελ 16

α) **ΚΙΝΗΣΗ**

Όλοι μας μικροί και μεγάλοι, χωρίς να το σκεφτούμε, χωρίς να το θέλουμε, χωρίς να το επιδιώξουμε, παίξαμε με κούκλες. Ένα από τα πρώτα πράγματα που παρατηρεί το παιδί είναι τα χέρια κι αμέσως η κίνηση των δακτύλων. Αργότερα τα δάχτυλά του γίνονται μεσολαβητές πολλών καταστάσεων του εξωτερικού κόσμου προς τον εσωτερικό, και το αντίστροφο. Στη φάση της μυθοπλασίας το παιδί φέρνει τον κόσμο της φαντασίας στα δάχτυλα και παίζει θέατρο. Τα χέρια μας και μάλιστα τα δάχτυλα, έχουν τη δυνατότητα να παριστάνουν κάτι και να το ζωντανεύουν. Πολλές ιστορίες μπορούμε να τις παραστήσουμε με τα δάχτυλα των χεριών. Τα δάχτυλα έχουν άπειρες δυνατότητες και καλό είναι από μικρή ηλικία να τα εκπαιδεύσουμε στην κίνηση.³⁶

Η κίνηση είναι που βοηθά την κούκλα, την περνάει από το επίπεδο του φθαρτού και του πεθαμένου στο επίπεδο του άφθαρτου και του ζωντανού. Αυτή όμως η ζωντανία που έχει η κούκλα είναι τελείως διαφορετική από την αντίστοιχη ανθρώπινη. Και αυτό συμβαίνει γιατί μια κούκλα κινείται στο επίπεδο του φανταστικού, στο επίπεδο του υπέρ-πραγματικού, στο χώρο του ονείρου.³⁷

Η στιγμή που πρωτοεμφανίζεται μια κούκλα στη σκηνή είναι αποφασιστική. Πρέπει να επιβάλλεται αμέσως μόλις τη βλέπει κανείς. Μόνο έτσι καθηλώνει την προσοχή του θεατή ο οποίος περιμένει τη συνέχεια μιας σκηνικής δράσης. Από τη στιγμή αυτή και μετά κάθε κίνηση της κούκλας πρέπει να ρυθμίζεται προσεκτικά.³⁸

³⁶ **Μαγουλιώτης Α**, Κουκλοθεατρο, πως στήνεται ένα έργο, Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα 1999 Ι

³⁷ **Αναστασόπουλος Χ.**, Κουκλοθεατρικά ... και όχι μόνο!, Αχαϊκές εκδόσεις, Πάτρα, 1991

³⁸ **Θεοχάρη-Περάκη Ε**, Κουκλοθέατρο τέχνη και τεχνική, Εκδόσεις Εστία, Αθήνα 1988

β) ΦΩΝΗ

Για να δοθεί η εντύπωση ότι η κούκλα είναι ζωντανή δεν αρκεί μόνο η κίνηση. Πρέπει ταυτόχρονα και να μιλά, να φωνάζει, να τραγουδά. Γι' αυτό παράλληλα με την άσκηση στην κίνηση, ο παίκτης πρέπει να ασκηθεί και στην ομιλία. Να δοθεί δηλαδή μεγάλη προσοχή, ώστε τα λόγια να συντονίζονται με την κίνηση της κούκλας, να ακούγονται άνετα και καθαρά και από τους τελευταίους ακροατές και πάντα να κατευθύνεται η φωνή του παίκτη προς την κούκλα που κινεί³⁹.

Ο τόνος της φωνής, η κάθε απόχρωση, πρέπει βασικά ν' ανταποκρίνεται σ' αυτό που παριστάνει η κούκλα: ένα γέροντα, μια γυναίκα, ένα πουλί, ένα ζώο, κλπ. Η δυσκολία βρίσκεται στην παραλλαγή του τόνου της φωνής, όταν υπάρχει διάλογος ανάμεσα σε δύο κούκλες και ακόμη όταν πρέπει να εκδηλωθεί χαρά, θυμός, λύπη.⁴⁰

Για να ζωντανέψουμε όμως μια κούκλα θα πρέπει να υπάρχει κάποιος λόγος. Τότε μόνο υπάρχει λόγος να γνωρίζουμε τα χαρακτηριστικά του ζωντανέματος μιας κούκλας. Η εμφάνιση μιας κούκλας για να προσελκύσει το ενδιαφέρον των παιδιών θα πρέπει να έχει να πει κάτι, θα πρέπει να έχει λόγο ύπαρξης.

Σύμφωνα με τον Απόστολο Μαγουλιώτη, το ζωντανέμα ή αλλιώς εμπύχωση της κούκλας στηρίζεται:

1. Στην επιθυμία του κατασκευαστή ή του θεατή ή του ηθοποιού να προσδώσει στην κούκλα όνομα, φωνή, κίνηση, συναίσθημα, χαρακτήρα.

2. Στη θεατρική αναπαράσταση ενός λογοτεχνικού έργου.

Η εμπύχωση μιας κούκλας από τα παιδιά μπορεί να γίνει είτε ατομικά, είτε σε ομάδες. Στην περίπτωση που η εμπύχωση γίνεται

³⁹ **Θεοχάρη-Περάκη Ε**, Κουκλοθέατρο τέχνη και τεχνική, Εκδόσεις Εστία, Αθήνα 1988

⁴⁰ **Θεοχάρη-Περάκη Ε**, Κουκλοθέατρο τέχνη και τεχνική, Εκδόσεις Εστία, Αθήνα 1988

ατομικά, το κάθε παιδί κρατά την κούκλα, την παρατηρεί και προσπαθεί να γνωριστεί μαζί της χωρίς φωνή, να εκφράσουν συναισθήματα χαράς και λύπης χωρίς φωνή, να βγάλει ήχους για να ανακαλύψει ποιος της ταιριάζει περισσότερο, να κάνει φωνές ζώων, πουλιών ή ανθρώπων και να κάνει φωνές με συναισθήματα.

Στην περίπτωση που η εμπύκωση γίνεται ομαδικά τα παιδιά κρατούν τις κούκλες τους και προσπαθούν να τις εμπυκώσουν δραματοποιώντας διαλόγους τις αρεσκείας τους από το λογοτεχνικό έργο, να εμπυκώσουν δραματοποιώντας σκηνές από το λογοτεχνικό έργο. (Απόστολος Ν. Μαγουλιώτης).

Ολοκληρώνοντας θα πρέπει να τονίσουμε ότι η κούκλα θα πρέπει να έχει μια εξέχουσα θέση στο χώρο του νηπιαγωγείου και να την σέβονται όλα τα παιδιά. Θα πρέπει να είναι κάτι μοναδικό που εμφανίζεται στη τάξη και γίνεται φίλη με τα παιδιά. Τότε μόνο η κούκλα πετυχαίνει τον σκοπό για τον οποίο κατασκευάστηκε.

Επομένως η κούκλα ή η φιγούρα δεν βρίσκεται πεταμένη ανάμεσα στα άλλα παιχνίδια του σχολείου αλλά παρουσιάζεται με έναν πρωτότυπο τρόπο στα παιδιά.. Η έκπληξη, το ξάφνιασμα και ο βιωματικός τρόπος χρησιμοποιούνται όπως έλεγε ο Τζων Ρασιάς, να είναι ένα αξιομνημόνευτο γεγονός⁴¹.

Η κούκλα μπορεί να ενσωματωθεί στην ομάδα μπαίνοντας στο ρόλο του εμπυκωτή και αν ο/η εκπαιδευτικός την χειριστεί σωστά μπορεί σε δύσκολες περιπτώσεις αυτή η κούκλα να δίνει λύσεις ή αν παίζει ρόλο του απομηχανής θεού. Η κούκλα-εμπυκωτής θα αρχίσει να ανοίγει στα παιδιά τον μαγικό χώρο του κουκλοθέατρου ενώ από την άλλη να φέρει και μια διαφορετική νότα στην τάξη.

Θα ήταν καλό και πρακτικό, να υπήρχε, μία μόνιμα στημένη, μικρή σκηνή κουκλοθέατρου, ώστε και απρόσμενα ακόμα, όταν η ώρα το φέρει, να μπορούν τα παιδιά, με σεβασμό, να πηγαίνουν και παίζοντας κουκλοθέατρο να λύνουν τις διαφορές τους ή να λένε τον καημό

⁴¹ **Κοντογιάννη Άλκηστις**, Κουκλο-θέατρο σκιών, Εκδόσεις Άλκηστις, Αθήνα 1992

τους. Μία ωραία τέτοια μικρή σκηνή, θα μπορούσε να γίνει ένα από εκείνα τα παραβάν που χρησιμοποιούνται για να ψηφίσουμε στις εκλογές (με μία μικρή μεταποίηση).

Τελικά η κούκλα-εμνυχωτής είναι μία πολύ καλή αρχή για να γνωρίσουν τα παιδιά τον χώρο της τέχνης του κουκλοθέατρου. Θα βοηθηθούν τα παιδιά ακόμη στο να καταλάβουν πως ο δάσκαλος τους δεν είναι κανένας μπαμπούλας και ότι μπορούν και χωρίς αυτόν να λύσουν τις διαφορές τους.⁴²

2.4 ΟΙ ΚΟΥΚΛΟΗΡΩΕΣ

Επειδή το παιδί του νηπιαγωγείου δεν έχει ξεπεράσει το ανιμιστικό στάδιο, δεν είναι έτοιμο να δεχθεί την κούκλα, όπως την παρουσιάζουν οι παίχτες, χωρίς να προβληματίζεται για τα όριά μέσα στα οποία κινείται, χωρίς να εκστασιάζεται από τη υπερβολική της δύναμη ή αδυναμία και χωρίς να συγκύζεται από τα αλλοπρόσαλλα καμώματά της.

Οι ήρωες σ' ένα κουκλοθεατρικό έργο γίνονται για τα παιδιά οι μεσολαβητές για ορισμένες γνώσεις και σκέψεις και ασκούν μεγάλη επίδραση, όταν προέρχονται από τον κόσμο που αγαπούν. Π.χ., όταν ο κόσμος της φαντασίας, οι ήρωες των παραμυθιών, τα ζώα, τα παιχνίδια, τα αντικείμενα, οι κατασκευές τους γίνονται ήρωες στο κουκλοθέατρο, το παιδί νιώθει πιο κοντά τους και εκφράζεται ελεύθερα. Αυτό θα το διαπιστώσουμε από τις προσπάθειες που καταβάλλει το παιδί για να επικοινωνήσει με τις κούκλες ή να συμμετάσχει στα δράματα και μάλιστα πολύ περισσότερο όταν βρίσκει σημεία που το αγγίζουν ή όταν ταυτίζεται με κάποιον ήρωα. Γι αυτό, καλό θεατρικό έργο είναι εκείνο

⁴² **Αναστασόπουλος Χ.**, Κουκλοθεατρικά ... και όχι μόνο!, Αχαϊκές εκδόσεις, Πάτρα, 1991

που έχει σημεία επαφής με όλα τα παιδιά. Ο ήρωας του κουκλοθέατρου μπορεί να επιτελέσει και κάποιο άλλο σκοπό: *όταν παίζει το ίδιο το παιδί, θα προβάλλει και θα εξωτερικεύσει τα βιώματα του μέσα από τον ήρωα που υποδύεται*⁴³.

Τα περισσότερα παιδιά λατρεύουν το κουκλοθέατρο. Υπάρχουν όμως και περιπτώσεις νηπίων που δεν θέλουν να παρακολουθήσουν κουκλοθέατρο και αντιδρούν αρνητικά στο άγγελμα του. Γι' αυτό πρέπει να αποφεύγονται οι κούκλες διάβολοι, μικρές μάγισσες, δράκοι κ.α. καθώς και οι τρομακτικές ή εξωπραγματικές σκηνές που είναι δυνατόν να προκαλέσουν εντάσεις ή λανθασμένες εντυπώσεις στα παιδιά που δεν έχουν ακόμα την ικανότητα να τις επεξεργαστούν αποτελεσματικά και να τις κατανοήσουν.⁴⁴

Αυτό δε σημαίνει πως όλα τα πρόσωπα του έργου πρέπει να είναι τέλειοι χαρακτήρες και άφιαστες ηθικές προσωπικότητες. Το στοιχείο άλλωστε που δημιουργεί δραματικότητα και συγκίνηση είναι η σύγκρουση του καλού με το κακό. Τα καλά έργα ζωντανεύουν και παρουσιάζουν ανθρώπους και είναι φυσικό τα πρόσωπα που δρουν και κινούνται μέσα σ' αυτά να έχουν και τις αδυναμίες τους. Οι κουκλοήρωες λοιπόν θα κάνουν και αταξίες και μικροσκανταλιές, για να ακολουθούν, όπως και στην καθημερινότητα, οι ανάλογες τιμωρίες. Κι έτσι το παιδί να δέχεται εμπειρικά το νόημα «παθήματα-μαθήματα». Με την προϋπόθεση βέβαια ότι όλα αυτά θα δίνονται μέσα στο έργο δημιουργικά, με αίσθημα ευθύνης και αγάπης, έχοντας πάντα μπροστά μας την εικόνα του παιδιού που γελά και χαίρεται, αλλά και προβληματίζεται παράλληλα με τα στοιχεία που του προσφέρουμε μέσα στο έργο και είναι βγαλμένα από καταστάσεις τις ίδιες της ζωής.

⁴³ **Απόστολος Ν. Μαγουλιώτης**, Κουκλοθέατρο I, πώς στήνεται ένα έργο, Καστανιώτης, Αθήνα 1999

⁴⁴ **Γενειδάκη-Αρβανιτίδου**, Η μικρή μας αυλαία, Σμυρنيωτάκης, Αθήνα 1992

Τα συναισθήματα, οι δεσμοί μεταξύ των ηρώων και αλλά και η δράση και πλοκή του έργου είναι καλό να έχουν κάποια αληθοφάνεια, για να προκαλέσουν και ανάλογα συναισθήματα.⁴⁵

Οι ήρωες θα αποκαλύπτουν τους χαρακτήρες τους μέσα από τις πράξεις τους και κάθε ήρωας για να δράσει, πρέπει να έχει διαφορετική ψυχοσύνθεση και χαρακτήρα που καθορίζει και τη διαφορετική αντίδραση. Πολλές φορές ο ήρωας δρα όχι όπως αυτός θέλει αλλά όπως θέλει το ίδιο το κοινό και ειδικότερα όπως θέλει το κοινό που αποτελείται από παιδιά, καθώς επεμβαίνουν στην πλοκή και στα δρώμενα του έργου. Αυτό συμβαίνει κυρίως επειδή οι θεατές-παιδιά θέλουν να προτείνουν τη δικιά τους εξέλιξη στο έργο.

Για τα μικρά παιδιά οι πιο κατάλληλες κούκλες είναι αυτές που ενσαρκώνουν τύπους καθημερινούς, γνωστούς και οικείους στα παιδιά από το άμεσο περιβάλλον τους και τις έμμεσες εμπειρίες (μέσα από τα εικονογραφημένα βιβλία και παραμύθια) είναι οι πιο ενδεδειγμένες. Οι ήρωές μας πρέπει να έχουν ταυτότητα, για να τους γνωρίζουμε και να μπορούμε έτσι άνετα να επικοινωνούμε μαζί τους. Ο κουκλοήρωας για να έχει επιρροή στους θεατές-παιδιά θα πρέπει να τραβήξει το ενδιαφέρον τους από την πρώτη στιγμή εμφάνισής του πάνω στη σκηνή, κι αυτό θα το πετύχει με τη φυσιογνωμία του. Μ' αυτήν ο κουκλοήρωας θα δώσει στους θεατές την πρώτη εντύπωση του ρόλου-χαρακτήρα που θα παίξει.

Ο κουκλοήρωας πολλές φορές μπορεί να γίνει πρότυπο για τους μικρούς μας φίλους και γι' αυτό θα πρέπει να είμαστε πολύ προσεκτικοί στο πώς εκθέτουμε το κάθε κουκλοήρωά μας στο κοινό.

⁴⁵ **Απόστολος Ν. Μαγουλιώτης**, Κουκλοθέατρο Ι, πώς στήνεται ένα έργο, Καστανιώτης, Αθήνα 1999

3. ΚΟΥΚΛΑ - ΚΟΥΚΛΟΘΕΑΤΡΙΚΟ ΕΡΓΟ

3.1 Ερεθίσματα για δημιουργία
κουκλοθεατρικού έργου από τα παιδιά

3.2 Παράγοντες κατασκευής κούκλας

3.1 ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΚΟΥΚΛΑΣ

Η κούκλα είναι κατασκευή ενός δημιουργού (παιδιού ή παιδαγωγού, καλλιτέχνη) και το αποτέλεσμα εξαρτάται από τις ικανότητες του. Η κατασκευή της κούκλας είναι αποτέλεσμα ικανοποίησης κάποιας ανάγκης, η οποία προκαλεί ή καθοδηγεί τον δημιουργό. Για παράδειγμα σύμφωνα με τον Απόστολο Μαγουλιώτη, η κατασκευή της κούκλας μπορεί να προέλθει πρώτον από το άκουσμα ή την ανάγνωση μιας ιστορίας γεμάτης ήρωες και δράση (λόγο και κίνηση) και δεύτερον από το οπτικό ερέθισμα ενός υλικού, το οποίο διακρίνεται από το σχήμα, το χρωματικό ατελές μόρφωμα και μας προκαλεί να το ολοκληρώσουμε.

Μετά από την ανάγνωση ή την αφήγηση ενός παραμυθιού η κατασκευή των κούκλο-ηρώων του παραμυθιού μπορεί να γίνει μέσα από ερωτήσεις που μπορούμε να κάνουμε στα παιδιά για να μας περιγράψουν:

- Πως φαντάζονται τις μορφές των ηρώων.
- Πως θέλουν να είναι οι μορφές των ηρώων.
- Τι μεγέθη έχουν οι μορφές.
- Τι σχήματα είναι τα κεφάλια ή οι μορφές τους (στρογγυλά, τριγωνικά, μακρουλά, ακτινωτά κ.ά.).
- Τι χρώμα ή χρώματα έχουν ή προτιμούν να είναι τα κεφάλια ή γενικά τα σώματα των ηρώων.
- Τι χαρακτηριστικό έχει το ζώο και ειδικά πάνω στο κεφάλι (μάτια, στόμα, μύτη, αυτιά, ουρά, φτερά κ.ά.).

Αν βέβαια τα παιδιά δεν μπορούν να φανταστούν ή δεν γνωρίζουν τις μορφές των ηρώων, δείχνουμε ανάλογες εικόνες.

Σε άλλη περίπτωση μπορούμε να παροτρύνουμε τα παιδιά να κλείσουν τα μάτια τους και:

- Να φανταστούν πως είναι η μορφή (κεφάλι και σώμα) του ήρωα που τους άρεσε και θέλουν να κατασκευάσουν.
- Περιγράφουν πως φαντάστηκαν τη μορφή του ήρωα
- Αναζητούν υλικά (σε σχήματα και χρώματα) που θα πειραματιστούν ή θα τα πλάσουν ή θα τα μεταμορφώσουν σε κούκλα.

Όταν οι κατασκευαστές είναι τα ίδια τα παιδιά αυτό που ενδιαφέρει είναι να επεξεργαστούν διάφορα υλικά, να δημιουργήσουν κούκλες με τη φαντασία τους ξεκινώντας από άχρηστα υλικά ή μετατρέποντας αντικείμενα. Οι προσωπικές τους αυτές εμπνεύσεις-κατασκευές θα δώσουν διέξοδο και έναυσμα τόσο στην εκφραστικότητα όσο και στη δημιουργικότητα τους. Κάθε αντικείμενο μπορεί να γίνει κούκλα. Πολλές φορές δεν χρειάζεται παρά να κολλήσουν τα παιδιά δυο μάτια και η κούκλα είναι έτοιμη. Το καθετί που μας περιβάλλει μπορεί να γίνει μια κούκλα ή μια μαριονέτα.⁴⁶

Η στιγμή που το παιδί θα πάρει στα χέρια του το υλικό για να κατασκευάσει την κούκλα του είναι μια στιγμή δημιουργίας, πειραματισμού και ανακάλυψης. Το παιδί εφευρίσκει τρόπους να συνδυάσει άχρηστα υλικά και να φτάσει σε κάποιο αποτέλεσμα, γνωρίζοντας ότι δεν υπάρχει περίπτωση αποτυχίας, μιας και οποιαδήποτε φιγούρα-ανθρωπότητα ή όχι, άσχημη ή όμορφη ή οτιδήποτε συγκεκριμένο ή αφηρημένο έχει τη δική της θέση στη τάξη και μας είναι χρήσιμη.⁴⁷

Η κατασκευή της κούκλας είναι από πολλές απόψεις μια διαδικασία που συμβάλλει στην ανάπτυξη του παιδιού. Απαιτεί την προσοχή του, οξύνει την αντίληψή του, εξάπτει τη φαντασία του, προάγει την λεπτή του κινητικότητα, αναπτύσσει την ευελιξία της σκέψης του, βελτιώνει τη σχέση του με το σώμα, το εξοικειώνει με τα υλικά και

⁴⁶ **Κοντογιάννη Άλκηστις**, Κουκλο-θέατρο σκιών, Έκδόσεις Άλκηστις, Αθήνα 1992

⁴⁷ **Ματθαίου Σ., Οικουτά Ε.**, Όταν οι κούκλες ζωντανεύουν, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1996

τα χρώματα, δίνει καινούριες διαστάσεις στα αντικείμενα και διαμορφώνει την αισθητική του.⁴⁸

3.2 ΕΡΕΘΙΣΜΑΤΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΚΟΥΚΛΟΘΕΑΤΡΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ

Τα παιδιά μπορούν να δημιουργήσουν έργα κουκλοθεάτρου έχοντας ερεθίσματα μέσα από τη λογοτεχνία, τη λαογραφία, τη τέχνη, τη μουσική, τη φύση και τη μουσειακή αγωγή.⁴⁹

➤ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Η κούκλα κατασκευάζεται αφού ακούσουν ένα παραμύθι. Η λογοτεχνία είναι πλούσια για να ανακαλύψουμε έργα που θα διασκεύασουν ή θα αναπλάσουν οι μικροί μαθητές. Το παραμύθι μπορεί να διαβαστεί από τον/την νηπιαγωγό και να συζητηθεί με τα παιδιά.. Έπειτα τους δίνονται υλικά, κατασκευάζουν τις κούκλες και στη συνέχεια παίζουν κουκλοθέατρο φτιάχνοντας δικούς τους διαλόγους.

Τα παιδιά επίσης μπορούν να δημιουργήσουν ιστορίες κατασκευάζοντας τα παιδιά δικές τους κούκλες, ό,τι κάθε παιδί θέλει. Τις περισσότερες φορές φτιάχνει τον εαυτό του. Πηγαίνει πίσω από το κουκλοθέατρο και μέσα από την κούκλα εξωτερικεύεται.

Άλλοτε η νηπιαγωγός λέει μια λέξη και με αφορμή αυτή τη λέξη τα παιδιά λένε άλλες λέξεις που να συνδέονται λογικά μεταξύ τους, ώστε στο τέλος να βγαίνει μια ιστορία. Η νηπιαγωγός θα μπορούσε να βοηθήσει στη σύνταξη του έργου. <στη συνέχεια το συζητάνε όλοι μαζί, κατασκευάζουν τις κούκλες τους και παίζουν όλοι μαζί.

⁴⁸ **Ματθαίου Σ., Οικουτά Ε.**, Όταν οι κούκλες ζωντανεύουν, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1996

⁴⁹ **Σκόρδου-Εξαρχοπούλου Νίνα,** Κουκλοπαιχνιδίσματα, Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη 1996

Τέλος μπορεί και ένα ποίημα να γίνει ιστορία κι έπειτα κουκλοπαράσταση. Μπορούμε να κάνουμε ένα έργο κουκλοθεάτρου ακούγοντας κι ένα ποίημα . Έτσι τα παιδιά έρχονται σε επαφή με όλα τα είδη της λογοτεχνίας.

➤ **ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ**

Η λαογραφία μας είναι μια άλλη πηγή έμπνευσης των παιδιών μας για να φτιάξουν κούκλες και να δημιουργήσουν τις ιστορίες τους. Παραδοσιακά παιχνίδια γίνονται έμπνευση για να φτιάξουμε ιστορίες, να κατασκευάσουμε κούκλες και στο τέλος να τις παίξουμε.

➤ **ΜΟΥΣΙΚΗ**

Η μουσική και ο ήχος είναι μια άλλη πηγή έμπνευσης για την καλλιέργεια του λόγου και την ανάπτυξη της φαντασίας. Τα παιδιά ακούνε το μουσικό κομμάτι και κινούνται στην τάξη. Στη συνέχεια το συζητούν τα παιδιά και η νηπιαγωγός και επισημαίνουν κάποια σημεία που τους άρεσαν και τα προσωποποιούν. Τα παιδιά κατασκευάζουν τις κούκλες και μετά την κατασκευή τους, ακούνε τη μουσική και με τις κούκλες στο χέρι τους τα παιδιά κινούνται στο χώρο. Πολλά παιδιά μέσα από τη κίνηση κάνουν μιμητικές κινήσεις και προσπαθούν να επικοινωνήσουν με παντομίμα.

Σε άλλη περίπτωση τα παιδιά μπορούν να ακούσουν ήχους, π.χ το νιαούρισμα μιας γάτας και αν δημιουργήσουν μια ιστορία, έπειτα θα κατασκευάσουν κούκλες και στο τέλος θα τις εμψυχώσουν.

➤ **ΤΕΧΝΗ**

Τα παιδιά μπορούν να ζωγραφίσουν. Όταν τελειώσουν μπορούν να κάτσουν στο κύκλο και το κάθε παιδί ανάλογα με τη ζωγραφιά που έκανε, φτιάχνει μια ιστορία. Στη συνέχεια κατασκευάζει κούκλες, ανάλογα με τα πρόσωπα που έδωσε στην ιστορία και κατόπιν την παίζει στους συμμαθητές του. Η νηπιαγωγός γράφει την ιστορία του κάθε παιδιού.

➤ **ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ**

Τα παιδιά με τη νηπιαγωγό τους επισκέπτονται το δάσος. Αγγίζουν και χαίρονται τη φύση. Στη συνέχεια ζωγραφίζουν τις εντυπώσεις τους από τη φύση και κάνουν μια ιστορία μέσα από τη μαγεία της φύσης.

➤ **ΜΟΥΣΕΙΑΚΗ ΑΓΩΓΗ**

Τα παιδιά μπορούν να επισκεπτούν ένα μουσείο κι έπειτα με τα βιώματά τους από το μουσείο να δημιουργήσουν μια ιστορία, να την παίξουν μέσα στην τάξη και τα παιδιά να φτιάξουν κούκλες που παριστάνουν τους ήρωες της ιστορίας. Στο τέλος παίζουν την ιστορία τους με τις κούκλες τους μέσα στην τάξη.

4. ΠΑΙΔΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

4.1 Τι είναι η παιδική λογοτεχνία γενικά

4.2 Τα είδη της παιδικής λογοτεχνίας

4.3 Η προσφορά της παιδικής λογοτεχνίας

4.4 Δυνατότητες έκφρασης της παιδικής
λογοτεχνίας

4.1 Η ΠΑΙΔΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΓΕΝΙΚΑ

Ο όρος Παιδική Λογοτεχνία, παρά τις συγκεκριμένες απόπειρες να προσδιορισθεί με ακρίβεια και επομένως με τρόπο οριστικό, παραμένει ρευστός και ασαφής, ακόμα και αν προσεγγιστεί συνολικά. Θεωρείται επίσης ευμετακίνητος καθώς από τη μια μεριά συνδέεται με την ιστορική, δηλαδή τη μεταβαλλόμενη μέσα στο χρόνο έννοια της παιδικής ηλικίας και από την άλλη, ορίζεται συνήθως συγκριτικά σε σχέση με τη λογοτεχνία των ενηλίκων, η οποία για πολλούς και διαφορετικούς λόγους μοιάζει να διατηρεί απέναντι της μια θέση ισχύος και υπεροχής. Η λογοτεχνία για παιδιά θεωρείται «περιθωριακή», δευτερευούσης σημασίας και αμφισβητήσιμης αξίας, ενώ των ενηλίκων είναι αναγνωρισμένη ως «κανονική» λογοτεχνία. Παρόλο λοιπόν που απευθύνεται κυρίως σε παιδιά, εντούτοις γράφεται και αναλύεται από ενήλικες, αλλά επίσης διαβάζεται και από ενήλικες ώστε να επιλεγεί ή να απορριφθεί για λογαριασμό των παιδιών.⁵⁰

Η Παιδική Λογοτεχνία σύμφωνα με τη Ζωή Βαλάση δεν είναι κατώτερη από τη λογοτεχνία των ενηλίκων καθώς απευθύνεται κι εκείνη σε ισάξιο και πολλές φορές πιο απαιτητικό κοινό, το οποίο είναι μάλιστα ιδιαίτερα χαρισματικό. Τα έργα της παιδικής λογοτεχνίας θα πρέπει να ανταποκρίνονται στην εκρηκτική προσωπικότητα του παιδιού, την πλούσια σε φαντασία, την αστείρευτη σε ευρηματικότητα, με τον ευαίσθητο και απρόβλεπτο ψυχισμό και τη συναισθηματική της πολυπλοκότητα.

Με βάση το Επίσημο Αναλυτικό Πρόγραμμα του ΥΠΕΠΘ η Παιδική Λογοτεχνία είναι ο σύνολος χώρος που εμπεριέχει όλα τα καταξιωμένα λογοτεχνικά έργα που απευθύνονται στα παιδιά και νέους - ή γράφονται γι'

⁵⁰ **Οικονομίδου Σ**, Χίλιες και μία ανατροπές, Η νεωτερικότητα στη λογοτεχνία για μικρές ηλικίες, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2000

αυτά. Έργα πάντως, που καλύπτουν με επάρκεια τις αισθητικές απαιτήσεις των παιδιών και νέων, είναι μέσα στις αντιληπτικές γλωσσικές τους δυνατότητες και συμβαδίζουν με το συναισθηματικό τους κόσμο.⁵¹

Η λογοτεχνία της προσχολικής ηλικίας περιλαμβάνει τα αισθητικά δικαιωμένα κείμενα που απευθύνονται σε παιδιά ηλικίας έως έξι ετών και ανταποκρίνονται στις αντιληπτικές τους ικανότητες, στις ευαισθησίες, στα ενδιαφέροντα, στις ανάγκες και στα προβλήματα τους. Οι νεαροί αναγνώστες, παιδιά προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας, είναι γεμάτοι περιέργεια και ενεργητικότητα. Εφόσον η κοινωνικοποίηση τους δεν έχει ακόμα ολοκληρωθεί και τα πάσης φύσεως στερεότυπα, ιδεολογικά και κοινωνικά, δεν έχουν ακόμη παγιωθεί στη σκέψη, στις ιδέες και στις συμπεριφορές τους Τα μικρά παιδιά, θα μπορούσαμε να ισχυριστούμε ότι είναι πιο δεκτικά.⁵²

Το παιδικό λογοτεχνικό βιβλίο είναι το αισθητικά δικαιωμένο κείμενο, που γράφεται, από μεγάλους και απευθύνεται σε παιδιά, και που πρωταρχικός του σκοπός είναι να τα φέρει σε επαφή με το αισθητικό φαινόμενο της τέχνης και ειδικότερα της λογοτεχνίας. Το περιεχόμενο του μπορεί να αναφέρεται σε πραγματικές ή φανταστικές καταστάσεις, σε θέματα που απασχολούν άμεσα το παιδί, ή σε θέματα του ευρύτερου κοινωνικού χώρου, ιστορικά, ακόμη και προβλήματα της σύγχρονης κοινωνίας - όσα μπορεί, βέβαια, το παιδί να κατανοήσει. Θίγοντας, ωστόσο, τέτοια θέματα, είναι σε θέση, ως τέχνη του λόγου, να αγγίξει την παιδική ψυχή, άρα μπορεί, πέρα από τη συμβολή του στην αισθητική καλλιέργεια, να συνιελέσει και στη γενικότερη αγωγή του παιδιού ως ανθρώπου.⁵³

⁵¹ **Δελώνης Αντώνης**, Στοιχεία Παιδικής Λογοτεχνίας, Εκδόσεις Χρήστος Ε. Δαρδάνος, Αθήνα 2000

⁵² **Παπανικολάου Ρ., Τσιλιμένη Τ**, Η παιδική λογοτεχνία στο νηπιαγωγείο, Εκδόσεις Καστανιώτης, Αθήνα 1992

⁵³ **Πέτροβιτς-Ανδρουτσοπούλου Λ**, Μιλώντας για τα παιδικά βιβλία, Εκδόσεις Καστανιώτης, Αθήνα 1983

4.2 ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΗΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

Κάθε λογοτεχνικό είδος έχει την δικιά του αξία και γι'αυτό ο/η νηπιαγωγός οφείλει να τα χρησιμοποιεί όλα. Συγκεκριμένα τα είδη της παιδικής λογοτεχνίας ανάλογα με τον τρόπο γραφής τους είναι:

◆ Το παραμύθι

Το παραμύθι είναι μια από τις αγαπημένες δραστηριότητες των παιδιών στο νηπιαγωγείο. Όσα χρόνια κι αν περάσουν το παραμύθι θα συνεχίζει να μαγεύει και να κρατάει τα σκήπτρα της παιδικής λογοτεχνίας. Το παραμύθι αρχικά προοριζόταν για ανακούφιση και ψυχαγωγία των μεγάλων. Αργότερα όμως το παραμύθι απευθυνόταν μόνο στα παιδιά.

Με το πέρασμα του χρόνου το παραμύθι διακρίνεται στο λαϊκό και στο σύγχρονο παραμύθι. Στα λαϊκά παραμύθια κυριαρχεί η ακαλίνωτη φαντασία, το όνειρο, η υπερβολή, το διαχρονικό, το μαγικό στοιχείο που δίνει λύση στα πιο άλυτα προβλήματα. Στα έντεχνα παραμύθια κυριαρχεί η πραγματικότητα, αποφεύγεται το μαγικό στοιχείο και οι αγριότητες. Τα έντεχνα παραμύθια δεν περιλαμβάνουν νεράιδες, βασιλοπούλες, και δράκους. Χαρακτηριστικά τους είναι το χιούμορ, η ειλικρίνεια, η αμεσότητα και η φυσικότητα του ύφους

◆ Οι μύθοι-μυθολογία

Ο μύθος είναι ένα είδος της παιδικής λογοτεχνίας όπου το πραγματικό και το φανταστικό συγχέονται και δύσκολα μπορείς να τα διαχωρίσεις. Οι μύθοι είναι σύντομες, αλληγορικές ιστορίες με διδακτικό χαρακτήρα που έχουν σαν σκοπό να διδάξουν και να παραδειγματίσουν.

♦ Το ποίημα

Στην εποχή μας κυριαρχεί η πεζότητα κι ο σκληρός ρεαλισμός και γι' αυτό το λόγο είναι απαραίτητο το ποίημα. Ο ποιητής γνωρίζοντας την παιδική ψυχή κι έχοντας τη διάθεση να νιώσει το παιδί οδηγείται στη δημιουργία ποιημάτων για παιδιά.

Η ποίηση είναι συνυφασμένη με την παιδική ηλικία. Τα παιδιά έλκονται ιδιαίτερα από την ποίηση κι ευχαριστιούνται ιδιαίτερα με τα αυτοσχέδια ποιημάτια τους. Στα παιδιά αρέσουν ιδιαίτερα τα ποιήματα που έχουν χιούμορ και παραλογισμό. Επίσης αρέσουν στα παιδιά σίχοι χωρίς λογική αλλά με ρυθμό και μουσικότητα.

♦ Το θέατρο

Υπάρχουν διάφορες μορφές θεάτρου όπως είναι ο Καραγκιόζης και η παντομίμα. Ο Καραγκιόζης είναι ένα πολύ διασκεδαστικό είδος και αγαπήθηκε ιδιαίτερα από μικρούς και μεγάλους. Η παντομίμα χρειάζεται αυτοσυγκέντρωση, παρατηρητικότητα και προσοχή. Μέσα στο νηπιαγωγείο κυριαρχεί το κουκλοθέατρο και το θεατρικό παιχνίδι.

♦ Μικρές ιστορίες

Οι μικρές ιστορίες είναι πολύ σύντομες διηγήσεις που δίνουν μια εικόνα ζωής από τον κόσμο του παιδιού με λόγο αφαιρετικό, οικείο, άμεσο αλλά και προσιτό στην αντιληπτικότητα του παιδιού. Εκείνο που διακρίνει τις μικρές ιστορίες από τα παραμύθια είναι η έλλειψη των βασικών στοιχείων του παραμυθιού. Τα θέματα των μικρών ιστοριών αντλούνται από τα παιχνίδια των παιδιών, από τα ζώα της αυλής και του δάσους και θίγουν καταστάσεις της σύγχρονης ζωής.⁵⁴

⁵⁴ Παπανικολάου Ρ, Τσιλιμένη Τ, Η παιδική Λογοτεχνία στο νηπιαγωγείο, Εκδόσεις Καστανιώτης, Αθήνα 1992

4.3 Η ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΗΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

Σήμερα το παιδικό βιβλίο αγκαλιάζει το παιδί και το νέο, εντοπίζει τα προβλήματα του, μιλάει τη δική του γλώσσα, ψυχαγωγεί χωρίς να αποπροσανατολίζει και δίνει μια άλλη θέαση της ζωής. Το διάβασμα ανοίγει νέους ορίζοντες στη γνώση, αφού είναι μάθηση. Δημιουργεί εσωτερική ασφάλεια και ισορροπία, ενισχύει τον ιδεολογικό και ηθικό προσανατολισμό του ατόμου. Ο άνθρωπος γνωρίζει τον εαυτό του και τον κόσμο που τον περιβάλλει. Η λογοτεχνία, σαν πνευματική και κοινωνική λειτουργία, έχει πρωταρχικό σκοπό την τέρψη και την αισθητική συγκίνηση. Μέσα όμως από αυτήν επιτυγχάνεται και άλλος ένας σκοπός, διαμορφώνεται ο μελλοντικός πολίτης και για αυτό οι στόχοι της παιδικής λογοτεχνίας θα πρέπει να είναι υψηλοί.⁵⁵

Οι ιδρυτές της I.B.B.Y (της Διεθνούς Οργανώσεως Βιβλίων για τη Νεότητα) είναι οραματιστές ενός καλύτερου κόσμου, πιο δίκαιου και πιο ειρηνικού. Μεγάλη συμβολή σ'αυτό θα έχει το παιδικό βιβλίο, το είδος δηλαδή που είναι σε θέση να βοηθήσει στην κατάλληλη αγωγή των παιδιών μέσω της τέχνης του λόγου.

Ο Γκράχαμ Γκρην θεωρεί ότι η επίδραση που ασκεί το διάβασμα κατά την παιδική ηλικία είναι βαθύτατη. Το μέλλον βρίσκεται σε μεγάλο βαθμό στα ράφια των βιβλιοθηκών.

Τα μικρά παιδιά σαν εξελισσόμενα άτομα έχουν πολλές ανάγκες τις οποίες προσπαθεί να καλύψει η παιδική λογοτεχνία. Τα παιδιά σ'αυτή την ηλικία έχουν τις εξής ανάγκες:

- Να πλατύνουν τις εμπειρίες και τις ιδέες τους.
- Να πλουτίσουν το συναισθηματικό τους κόσμο.
- Να καλλιεργήσουν τη φαντασία και την κρίση τους.
- Να διαμορφώσουν το χαρακτήρα τους (μέσω ταύτισης και μίμησης).

⁵⁵ Αναγνωστόπουλος Β.Δ.- Δελώνης Α., 1984

- Να λύσουν τυχόν ψυχολογικά προβλήματα.
- Να κοινωνικοποιηθούν.
- Να αναπτύξουν τη γλώσσα.
- Να αποκτήσουν γνώσεις.
- Να γνωρίσουν τα προβλήματα της ανθρωπότητας.
- Να καλλιεργήσουν το αισθητικό τους κριτήριο και να ευαισθητοποιηθούν απέναντι στην ομορφιά και τη γοητεία της Τέχνης.
- Και, το πιο σημαντικό, να ΨΥΧΑΓΩΓΗΘΟΥΝ.⁵⁶

Η λογοτεχνία γενικά, και η παιδική ειδικότερα, είτε ως γραπτή - βιβλίο- είτε ως προφορική, επηρεάζει βαθιά τον άνθρωπο σε διάφορους τομείς της προσωπικότητάς του.

- α. Κινητοποιεί τη φαντασία του και αναπτύσσει την ευαισθησία του.
- β. Μέσω των μηνυμάτων που περιέχει, προτείνει στον αναγνώστη ιδανικά, αξίες και πρότυπα δράσης και συμπεριφοράς.
- γ. Τον ασκεί στην αυτοσυγκέντρωση, που είναι μια πολύτιμη μορφή πνευματικής πειθαρχίας.
- δ. Καλλιεργεί το ενδιαφέρον για τα φαινόμενα της κοινωνικής ζωής και προκαλεί τον αναγνώστη να στοχαστεί πάνω σ' αυτά.
- ε. Εξοικειώνει τον άνθρωπο με τη γλώσσα του και με τον πλούτο των λέξεων και των εννοιών που αυτή περιέχει.
- στ. Το υλικό σώμα του βιβλίου, χάρη στην τυπογραφική του εμφάνιση και χάρη στην εικονογράφηση που είναι δυνατόν να περιέχει, λειτουργεί ως καλλιτεχνική παιδεία με αποτέλεσμα να αναπτύσσει στον αναγνώστη αισθητικά κριτήρια.
- ζ. Η χαρά μέσα από το βιβλίο οδηγεί στην αναγνωστική συνήθεια, που μπορεί να αποτελέσει λύση και καταφύγιο του ανθρώπου σε συνθήκες μοναξιάς, θλίψης ή στέρξης, και αποτελεσματικό όπλο για την κατάκτηση της γνώσης, της δυνατότητας στοχασμού και κριτικής σκέψης.⁵⁷

⁵⁶ **Παπανικολάου Ρ, Τσιλιμένη Τ**, Η παιδική Λογοτεχνία στο νηπιαγωγείο, Εκδόσεις Καστανιώτης, Αθήνα 1992

⁵⁷ **Βαλάση Ζ**, Εισαγωγή στη μελέτη Της Λογοτεχνίας και των Βιβλίων για Παιδιά, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2001

Υπάρχουν όμως και ειδικοί λόγοι για να διαβάζουν τα παιδιά βιβλία. Υπάρχουν αρχικά **ψυχολογικοί λόγοι**:

1. Το παιδί κι ο νέος με το διάβασμα «πλαταίνουν τον κύκλο των ιδεών τους» και καλλιεργούν το συναισθηματικό τους κόσμο.

2. Καλλιεργούν τη φαντασία, την κρίση, τη βούληση - λειτουργίες ψυχολογικές, οι οποίες είναι βασικές για τη μετέπειτα εξέλιξη τους.

3. Διαμορφώνουν το χαρακτήρα τους, μέσω ψυχολογικών διεργασιών όπως η ταύτιση και η μίμηση.

4. Τα μικρά παιδιά αποκτούν μια «κτητική σχέση» με το βιβλίο, αλλά και με ήρωες των βιβλίων, πράγμα που συμβάλλει στην εξομόλυνση ψυχολογικών προβλημάτων.

Υπάρχουν **παιδαγωγικοί λόγοι**:

1. Βελτιώνει, γενικά, την εκφραστική (προφορική και γραπτή) έκφραση του παιδιού. Αν θέλουμε να σταθούμε σ' αυτό το λόγο θα πρέπει να τονίσουμε το γεγονός ότι το παιδί όχι απλά διαβάζει, αλλά βιώνει τη γλώσσα και γι' αυτό καλό θα 'ταν εδώ να πούμε ότι το παιδί δεν αρκεί να διαβάζει «από μέσα του». Πρέπει να ακούσει τη φωνή του όταν διαβάζει, κι αν δεν ξέρει να διαβάζει, ν' ακούσει τους γονείς του. Επισημαίνουμε πως και «το ύφος, το βλέμμα, οι κινήσεις του σώματος, των χεριών και γενικά η παρουσία μας» παίζουν σπουδαίο ρόλο στη σύνδεση του παιδιού με το βιβλίο.

2. Διαβάζοντας βιβλία, τα παιδιά και οι νέοι έχουν την ευκαιρία να κάνουν κτήμα τους ένα μεγάλο φάσμα γνώσεων και μέσω αυτών να σχηματίσουν μια άποψη για τον κόσμο που ζουν. Να έχουν ακόμα την ευκαιρία να ενταχθούν ομαλά μέσα στην ομάδα (οικογένεια, σχολείο, προσκοπισμός κ.τ.λ.) και να είναι συνεργάσιμα άτομα.

3. Αξίες όπως η φιλία, η αλληλεγγύη, ο αμοιβαίος σεβασμός, η ισότητα των δυο φύλων, η συν εργατικότητα και άλλες, όχι μόνο γίνονται κτήμα των παιδιών, αλλά μπορούν και να βιωθούν στην καθημερινή τους ζωή. Κι αυτά όλα μέσω ενός βιβλίου. Το παιδί μεταφέρει στη ζωή του, στα παιχνίδια του, στις σχέσεις, ό,τι διαβάζει.

Υπάρχουν **κοινωνικοί λόγοι**:

1. Με το διάβασμα, το παιδί κι ο νέος συνειδητοποιούν τα μεγάλα, καυτά και δυσεπίλυτα κοινωνικά και παγκόσμια προβλήματα. Γίνονται μέτοχοι κάποιας συλλογικής ευθύνης. Με άλλα λόγια περνούν από το ατομικό στο συλλογικό εγώ. Γίνεται η κοινωνικοποίηση του ατόμου, και μάλιστα μ' ένα τρόπο ευχάριστο, χωρίς πίεση και εντολές.

2. Βιώνοντας τη ζωή των ηρώων - λειτουργεί, όπως γράψαμε, η ταύτιση και η μίμηση - βιώνουν τις μεγάλες κοινωνικές αξίες.

3. Συνειδητοποιούν τα σημαντικά προβλήματα του ανθρώπου, αποκτούν μια αντικειμενική άποψη αυτών, έχουν πλέον τη δυνατότητα να βαδίσουν προς την ωριμότητα μ' ένα σημαντικό εξοπλισμό και ν' αποφασίσουν για το μέλλον.

4. Με το διάβασμα, τα παιδιά και οι νέοι αξιοποιούν το χρόνο τους, δίνουν ένα νόημα στη ζωή τους.

5. Μέσω των βιβλίων, αυξάνουν τις δυνατότητες και πιθανότητες τους να γίνουν χρήσιμα στελέχη στη ζωή και δράση της κοινωνίας όπου ζουν, με θετικές επιπτώσεις για το άτομο τους, την οικογένεια, την κοινωνία και το Κράτος.

Τέλος υπάρχουν και **αισθητικοί λόγοι**:

6. Μέσω της ανάγνωσης λογοτεχνικών βιβλίων, μπορούν τα παιδιά και οι νέοι να βελτιώσουν το αισθητικό τους κριτήριο. Δηλαδή να μάθουν ν' αναγνωρίζουν το Ωραίο, ν' αποφεύγουν την ασχήμια της ζωής, να φτιάχνουν τον κόσμο τους ωραιότερο.

7. Η αίσθηση του Ωραίου, η ευαισθησία απέναντι στη Τέχνη, η εσωτερική στάση σε ό,τι όμορφο, οδηγεί ασφαλώς, σε μια απελευθέρωση από το τραγικό της ζωής, τα λογής αδιέξοδα, τους επικίνδυνους της εποχής μας. Χωρίς να απορρίπτουν τη σύγχρονη σκληρή πραγματικότητα έχουν, με το βιβλίο, ένα αποτελεσματικό τρόπο φυγής. Ένα όχημα με το οποίο ταξιδεύουν σε χώρες όπου η ζωή έχει μια διαφορετική αξία.⁵⁸

⁵⁸ **Δελώνης Α**, Στοιχεία παιδικής λογοτεχνίας, Χρήστος Δάρδανος, Αθήνα 2000

Για να μπορέσει όμως η παιδική λογοτεχνία να προσφέρει στα παιδιά όλα όσα από τη φύση της μπορεί θα πρέπει να υπάρχουν κάποιες προϋποθέσεις Συγκεκριμένα:

- Θα πρέπει να συντελεί στο πλάσιμο ανθρώπων με ψυχολογική ωριμότητα, ελεύθερη συνείδηση κι ευαισθησία, ανθρώπων που ενδιαφέρονται πρώτιστα για το κοινό καλό κι όχι για το ατομικό τους συμφέρον. Γιατί γνωστό είναι, βέβαια, πως μόνον εκείνοι που έχουν ξεπεράσει τον εγωκεντρισμό τους είναι σε θέση να συνεργαστούν αρμονικά με το ανθρώπινο περιβάλλον - από τη στενότερη έννοια του(οικογένεια, μικρές ομάδες, κ.λ.π.)ως την ευρύτερη, που ταυτίζεται με

το σύνολο της ανθρωπότητας. Γνωστή και ευρύτατα παραδεκτή είναι άλλωστε η άποψη, ότι η μοίρα του ανθρώπου δεν μπορεί να βελτιωθεί αν πρώτα δε βελτιωθεί ποιοτικά ο ίδιος ο άνθρωπος.

- Το παιδικό βιβλίο θα πρέπει να προβάλλει, όσο είναι δυνατό, τις αιώνιες και γενικά παραδεκτές αξίες, στις οποίες βασίζονται τ' ανθρώπινα δικαιώματα, θα πρέπει δηλαδή να κυριαρχείται από βαθύ ανθρωπισμό, ώστε να οδηγεί τα παιδιά σε ανάλογη στάση ζωής.

- Σημαντικό επίσης είναι το παιδικό βιβλίο να βοηθάει από νωρίς στη γνωριμία και στην καλλιέργεια φιλίας μεταξύ των παιδιών, ανεξάρτητα από έθνος, χρώμα, φυλή ή θρησκεία. Η ομορφιά μιας χώρας και ο πολιτισμός ενός λαού προβάλλονται αποτελεσματικά με τη λογοτεχνία. Και είναι στοιχεία, που, όταν γίνονται γνωστά στους άλλους, βοηθούν πολύ στην ανάπτυξη φιλίας.⁵⁹

⁵⁹ Πέτροβιτς-Ανδρουσοπούλου Λότη, Μιλώντας για τα παιδικά βιβλία, Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα 1987

4.4 ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ ΤΗΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

4.4.1 Δραματοποίηση

Ένας από τους ωραιότερους και διασκεδαστικότερους τρόπους με τον οποίο μπορούν τα παιδιά να εκφραστούν μετά το άκουσμα μιας ιστορίας είναι το παίξιμο της, δηλαδή η δραματοποίηση. Η δραματοποίηση είναι η διδακτική ενέργεια κατά την οποία τα παιδιά αναπαριστούν μια γνωστή ιστορία ή σκηνές από μια προσωπική τους εμπειρία τα παιδιά στην δραματοποίηση προσπαθούν να θυμηθούν και να αναπαραστήσουν ελεύθερα μια γνωστή τους υπόθεση. Πολλές φορές απλώνονται στα σημεία της ιστορίας που του άρεσαν περισσότερο αλλάζοντας μερικές σκηνές. Η δραματοποίηση δίνει την ευκαιρία στα παιδιά να εκφραστούν παίρνοντας ρόλους που δεν θα τολμούσαν να πάρουν από μόνα τους. Το παιδί αυθόρμητα εκφράζει ό,τι ένιωσε από τη λογοτεχνία Προϋπόθεση για την επιτυχία μιας δραματοποίησης είναι η επιλογή της ιστορίας, η οποία θα πρέπει να είναι σύντομη για να παίζεται ολόκληρη.

4.4.2 Κουκλοθέατρο

Το παραμύθι μπορεί να μεταφερθεί διασκευασμένο στο κουκλοθέατρο είτε από τα παιδιά είτε από τη νηπιαγωγό. Μια ομάδα παιδιών διαλέγει κούκλες που θα υποδυθούν τους ρόλους των ηρώων του παραμυθιού. Αυτό γίνεται είτε μπροστά στα υπόλοιπα παιδιά είτε στο κουκλοθέατρο. Οι κούκλες μπορεί να είναι αυτές του κουκλοθέατρου ή άλλες από τη γωνιά του κουκλόσπιτου. Τα παιδιά υποδύονται το ρόλο που διάλεξαν.

Ο τρόπος αυτός βοηθά να ξεπεράσουν κάποιο πρόβλημα έκφρασης που μπορεί να έχουν τα παιδιά. Η επιλογή του ρόλου και της κούκλας μπορεί να δείξει τις προτιμήσεις και τους προβληματισμούς

τους. Η νηπιαγωγός δεν επεμβαίνει, παρατηρεί όμως την πιστότητα στην εξέλιξη της διήγησης, τις ιδιαίτερες εκφράσεις των προσώπων των παιδιών κ.ά.

Το πώς η λογοτεχνία μπορεί να γίνει κουκλοθέατρο θα αναλυθεί εκτενέστερα στο επόμενο κεφάλαιο.

4.4.3 Ποίημα

Η λογοτεχνία μπορεί ν' αποτελέσει πηγή έμπνευσης για τη δημιουργία κάποιου ποιήματος. Αυτή η προσπάθεια προϋποθέτει κάποιες ανάλογες δραστηριότητες που έχουν προηγηθεί και δεν γίνεται από τη μια μέρα στην άλλη. Μπορεί πάλι να μη συμμετέχει όλη η ομάδα αλλά μόνο μερικά παιδιά.

4.4.4 Ζωγραφική- Χειροτεχνία

Μετά τη διήγηση τα παιδιά (όλα ή μία ομάδα) εικονογραφούν ό,τι θέλουν από το παραμύθι. Μπορούν ακόμα, χρησιμοποιώντας διάφορα υλικά που θα τους δώσει η νηπιαγωγός, να κάνουν διάφορες χειροτεχνίες, π.χ. να στήσουν με πηλό μια σκηνή του παραμυθιού.

4.4.5 Δημιουργία παραμυθιού με εικόνες

Χρησιμοποιώντας παλιά κατεστραμμένα βιβλία-παραμύθια, που μπορεί να έχουν τα παιδιά, μπορούν να φτιάξουν τα δικά τους παραμύθια. Αφού κόψουν τις εικόνες, τις κολλούν σε χαρτόνι διπλωμένο σε σχήμα ακορντεόν και έτσι έχουν έτοιμο το βιβλίο τους. Αυτό βοηθάει στην ταξινόμηση, τη μνήμη και την παρατήρηση. Το παιδί πρέπει να «συνθέσει» από την αρχή, τοποθετώντας σε λογική και

χρονική εξέλιξη τις εικόνες. Ακόμα μπορεί να μπερδέψει τις εικόνες και να δημιουργήσει ένα νέο παραμύθι.

Εντελώς δικά τους παραμύθια μπορούν, επίσης, να φτιάξουν κόβοντας εικόνες από περιοδικά ή από χαλασμένα παιχνίδια (παζλ, τόμπολες κτλ.). Κάτι που μπορεί να κάνει η νηπιαγωγός είναι να γράψει κάτω από τις εικόνες (πρέπει ν' αφήσουν χώρο) το κείμενο που διηγούνται τα παιδιά.

4.4.6 Αναδιήγηση με φανελλογράφημα

Η διήγηση του παραμυθιού μπορεί να επαναληφθεί με το φανελλογράφο. Αυτό μπορεί να το κάνει η νηπιαγωγός αλλά και κάποιο παιδί. Διαλέγονται πρώτα οι φιγούρες του παραμυθιού και ένα παιδί επαναδιηγείται, τοποθετώντας στην κατάλληλη στιγμή την κατάλληλη φιγούρα. Αυτός ο τρόπος καλλιεργεί τη μνήμη και το λόγο.

4.4.7 Επαναδιήγηση από τη νηπιαγωγό ή τα παιδιά

Η νηπιαγωγός προτρέπει τα παιδιά να επαναδιηγηθούν τα ίδια το παραμύθι. Το παιδί που θα επαναδιηγηθεί τοποθετείται απέναντι από τα άλλα παιδιά, έτσι ώστε να είναι *ορατό* από όλους.

Με την επαναδιήγηση το παιδί νιώθει αυτοπεποίθηση και υπερπηδά τυχόν προβλήματα έκφρασης που έχει. Ακόμα, δοκιμάζει τις ικανότητες του και ασκεί τη γλώσσα του.

Συχνά τα παιδιά ζητάνε από τη νηπιαγωγό να επαναλάβει ορισμένα παραμύθια. Εκείνη οφείλει να ικανοποιήσει την επιθυμία τους, αφού αυτά είναι από τα πιο αγαπημένα τους παραμύθια. Η αφήγηση όμως του ίδιου παραμυθιού για δεύτερη και τρίτη φορά πρέπει να είναι όσο το δυνατόν πιο πιστή στην πρώτη φορά. Να μην αλλάζει η βασική ροή των γεγονότων, τα ονόματα των ηρώων κ.ά. Τα παιδιά θυμούνται μ'

έναν εκπληκτικό τρόπο την πρώτη αφήγηση και με την παραμικρή αλλοίωση επεμβαίνουν και διορθώνουν τη νηπιαγωγό. Η ακρίβεια στην επαναδιήγηση τα κάνει να αισθάνονται σιγουριά. Νιώθουν να κυριαρχούν στα γεγονότα, γιατί ξέρουν τι θα επακολουθήσει. Το ύφος, επίσης, της επαναδιήγησης πρέπει να έχει τη ζωντάνια και τον ενθουσιασμό της πρώτης φοράς.

Τα παιδιά ζουν με την ίδια ένταση τα γεγονότα που έζησαν μέσα από το παραμύθι τις προηγούμενες φορές.

4.4.8 Αυτοσχέδια παραμύθια

Η νηπιαγωγός μπορεί να προτρέπει τα παιδιά να αυτοσχεδιάζουν παραμύθια τα οποία ηχογραφεί και έτσι τα χρησιμοποιούν κι άλλες φορές. Τα δημιουργήματα τους αυτά μπορούν να τα ιχνογραφήσουν. Στον αυτοσχεδιασμό η νηπιαγωγός μπορεί να βοηθήσει δίνοντας διάφορα ερεθίσματα. Η φαντασία των παιδιών μπορεί να ερεθιστεί με μία ή περισσότερες εικόνες που θα τους δείξει. Άλλοτε, πάλι, φτιάχνεται παραμύθι με τη συμμετοχή παιδιών και νηπιαγωγού, π.χ. η νηπιαγωγός αρχίζει το παραμύθι, σταματά σε κάποια σημεία και ρωτάει τα παιδιά τι φαντάζονται πως ακολουθεί. Είναι η μέθοδος των ερωταπαντήσεων.

4.4.9 Παραμύθι δίχως τέλος και δίχως τίτλο

Ένας άλλος τρόπος που απαιτεί τη ζωντανή συμμετοχή των παιδιών είναι αφήγηση ενός παραμυθιού από την νηπιαγωγό. Λίγο πριν το τέλος σταματά και ζητάει να συνεχίσουν τα παιδιά και να δώσουν το τέλος. Το ενδιαφέρον αυξάνεται και, προτείνοντας τις πιο απίθανες εκδοχές, περιμένουν με αγωνία ν' ακούσουν από τη νηπιαγωγό την πορεία της ιστορίας, όπως ο συγγραφέας την έγραψε.

Κάνουν, επίσης, τις προτάσεις για τον τίτλο του παραμυθιού που μόλις προ ολίγου άκουσαν. Με τον τρόπο αυτό καλλιεργείται η σκέψη και η κρίση του παιδιού.

Οποιοδήποτε τρόπο κι αν χρησιμοποιήσει η νηπιαγωγός για να κάνει τα παιδιά να αυτοσχεδιάσουν, ανακαλύπτει πλευρές από τον κόσμο τους που της ήταν άγνωστες μέχρι εκείνη τη στιγμή. Τα παιδιά εκφράζουν προσωπικά τους βιώματα και πολλές φορές η νηπιαγωγός εκπλήσσεται από τις απαντήσεις τους. Ακόμα, δεν είναι καθόλου απίθανο κάποια στιγμή ν' ανακαλύψει πως η τάξη της είναι γεμάτη από... παραμυθάδες.⁶⁰

⁶⁰ Παπανικολάου Ρ, Τσιλιμένη Τ, Η παιδική Λογοτεχνία στο νηπιαγωγείο, Εκδόσεις Καστανιώτης, Αθήνα 1992

5. ΠΑΙΔΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ-ΚΟΥΚΛΟΘΕΑΤΡΟ

5.1 Η λογοτεχνία γίνεται κουκλοθέατρο

5.1 Η ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΓΙΝΕΤΑΙ ΚΟΥΚΛΟΘΕΑΤΡΟ

Το κουκλοθέατρο ανήκει στο χώρο της Τέχνης, και τα έργα που παίζονται σ' αυτό ανήκουν στο χώρο της λογοτεχνίας. Ανταποκρίνονται στις συναισθηματικές ανάγκες του παιδιού, αλλά και στις ικανότητές του να τα καταλαβαίνει και να τα αφομοιώνει. Απευθύνονται στην παιδική φαντασία, που είναι τόσο γόνιμη στη μικρή ιδιαίτερα ηλικία και δανείζονται πολλά στοιχεία από τον φανταστικό κόσμο.

Τα παιδικά βιβλία και τα κουκλοθεατρικά έργα δεν έχουν πια το διδακτικό χαρακτήρα που είχαν σε περασμένες εποχές. Είναι έργα υψηλής στάθμης, κατάλληλα να ψυχαγωγούν αλλά και να διαπαιδαγωγούν τα σημερινά δύσκολα, πανέξυπνα και τόσο απαιτητικά παιδιά. Να βοηθούν την πνευματική, αισθητική και συναισθηματική ανάπτυξη και καλλιέργεια του παιδιού, για να διαπλάσσει σωστά την προσωπικότητα του και να προσαρμοστεί ομαλά στο κοινωνικό σύνολο.⁶¹ Ο συγγραφέας κουκλοθεατρικών έργων στέλνει το ηθικό μήνυμα του με μυθικά πρόσωπα, που είναι πολύ κοντά στη γόνιμη παιδική φαντασία. Χρησιμοποιεί μύθους διασκεδαστικούς, απαλλαγμένους από διδάγματα, που το παιδί όχι μόνο δεν τα δέχεται, αλλά και τα απωθεί.⁶²

Βασικός παράγοντας για να πετύχει μια παράσταση και, να έχει απήχηση στα παιδιά είναι η κατάλληλη επιλογή του θέματος που θα παρουσιαστεί. Πολύ λίγα είναι τα έργα που γράφτηκαν ειδικά για κουκλοθέατρο. Γι' αυτό οι νηπιαγωγοί αναγκάζονται πολλές φορές να αυτοσχεδιάσουν και να σκηνοθετήσουν οι ίδιες ένα έργο. Η προσπάθεια αυτή κρύβει πολλούς κινδύνους και χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή.

⁶¹ **Δαράκη Πέπη**, Κουκλοθέατρο, Gutenberg, Αθήνα 1992, σελ 16

⁶² **Παπανικολάου Ρ, Τσιλιμένη Τ**, Η παιδική Λογοτεχνία στο νηπιαγωγείο, Εκδόσεις Καστανιώτης, Αθήνα 1992

Τις περισσότερες φορές το έργο είναι κάποιο διασκευασμένο παραμύθι. Τόσο η επιλογή, όσο και η διασκευή έχουν ανάγκη ιδιαίτερης φροντίδας. Καλό είναι οι τρομακτικές σκηνές, οι επιθετικές και γενικά οι ακρότητες να αποφεύγονται. Πλοκή, δράση, εξέλιξη, χιούμορ θα πρέπει να είναι τα στοιχεία μιας παράστασης.

Μερικές φορές, θεωρώντας πως τα παιδιά σαν μικρά που είναι έχουν και χαμηλή νοημοσύνη, τους δίνονται έργα με μέτρια έως κακή ποιοτική στάθμη. Το ένστικτο όμως των παιδιών τα κάνει και αντιλαμβάνονται τη μετριότητα της παράστασης. Έτσι δε συγκινούνται, δε συμμετέχουν και αδιαφορούν. Συνιστάται το τέλος του έργου να είναι όμορφο και ευχάριστο. Αυτό συντελεί στο να νιώσουν τα παιδιά πιο αισιόδοξα και πιο χαρούμενα.

Η προσέγγιση όμως στο κουκλοθεατρικό έργο για να καταφέρουμε να έχουμε την προσοχή των παιδιών θα πρέπει να κινείται στα ενδιαφέροντα των παιδιών να και να γίνει με έναν ιδιαίτερο τρόπο. Είναι σημαντικό να μπορούμε να προσεγγίσουμε με τη φαντασία μας ένα έργο, ακόμα και μόνο από τον τίτλο του. Γι' αυτό ο μικρός και περιεκτικός τίτλος είναι κατάλληλος για να τον εντάξει το παιδί στο λεξιλόγιο του και μ' αυτόν ν' αναπλάσει εικόνες και ιστορίες. Έπειτα διαβάζουμε το έργο και βγάζουμε την κεντρική ιδέα. Σημειώνουμε ποια είναι τα βασικά γεγονότα του έργου που διαδραματίστηκαν ως το τέλος του. Έτσι, θα τα έχουμε υπόψη μας σαν καμβά ή σκελετό κι εκεί επάνω θα κινούμαστε κατά το παίξιμο.

Στη συνέχεια εντοπίζουμε το χώρο, τις κοινωνικές και τις άλλες συνθήκες της ζωής των δρώντων προσώπων, το χρόνο της δράσης, την εποχή του έτους, αν είναι μέρα ή νύχτα και τα διάφορα αντικείμενα που θα χρησιμοποιήσουμε στη σκηνή.

Τέλος διαβάζουμε το έργο και χαρακτηρίζουμε τις σχέσεις που έχουν οι ήρωες μεταξύ τους και προσδιορίζουμε την εξέλιξη. Εντοπίζουμε τους χαρακτήρες των ηρώων και τον τρόπο με τον οποίο θα τους παρουσιάσουμε μέσα από τις πράξεις τους, δηλαδή σημειώνουμε τις χαρακτηριστικές τους κινήσεις, ατάκες ή άλλα φωνητικά, για να τα παρουσιάσουμε όταν θα τους ζωντανέψουμε στη σκηνή. Με λίγα λόγια,

συγκεντρώνοντας όλα αυτά τα στοιχεία, σχεδιάζουμε την ταυτότητά τους.⁶³

Για να μπορέσει ένα λογοτεχνικό κείμενο να γίνει κουκλοθεατρικό έργο, θα πρέπει, όπως αναφέραμε η προσέγγισή του και στη συνέχεια το περιεχόμενο να είναι κατάλληλο για να αρέσει στα παιδιά.

⁶³ **Απόστολος Ν. Μαγουλιώτης**, Κουκλοθέατρο Ι, πώς στήνεται ένα έργο, Εκδόσεις Καστανιώτης, Αθήνα 1999

Β' ΜΕΡΟΣ
Έρευνα

1. ΓΕΝΙΚΑ

Στα πλαίσια της πτυχιακής μου εργασίας προσπάθησα να βρω ένα θέμα έρευνας που να σχετίζεται με το κουκλοθέατρο και τη λογοτεχνία. Ύστερα λοιπόν από αρκετές συναντήσεις και με τους δύο επιβλέποντες καθηγητές μου, τον κ. Απόστολο Μαγουλιώτη Επίκουρο Καθηγητή του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας και την κ. Τασούλα Τσιλιμένη Επίκουρο Καθηγήτρια του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας καταλήξαμε να ερευνήσω αν τα παιδιά παίζουν κουκλοθέατρο, εμψυχώνοντας τις κούκλες, ένα παραμύθι που τους είναι ήδη γνωστό ή ένα παραμύθι που το ακούνε για πρώτη φορά.

Σκοπός της έρευνας μου ήταν δω αν και κατά πόσο οι επιλογές των κουκλοηρώων των δύο παραμυθιών (γνωστό-άγνωστο) από τα παιδιά επηρεάζεται από το γνωστό και από το άγνωστο παραμύθι. Ποιους ήρωες επιλέγουν τα παιδιά; Από το γνωστό ή από το άγνωστο παραμύθι; Προσπάθησα να δω αν τα λόγια που χρησιμοποιούν τα παιδιά ταυτίζονται με την επιλογή του κουκλοήρωά τους. Αν δηλαδή το παιδί που παίρνει τον κουκλοήρωα από το γνωστό παραμύθι λέει και λόγια από το γνωστό παραμύθι. Επίσης με την παρούσα έρευνα προσπαθώ να ερευνήσω τα κριτήρια που τα παιδιά επιλέγουν έναν κουκλοήρωα. Τον επιλέγουν επειδή τους αρέσει μόνο σαν μορφή, σαν κούκλα ανεξάρτητα από το παραμύθι ή η επιλογή τους επηρεάζεται από το παραμύθι και την επιλέγουν σύμφωνα μ' αυτό; Αυτά είναι τα ερωτήματα που διαπραγματεύεται η έρευνα μου.

Για να μπορέσει όμως να υλοποιηθεί η βασική μου έρευνα και να γίνει μια σύγκριση ανάμεσα σε ένα γνωστό και σε ένα άγνωστο για τα παιδιά παραμύθι θα έπρεπε να γίνει σωστή επιλογή των παραμυθιών. Επειδή όμως δεν μπορούσα αυθαίρετα να επιλέξω το γνωστό-οικείο-αγαπημένο παραμύθι των παιδιών αποφάσισα να διεξάγω πιο πριν μια ανιχνευτική έρευνα στα νηπιαγωγεία.

Στην πρώτη έρευνα δόθηκαν ερωτηματολόγια στις νηπιαγωγούς με δύο ερωτήσεις για να βρεθεί το δημοφιλέστερο παραμύθι των παιδιών. Από τις απαντήσεις προκύπτει ότι υπάρχουν δύο παραμύθια τα οποία κυριαρχούν στις προτιμήσεις των παιδιών. Είναι η Κοκκινοσκουφίτσα και τα Τρία γουρουνάκια. Επειδή αυτά τα δύο παραμύθια ισοψήφησαν έπρεπε να επιλέξω μόνο ένα παραμύθι. Αποφάσισα λοιπόν ότι στην δεύτερη μου έρευνα θα χρησιμοποιήσω τα Τρία γουρουνάκια ως το πιο αγαπημένο-δημοφιλέστερο παραμύθι των παιδιών. Ο κυριότερος λόγος ήταν ότι ήθελα το παραμύθι να έχει τους λιγότερους ήρωες για να μην μπερδευτούν τα παιδιά. Τα Τρία γουρουνάκια έχουν τέσσερις ήρωες σε αντίθεση με την Κοκκινοσκουφίτσα που έχει πέντε ήρωες.

Εφόσον λοιπόν βρέθηκε το πρώτο παραμύθι έπρεπε να βρω το δεύτερο που δεν θα γνώριζαν τα παιδιά. Προσπάθησα να κάνω την έρευνα μου να είναι όσο το δυνατόν πιο αντικειμενική και τα παιδιά αν επηρεάζονται μόνο από το αν το παραμύθι είναι γνωστό ή άγνωστο κι όχι από το θέμα ή τους ήρωες. Ήθελα κι αυτό το παραμύθι να αποτελείται από ήρωες που ήταν ζώα και στον ίδιο αριθμό. Ύστερα από μια έρευνα που έκανα σε βιβλιοθήκες βρήκα το παραμύθι «Ο καλλιεργημένος λύκος», που αποτελείται κι αυτό από τέσσερις ήρωες που ήταν κι αυτοί όλα ζώα.

Από τη στιγμή που βρήκα και τα δύο παραμύθια έπρεπε να κατασκευάσω όλους τους κουκλοήρωες με την μορφή της γαντόκουκλας για να διεξάγω την δεύτερη έρευνα.

Στην δεύτερη έρευνα χρησιμοποίησα την μέθοδο της παρατήρησης. Έδωσα στα παιδιά τις κούκλες όλων των ηρώων και των δύο παραμυθιών (*Τα τρία γουρουνάκια – Ο καλλιεργημένος λύκος*) και μέσα από κατάλληλες ερωτήσεις που τους έκανα προσπάθησα να παρατηρήσω μέσα από τις αντιδράσεις τους ποιο παραμύθι από τα δύο προτιμούν να παίζουν κουκλοθέατρο και ποιανού τις κούκλες χρησιμοποιούν περισσότερο. Τα παιδιά όπως θα δείτε και αργότερα αναλυτικά χρησιμοποιούν περισσότερο τις κούκλες από το γνωστό παραμύθι χωρίς όμως να υπάρχει μεγάλη διαφορά από το άγνωστο παραμύθι. Επίσης από την έρευνα προκύπτει ότι τα παιδιά κυρίως

εμψυχώνουν τις κούκλες αυτοσχεδιάζοντας κι όχι λέγοντας λόγια από τα παραμύθια είτε είναι το γνωστό είτε το άγνωστο

Στη συνέχεια θα ακολουθήσει μια αναλυτική παρουσίαση και των δύο ερευνών.

2. ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΘΗΚΑΝ ΣΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ

Γνωστό παραμύθι: ΤΑ ΤΡΙΑ ΓΟΥΡΟΥΝΑΚΙΑ

Σ' αυτό το γνωστό κλασικό παραμύθι πρωταγωνιστές είναι τα τρία γουρουνάκια που είναι αδερφάκια μεταξύ τους. Μεγαλώνουν σε ένα σπίτι όπου ο αφέντης και ο γιος του ασχολούνται με τη μουσική. Έτσι και τα τρία γουρουνάκια αποφασίζουν να ακολουθήσουν τον ίδιο δρόμο και να γίνουν μουσικοί. Κάποια μέρα το ένα γουρουνάκι, ο Γνωστικούλης αποφάσισε να πάψει να ασχολείται με τη μουσική. Τα αδερφάκια του όμως, ο Πηδηχιούλης και ο Σγουρούλης εκείνο τον καιρό ετοιμάζονταν να φύγουν και να ακολουθήσουν το όνειρό τους να γίνουν μουσικοί. Το σοφό γουρουνάκι αποφάσισε να τα ακολουθήσει, καθώς δεν ήθελε να τα αφήσει μόνα τους.

Εξέκινήσαν με πολλά όνειρα το ταξίδι τους αλλά ξαφνικά νύχτωσε και κάθησαν. Τα ζώα του δάσους όμως τα βοήθησαν κι έτσι κατάφεραν να επιβιώσουν. Έγιναν φίλοι μαζί τους και τα τρία γουρουνάκια έπαιζαν συνέχεια μουσική στους φίλους τους. Ο Γνωστικούλης όμως ήξερε ότι σε λίγο θα πλησίαζε ο χειμώνας και θα έπρεπε να βρούνε ένα σπιτάκι για να προστατευτούν από το λύκο. Τα δύο αδερφάκια του δεν του έδωσαν σημασία κι έτσι το γουρουνάκι αποφάσισε να φύγει μόνο του και να φτιάξει ένα σπίτι από τούβλα.

Ο χειμώνας ήρθε και ο λύκος εμφανίστηκε για να βρει την τροφή του. Όλα τα ζώα κρύφτηκαν και τα δύο γουρουνάκια έφτιαξαν γρήγορα γρήγορα ένα σπιτάκι από ξυλαράκια κι ένα από σανίδες και κρύφτηκαν μέσα τους. Επειδή όμως τα σπίτια τους δεν ήταν καθόλου γερά, ο λύκος με ένα φύσημά του τα κατέστρεψε. Τα γουρουνάκια τρομοκρατημένα κατευθύνθηκαν προς το σπίτι του Γνωστικούλη. Το σπίτι του ήταν πολύ γερό και ο λύκος αποφάσισε να μπει από την καμινάδα. Ευτυχώς όμως ο

Γνωστικούλης είχε σκεφτεί να βάλει νερό να βράσει στο τζάκι. Έτσι ο λύκος όταν μπήκε από την καμινάδα βούτηξε στο καυτό νερό και έφυγε αμέσως.

Έτσι τα δύο γουρουνάκια κατάλαβαν ότι ο αδερφός τους είχε δίκιο και έζησαν τώρα πια όλα μαζί στο δάσος ευτυχισμένα παίζοντας μουσική για τους φίλους τους.

Άγνωστο παραμύθι: Ο ΚΑΛΛΙΕΡΓΗΜΕΝΟΣ ΛΥΚΟΣ

Σ' αυτό το παραμύθι ο λύκος ψάχνει να βρει ένα μέρος για να πάει να ζήσει καθώς κανένας άνθρωπος δεν τον εμπιστεύονταν πια. Κατευθύνθηκε σε μια φάρμα όπου ζούσαν πολλά ζώα και με το που τα είδε θέλησε να τα φάει. Όλα τα ζώα εξαφανίστηκαν αλλά η αγελάδα, το παπί και το γουρούνι έμειναν ατάραχοι και συνέχισαν να διαβάζουν τα βιβλία τους. Το γουρούνι τον έδιωξε και του είπε ότι δεν μπορεί να βρίσκεται εκεί, γιατί αυτό το μέρος είναι η φάρμα των καλλιεργημένων ζώων.

Ύστερα απ' αυτό ο λύκος αποφάσισε να μάθει να διαβάζει. Πήγε στο σχολείο μαζί με τα υπόλοιπα παιδιά και ήταν υπόδειγμα μαθητή. Μετά από λίγο πήγε ξανά στα ζώα για να τους δείξει ότι έμαθε να διαβάζει. Τα ζώα όμως το κορόιδευαν πάλι, γιατί συλλάβιζε. Έπειτα από πολύ εξάσκηση έμαθε να διαβάζει πολύ καλά. Επισκέφτηκε και πάλι το γουρούνι, την αγελάδα και το παπί για να τους δείξει τη βελτίωσή του αλλά πάλι δεν τους ικανοποίησε. Του έλειπε το ύφος! Έτσι λοιπόν αποφάσισε να αγοράσει το πρώτο του βιβλίο και να κάνει σ' αυτό εξάσκηση μέρα νύχτα για να μάθει να το διαβάζει πολύ καλά.

Την επόμενη φορά που πήγε στο παπί, στην αγελάδα και στο γουρούνι, τα ζώα ενθουσιάστηκαν με το πώς διάβαζε το βιβλίο και αποφάσισαν να γίνουν όλοι φίλοι, να γίνει ο λύκος παραμυθός και να ταξιδέψουν σ' όλο τον κόσμο.

3. ΠΡΩΤΗ ΕΡΕΥΝΑ

3.1 Στόχος της έρευνας

Ο βασικός στόχος της έρευνας ήταν να βρεθεί το επικρατέστερο - δημοφιλέστερο - αγαπημένο παραμύθι των παιδιών της προσχολικής ηλικίας. Αυτό το παραμύθι προέκυψε μέσω κατάλληλων ερωτήσεων στις νηπιαγωγούς.

3.2 Το δείγμα της έρευνας

Η παρούσα έρευνα απευθύνεται στις νηπιαγωγούς. Το δείγμα της έρευνας αποτελείται από 20 νηπιαγωγεία και κατά συνέπεια 20 νηπιαγωγούς. Τα νηπιαγωγεία τα οποία επισκέφτηκα είναι στο νομό Μαγνησίας και είναι τα εξής:

Προσπάθησα το δείγμα μου να αποτελείται από πολλά σχολεία τα οποία να ανήκουν σε διαφορετικές περιοχές του νομού Μαγνησίας και διαφορετικούς τύπους νηπιαγωγείων. Έτσι λοιπόν τα νηπιαγωγεία που συμμετείχαν στην έρευνα ήταν άλλα ολοήμερα και άλλα κλασικά. Άλλα νηπιαγωγεία ήταν αγροτικά και άλλα βρίσκονταν στο κέντρο του Βόλου.

3.3 Η διαδικασία της έρευνας

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε τον Απρίλη του 2006 σε νηπιαγωγεία του Νομού Μαγνησίας. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε με την χρήση ερωτηματολογίων, τα οποία άλλοτε δίνονταν στις νηπιαγωγούς και άλλοτε τα συμπλήρωνα εγώ καθώς εκείνες μου τα υπαγόρευαν. Ο τρόπος συμπλήρωσης τους ήταν επιλογή των νηπιαγωγών. Το ερωτηματολόγιο αποτελούταν από δύο ερωτήσεις. Η πρώτη ερώτηση ήταν **ποια**

παραμύθια αρέσουν στα παιδιά. Η δεύτερη ερώτηση ήταν **ποια παραμύθια αρέσει περισσότερο στα παιδιά αναδιηγούνται, δραματοποιούν, παίζουν κουκλοθέατρο.** (βλ. Παράρτημα). Οι απαντήσεις των νηπιαγωγών έπρεπε να ήταν συγκεκριμένες με συγκεκριμένους τίτλους.

3.4 Τα αποτελέσματα της έρευνας

- Επειδή οι απαντήσεις των νηπιαγωγών ήταν ποικίλες στους παρακάτω πίνακες υπάρχουν οι δημοφιλέστερες. Όλες οι απαντήσεις από το κάθε νηπιαγωγείο ξεχωριστά υπάρχουν στο παράρτημα.

Στο πρώτο ερώτημα οι νηπιαγωγοί καλούνταν να γράψουν **ποια παραμύθια αρέσουν στα παιδιά.**

Στο δεύτερο ερώτημα οι νηπιαγωγοί καλούνταν να γράψουν **ποια παραμύθια αρέσει περισσότερο στα παιδιά να αναδιηγούνται, να δραματοποιούν , να παίζουν κουκλοθέατρο.**

Οι απαντήσεις όλων των ερωτήσεων υπάρχουν σε πίνακα και σε διάγραμμα. Στους ακόλουθους πίνακες υπάρχουν δύο στήλες. Στην πρώτη στήλη υπάρχουν τα δημοφιλέστερα παραμύθια με τυχαία σειρά. Στη δεύτερη στήλη υπάρχει ο αριθμός των σχολείων που έχουν επιλέξει το συγκεκριμένο παραμύθι. Δηλαδή πόσα σχολεία από τα 20 είχαν σαν απάντησή τους το συγκεκριμένο κάθε φορά παραμύθι.

Στα διαγράμματα με μορφή ραβδογράμματος υπάρχουν στον άξονα x τα παραμύθια και στον άξονα ψ ο αριθμός των σχολείων.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Ποια παραμύθια αρέσουν στα παιδιά;

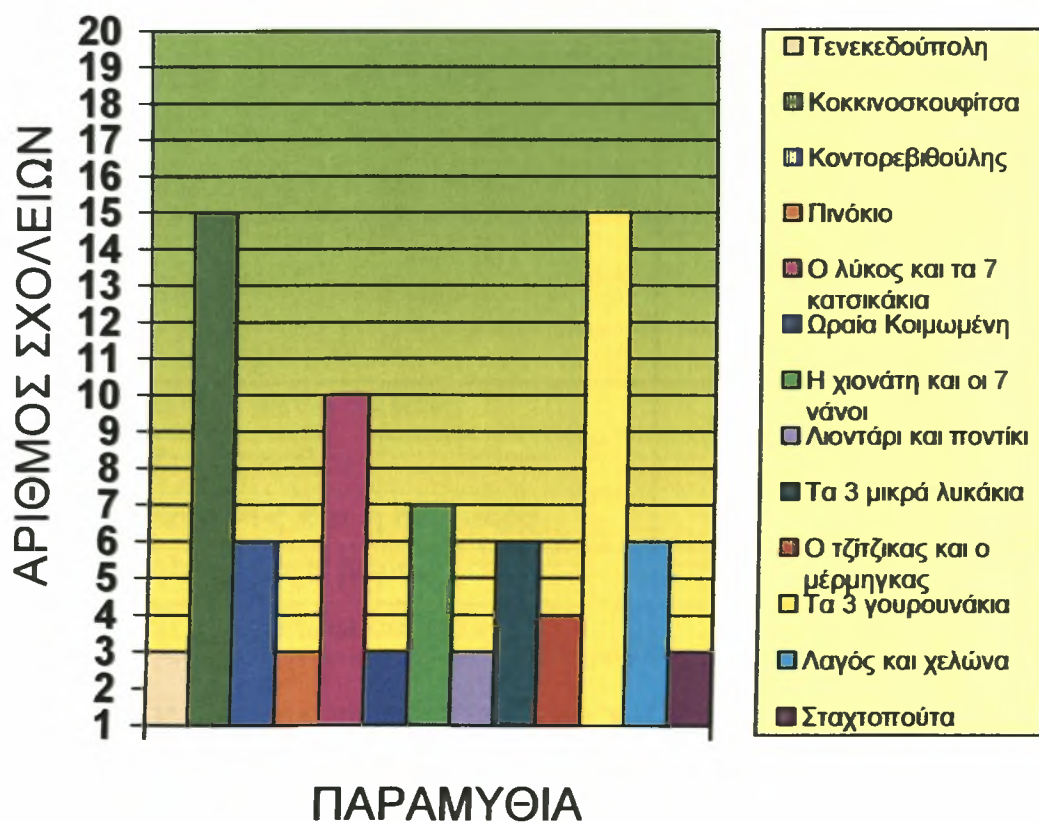
Στον παρακάτω πίνακα έχουμε τις δημοφιλέστερες απαντήσεις των νηπιαγωγών από τα 20 σχολεία και τον αριθμό των σχολείων που το κάθε παραμύθι εμφανίστηκε σαν απάντηση της νηπιαγωγού. Για παράδειγμα η Τενεκεδούπολη δόθηκε σαν απάντηση σε 3 από τα 20 σχολεία, ενώ η Κοκκίνοσκουφίτσα σε 15 από τα 20 σχολεία.

ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΟΛΕΙΩΝ
Τενεκεδούπολη	3
Η Κοκκίνοσκουφίτσα	15
Ο Κοντορεβιθούλης	6
Πινόκιο	3
Ο λύκος και τα 7 κατσικάκια	10
Η Ωραία Κοιωμένη	3
Η Χιονάτη και οι 7 νάνοι	7
Το λιοντάρι και το ποντίκι	3
Τα 3 μικρά λυκάκια	6
Ο τζίτζικας και ο μέρμηγκας	4
Τα 3 γουρουνάκια	15
Ο λαγός και η χελώνα	6
Η Σταχτοπούτα	3

Η Κοκκίνοσκουφίτσα και τα Τρία γουρουνάκια πρωταγωνιστούν στις απαντήσεις

«Από τη ανάλυση των αποτελεσμάτων του πρώτου πίνακα με τη ερώτηση «**Ποια παραμύθια αρέσουν στα παιδιά**», ισοψηφούν στην πρώτη θέση Η Κοκκίνοσκουφίτσα και Τα 3 γουρουνάκια, δηλαδή **15** από τα 20 σχολεία που συμμετείχαν στην έρευνα είχαν σαν απάντησή τους αυτά τα δύο παραμύθια. Ακολουθεί Ο λύκος και τα 7 κατσικάκια όπου **10** από τα 20 σχολεία το είχαν σαν απάντηση. Την Η Χιονάτη και οι 7 νάνοι την είχαν **7** από τα 20 σχολεία, Τα 3 μικρά λυκάκια, τον Κοντορεβιθούλη και τον λαγό και τη χελώνα **6** από τα 20 και τον τζιτζικα και τον μέρμηγκα **4** από τα 20 σχολεία. Στην τελευταία θέση βρίσκονται Ο Πινόκιο, Τενεκεδούπολη, Η Ωραία Κοιμωμένη, Η Σταχτοπούτα και Το λιοντάρι και το ποντίκι καθώς **3** από τα 20 σχολεία είχαν τα συγκεκριμένα παραμύθια στις απαντήσεις τους. Οι απαντήσεις που εμφανίζονται με μικρότερη συχνότητα υπάρχουν στο Παράρτημα.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΠΙΝΑΚΑ 1

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

Ποια παραμύθια αρέσει περισσότερο στα παιδιά να αφηγούνται , να δραματοποιούν, να αναδιηγούνται, να παίζουν κουκλοθέατρο;

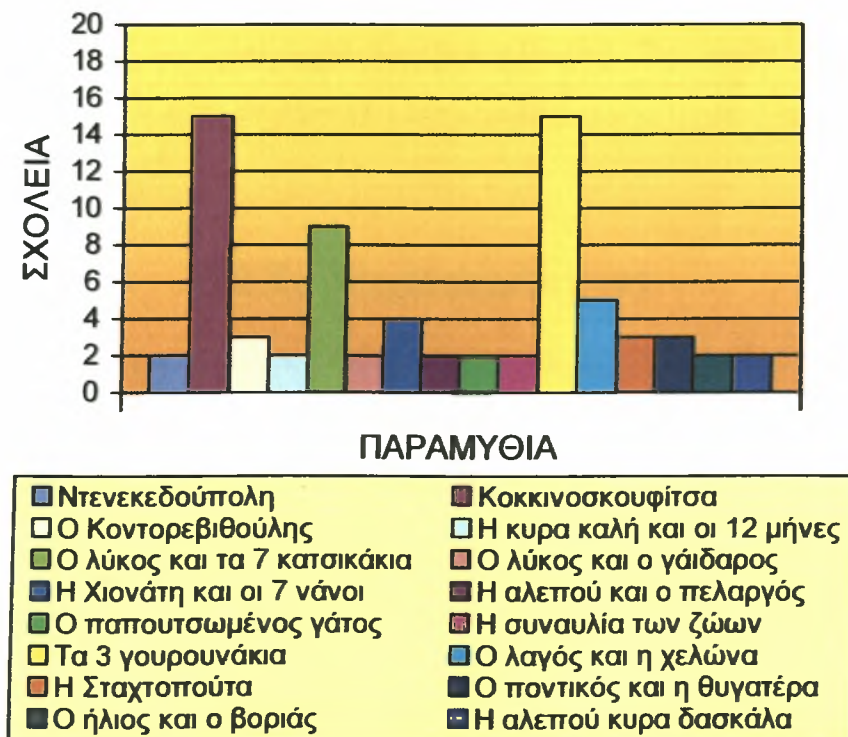
Στον παρακάτω πίνακα έχουμε τις δημοφιλέστερες απαντήσεις των νηπιαγωγών από τα 20 σχολεία και τον αριθμό των σχολείων που το κάθε παραμύθι εμφανίστηκε σαν απάντηση της νηπιαγωγού. Για παράδειγμα η Τενεκεδούπολη δόθηκε σαν απάντηση σε 2 από τα 20 σχολεία ενώ η Κοκκινοσκουφίτσα σε 15 από τα 20 σχολεία.

ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΟΛΕΙΩΝ
Ντενεκεδούπολη	2
Η Κοκκινοσκουφίτσα	15
Ο Κοντορεβιθούλης	3
Η κυρα Καλή και οι 12 μήνες	2
Ο λύκος και τα 7 κατσικάκια	9
Ο λύκος και ο γάιδaros	2
Η Χιονάτη και οι 7 νάνοι	4
Η αλεπού και ο πελαργός	2
Ο παπουτσωμένος γάτος	2
Η συναυλία των ζώων	2
Τα 3 γουρουνάκια	15
Ο λαγός και η χελώνα	5
Η Σταχτοπούτα	3
Ο ποντικός και η θυγατέρα	3
Ο ήλιος και ο βοριάς	2
Η αλεπού κυρα δασκάλα	2

Η Κοκκινοσκουφίτσα και τα Τρία γουρουνάκια πρωταγωνιστούν στις απαντήσεις

Από τη ανάλυση των αποτελεσμάτων του πρώτου πίνακα με τη ερώτηση «**Ποια παραμύθια αρέσει περισσότερο στα παιδιά να αφηγούνται , να δραματοποιούν, να αναδιηγούνται, να παίζουν κουκλοθέατρο**», ισοψηφούν στην πρώτη θέση Η Κοκκίνοσκουφίτσα και Τα 3 γουρουνάκια καθώς **15** από τα 20 σχολεία τα είχαν σαν απάντηση. Ακολουθεί Ο λύκος και τα 7 κατσικάκια αφού **9** από τα 20 σχολεία είχαν αυτό το παραμύθι στις απαντήσεις τους, Ο λαγός και η χελώνα με **5** από τα 20 σχολεία, Η Χιονάτη και οι 7 νάνοι με **4** από τα 20 σχολεία και Ο Κοντορεβιθούλης, Η Σταχτοπούτα και Ο ποντικός και η θυγατέρα με **3** από τα 20 σχολεία. Στην τελευταία θέση βρίσκονται, Η Τενεκεδούπολη, Η κυρα Καλή και οι 12 μήνες, Ο λύκος και ο γάιδαρος, Η αλεπού και ο πελαργός, Ο παπουτσωμένος γάτος, Η συναυλία των ζώων, Η αλεπού κυρα δασκάλα και Ο ήλιος και ο βοριάς αφού μόνο **2** από τα 20 σχολεία είχαν αυτά τα παραμύθια στις απαντήσεις τους. Οι απαντήσεις που εμφανίζονται με μικρότερη συχνότητα όπως και στην προηγούμενη ερώτηση έτσι και σ' αυτή υπάρχουν στο Παράρτημα

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΠΙΝΑΚΑ 2

4. ΔΕΥΤΕΡΗ ΕΡΕΥΝΑ

4.1 Στόχος της έρευνας

Στόχος της έρευνας ήταν να δούμε σε ποιο παραμύθι τα παιδιά προτιμούν να παίζουν κουκλοθέατρο. Σ' ένα παραμύθι που το ξέρουν καλά ή ένα παραμύθι που το ακούνε για πρώτη φορά. Όλες οι υποθέσεις της έρευνας στηρίζονται στις διαφορετικές αντιδράσεις των παιδιών ανάμεσα στο γνωστό και στο άγνωστο παραμύθι. Πιο συγκεκριμένα οι υποθέσεις της έρευνας ήταν οι εξής:

- Ποιες κούκλες προτιμούν να εμπυκώνουν τα παιδιά; Από το γνωστό ή από το άγνωστο; Ποιος ήρωας εμπυκώνεται πιο πολύ από τα παιδιά;
- Στην εμπύκωση της κούκλας τα παιδιά τι λόγια χρησιμοποιούν; Από το γνωστό παραμύθι; Από το άγνωστο; Αυτοσχεδιάζουν;
- Ποιες κούκλες απ' αυτές που έχουν επιλέξει μπορούν τα παιδιά να αναγνωρίσουν/ξεχωρίσουν; Τις κούκλες από το γνωστό ή από το άγνωστο παραμύθι;

4.2 Το δείγμα της έρευνας

Το δείγμα της έρευνας αποτελείται από 42 παιδιά. Επισκέφτηκα 4 τμήματα. 2 τμήματα στο 10^ο Νηπιαγωγείο Βόλου (16 παιδιά) και 2 τμήματα στο 23^ο Νηπιαγωγείο Βόλου (26 παιδιά).

4.3 Η διαδικασία της έρευνας

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε τον Μάιο του 2006 σε νηπιαγωγεία του Βόλου. Η μέθοδος της έρευνας ήταν η παρατήρηση με την βοήθεια της βιντεοσκόπησης. Σ' όλη τη διαδικασία της έρευνας ήμουν με όλα τα παιδιά στη γωνιά συζήτησης.

Σε πρώτη φάση στην έρευνα μου διάβαζα τα δύο παραμύθια. Ξεκινούσα με το γνωστό (Τα τρία γουρουνάκια), όπως αυτό είχε προκύψει από την πρώτη μου έρευνα και στη συνέχεια διάβαζα το άγνωστο παραμύθι (Ο καλλιεργημένος λύκος). Έπειτα με τα παιδιά συζητούσαμε πάνω στα παραμύθια, τις τους άρεσε, ποια ήταν η πλοκή και ποιοι ήταν οι ήρωες. Στη συνέχεια τοποθετούσα τις κούκλες στο πάτωμα με τυχαία σειρά χωρίς να τους πω ότι αυτές οι κούκλες είναι οι ήρωες των παραμυθιών που μόλις είχαν ακούσει. Δεν τις παρουσίαζα. Ζητούσα από το κάθε παιδί ξεχωριστά αν θέλει να πάρει μια κούκλα ή και περισσότερες και να κάνει ό,τι εκείνο θέλει. Να μας μιλήσει, να παίξει μαζί της. Όταν το παιδί ολοκλήρωνε την εμπύκωση της κούκλας το ρωτούσα αν η κούκλα / κούκλες που διάλεξε του θύμιζαν κάποιον ήρωα παραμυθιών. Εγώ συμφωνούσα σε κάθε απάντηση του παιδιού είτε ήταν λάθος είτε ήταν σωστή. Προσπαθούσα να είμαι ένας απλός παρατηρητής και να μην καθοδηγώ τα παιδιά στις απαντήσεις, συμφωνώντας ή διαφωνώντας. Στο τέλος ζητούσα από το παιδί να αφήσει την κούκλα από κει που την πήρε και το ευχαριστούσα.

4.4 Τα αποτελέσματα της έρευνας

Στην παρούσα έρευνα όπως έχω ήδη αναφέρει ερεύνησα τις επιλογές των παιδιών στους ήρωες του γνωστού και του άγνωστου παραμυθιού, κατά πόσο ξεχωρίζουν τους ήρωες του γνωστού και του άγνωστου παραμυθιού και τα λόγια που έλεγαν κατά την εμπύκωση. Στη συνέχεια υπάρχουν αναλυτικά τα αποτελέσματα της έρευνας σε πίνακες και σε διαγράμματα.

1. Στον πρώτο πίνακα υπάρχουν αναλυτικά για το κάθε παιδί ξεχωριστά οι επιλογές των παιδιών σχετικά με τους ήρωες των παραμυθιών και το να καταφέρνουν να διακρίνουν ότι αυτοί οι ήρωες που επέλεξαν είναι οι ήρωες είτε από το γνωστό είτε από το άγνωστο παραμύθι.
2. Στους πίνακες 1.1 και 1.2 παρουσιάζονται συγκεντρωτικά τα αποτελέσματα του Πίνακα 1.
3. Στον δεύτερο πίνακα υπάρχουν για το κάθε παιδί ξεχωριστά τα λόγια που είπε κατά την εμπύκωση της κούκλας. Αν ήταν δηλαδή από το γνωστό, από το άγνωστο, αν αυτοσχεδίασε ή αν απλά δεν είπε τίποτα.
4. Στον πίνακα 2.1 παρουσιάζονται συγκεντρωτικά τα αποτελέσματα του Πίνακα 4

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.1

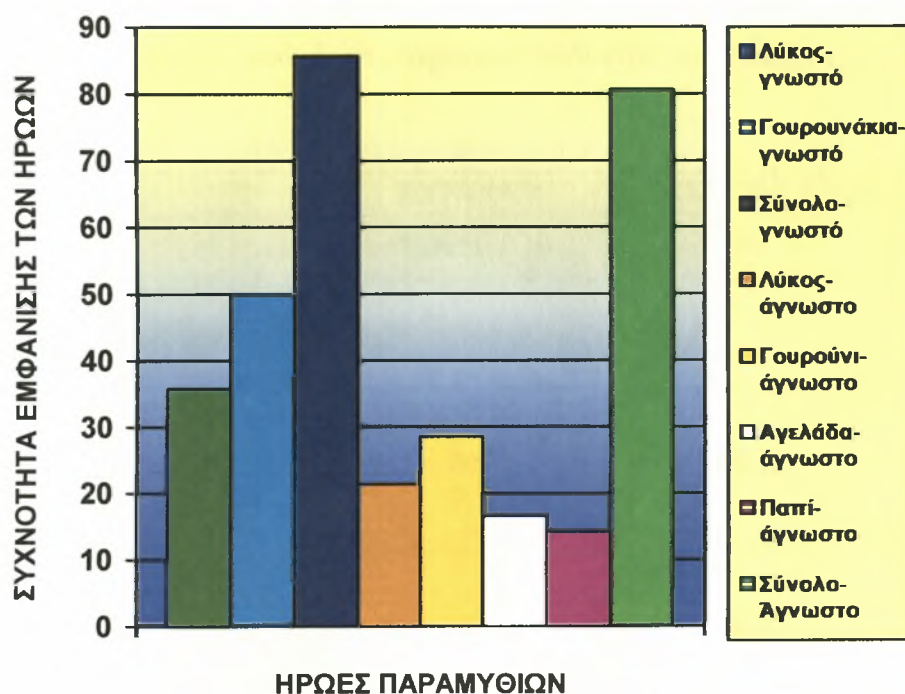
Παρουσίαση των αποτελεσμάτων ως προς τις προτιμήσεις των παιδιών στην επιλογή των ηρώων των δύο παραμυθιών

Στην πρώτη στήλη έχουμε τους ήρωες των παραμυθιών ανά παραμύθι (γνωστό και άγνωστο). Στην δεύτερη στήλη έχουμε την συχνότητα εμφάνισης των ηρώων του κάθε παραμυθιού, δηλαδή πόσες φορές ο κάθε ήρωας προτιμήθηκε από τα παιδιά για να παίξει κουκλοθέατρο μαζί του.

Ήρωες παραμυθιών	Συχνότητα Εμφάνισης των ηρώων Σχετική τιμή f	Συχνότητα Εμφάνισης των ηρώων Απόλυτη τιμή %
<u>ΓΝΩΣΤΟ ΠΑΡΑΜΥΘΙ</u>		
Λύκος	15	35,7
Γουρουνάκια	21	50
ΣΥΝΟΛΟ	36	85,7
<u>ΑΓΝΩΣΤΟ ΠΑΡΑΜΥΘΙ</u>		
Λύκος	9	21,4
Γουρούνι	12	28,5
Αγελάδα	7	16,6
Παπί	6	14,2
ΣΥΝΟΛΟ	34	80,7

Τα παιδιά εμπνυχώνουν κυρίως κούκλες από το γνωστό παραμύθι

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΠΙΝΑΚΑ 1.1

Τα παιδιά πολύ συχνά επέλεξαν κουκλοήρωες και από τα δύο παραμύθια. Επέλεξαν για παράδειγμα τον λύκο από το γνωστό παραμύθι και την αγελάδα από το άγνωστο παραμύθι. Το ότι ήταν από διαφορετικά παραμύθια δεν ήταν για τα παιδιά εμπόδιο.

Τα παιδιά επέλεξαν τους ήρωες του γνωστού παραμυθιού (Τα τρία γουρουνάκια) με ποσοστό **85,7%** και τους ήρωες του άγνωστου παραμυθιού (Ο καλλιεργημένος λύκος) με ποσοστό **80,7%**. Παρατηρούμε λοιπόν ότι τα παιδιά επιλέγουν κυρίως ήρωες από γνωστό παραμύθι για να παίξουν κουκλοθέατρο αλλά με μικρή διαφορά από το άγνωστο.

Πιο συγκεκριμένα στο γνωστό παραμύθι ο λύκος εμφανίζεται με ποσοστό 35,7% και τα 3 γουρουνάκια με ποσοστό 50% (το ποσοστό υπολογίζεται με όλα τα γουρουνάκια μαζί, και τα τρία). Στο άγνωστο παραμύθι το γουρούνι εμφανίζεται με ποσοστό 28,5%, ο λύκος με ποσοστό 21,4%, η αγελάδα με ποσοστό 16,6% και το παπί με ποσοστό 14,2%.

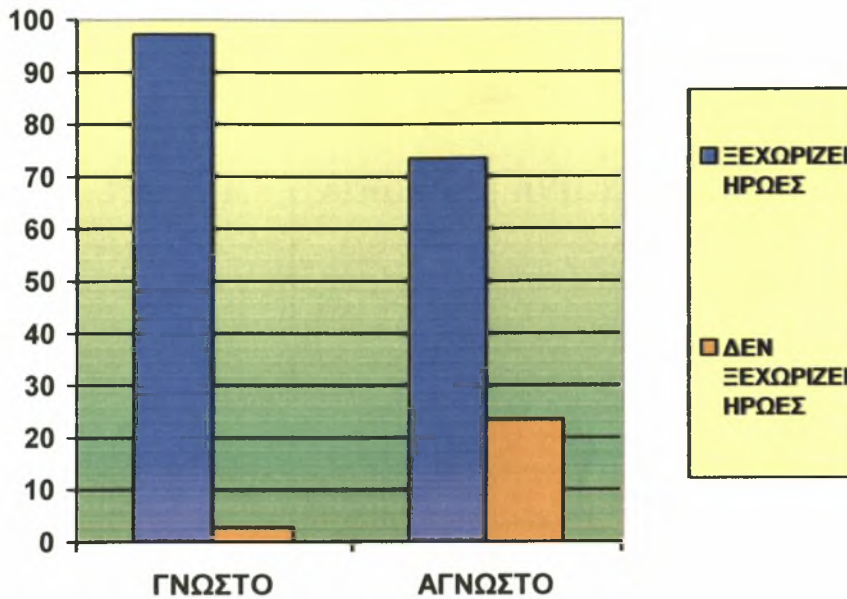
ΠΙΝΑΚΑΣ 1.2

Παρουσίαση των αποτελεσμάτων ως προς την διάκριση των ηρώων των δύο παραμυθιών από τα παιδιά

	ΣΧΕΤΙΚΗ ΤΙΜΗ f	ΑΠΟΛΥΤΗ ΤΙΜΗ %
ΓΝΩΣΤΟ ΠΑΡΑΜΥΘΙ		
ΞΕΧΩΡΙΖΕΙ ΗΡΩΕΣ	35	97,2
ΔΕΝ ΞΕΧΩΡΙΖΕΙ ΗΡΩΕΣ	1	2,8
ΣΥΝΟΛΟ	36	100
ΑΓΝΩΣΤΟ ΠΑΡΑΜΥΘΙ		
ΞΕΧΩΡΙΖΕΙ ΗΡΩΕΣ	26	73,5
ΔΕΝ ΞΕΧΩΡΙΖΕΙ ΗΡΩΕΣ	8	23,5
ΣΥΝΟΛΟ	34	100

Τα παιδιά ξεχωρίζουν τους ήρωες του γνωστού παραμυθιού περισσότερο από τους ήρωες του άγνωστου

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΠΙΝΑΚΑ 1.2

Όλα τα παιδιά που πήραν κούκλες κατάλαβαν ότι αυτές οι κούκλες ήταν ήρωες των παραμυθιών που πριν λίγο είχα διαβάσει. Σε μερικές περιπτώσεις όμως τα παιδιά μπέρδευαν σε ποιο παραμύθι από τα δύο ανήκει (Παράρτημα:6 παιδιά). Αυτό βέβαια συνέβαινε μόνο στα γουρουνάκια και στο λύκο που ήταν κοινά και στα δύο παραμύθια. Γι' αυτά τα ζώα προκύπτουν και οι παραπάνω διαφορές σε γνωστό και σε άγνωστο παραμύθι.

Από τον παραπάνω πίνακα προκύπτει ότι από τα παιδιά που επέλεξαν ήρωες του γνωστού παραμυθιού το **97,2%** αναγνώρισε ότι αυτοί οι ήρωες είναι από το γνωστό παραμύθι, ενώ το **2,8%** πίστευαν ότι ήταν από το άγνωστο. Από τα παιδιά που επέλεξαν ήρωες του άγνωστου παραμυθιού προκύπτει ότι το **73,5%** αναγνώρισε ότι οι ήρωες είναι από το άγνωστο και το **23,5%** δεν κατάφερε να αναγνωρίσει ότι αυτές οι κούκλες που επέλεξε ήταν από το άγνωστο παραμύθι και πίστευαν ότι ήταν από γνωστό.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

Τα αποτελέσματα της έρευνας ως προς τα λόγια που είπαν στην
εμφύκωση της κούκλας

ΠΑΙΔΙΑ	ΛΟΓΙΑ			
	ΓΝΩΣΤΟ	ΑΓΝΩΣΤΟ	ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΑΖΕΙ	ΤΙΠΟΤΑ
1			X	
2	X			
3	X			
4			X	
5	X			
6			X	
7	X			
8				X
9				X
10	X			
11			X	
12			X	
13			X	
14			X	
15				X
16			X	
17				X
18			X	
19			X	
20			X	
21				X
22			X	
23			X	
24			X	

ΠΑΙΔΙΑ	ΛΟΓΙΑ			
	ΓΝΩΣΤΟ	ΑΓΝΩΣΤΟ	ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΑΖΕΙ	ΤΙΠΟΤΑ
25				X
26		X		
27		X		
28			X	
29				X
30				X
31				X
32				X
33				X
34			X	
35		X		
36	X			
37	X			
38			X	
39	X			
40			X	
41			X	
42			X	

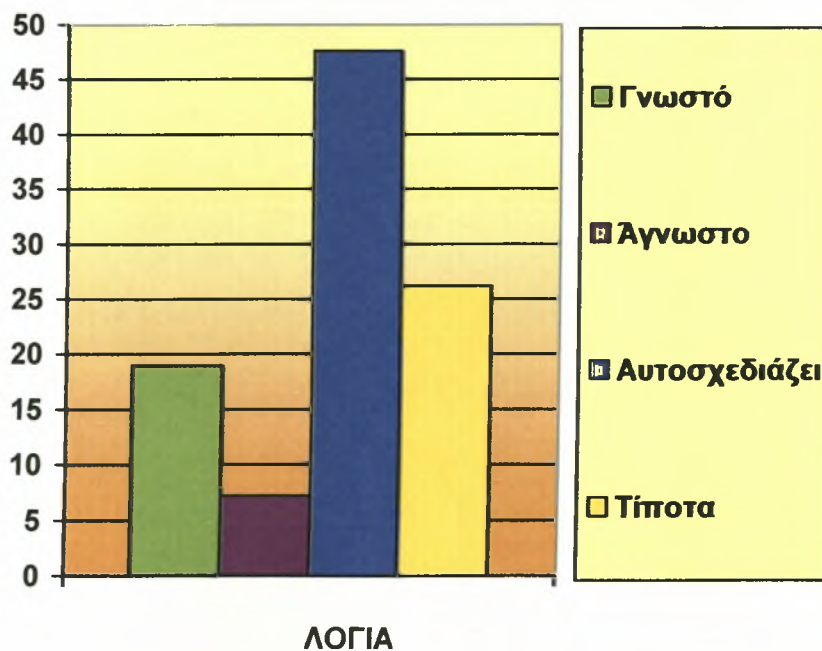
ΠΙΝΑΚΑΣ 2.1

Παρουσίαση των αποτελεσμάτων ως προς τα λόγια που χρησιμοποιούν στην εμπύκωση της κούκλας

ΛΟΓΙΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΤΙΜΗ f	ΑΠΟΛΥΤΗ ΤΙΜΗ %
Γνωστό	8	19
Άγνωστο	3	7,2
Αυτοσχεδιάζει	20	47,6
Τίποτα	11	26,2
Σύνολο	42	100

Τα παιδιά όταν εμπυκώνουν τις κούκλες κυρίως αυτοσχεδιάζουν και άλλοτε δεν λένε τίποτα

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΠΙΝΑΚΑ 4

Από τον παραπάνω πίνακα προκύπτει ότι το **19%** των παιδιών εμψυχώνουν την κούκλα με λόγια από το γνωστό παραμύθι και το **7,2%** από το άγνωστο παραμύθι. Επομένως το 26,2% των παιδιών όταν έχει κάποιους κουκλοήρωες παραμυθιών είτε είναι από γνωστό είτε από άγνωστο παραμύθι εμψυχώνει τις κούκλες λέγοντας λόγια των παραμυθιών. Το **47,6%** των παιδιών αυτοσχεδιάζει λέγοντας την εξής φράση: «Γεια σας παιδιά, τι κάνετε; Είστε καλά;» και το **26,2%** προτιμά να εμψυχώνει την κούκλα μόνο με την κίνηση, χωρίς φωνή και λόγο.

Τέλος ένα παιδί πήρε δύο ήρωες από το άγνωστο παραμύθι και χρησιμοποίησε λόγια από το γνωστό παραμύθι. Τέσσερα παιδιά πήραν ήρωες από το γνωστό και από το άγνωστο παραμύθι μπερδεμένους και χρησιμοποίησαν λόγια είτε από το γνωστό είτε από το άγνωστο παραμύθι. Τα αποτελέσματα για το κάθε παιδί υπάρχουν λεπτομερώς στο παράρτημα.

5. ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Όπως φάνηκε στην πρώτη έρευνα τα παιδιά αρέσουν πολύ τα κλασικά παραμύθια και οι μύθοι του Αισώπου. Η κοκκινοσκουφίτσα, Ο λύκος και τα 7 κατσικάκια, τα 3 γουρουνάκια, Η χιονάτη και οι 7 νάνοι αλλά και κάποιοι μύθοι του Αισώπου, όπως ο λαγός και η χελώνα, ο τζίτζικας και ο μέρμηγκας προκαλούν το ενδιαφέρον των παιδιών για να ασχοληθούν περαιτέρω μαζί τους. Στα παιδιά αρέσει πολύ να ακούνε ιστορίες με ζώα. Τους αρέσει όμως να συνομιλούν οι άνθρωποι με τα ζώα. Αυτό τους κεντρίζει πολύ το ενδιαφέρον. Επίσης υπάρχει μια ομοιομορφία στις απαντήσεις των νηπιαγωγών ως προς τα παραμύθια που αρέσουν στα παιδιά να τους διαβάσει η νηπιαγωγός και ως προς τα παραμύθια που τα ίδια τα παιδιά θέλουν να δραματοποιούν, να παίξουν κουκλοθέατρο.

Στην δεύτερη έρευνα φάνηκε ότι το να γνωρίζουν τα παιδιά ένα παραμύθι και να τους είναι ήδη γνωστό δεν είναι τόσο σημαντικός παράγοντας για να επιλέξουν έναν ήρωά του και να παίξουν κουκλοθέατρο. Αν αρέσει στα παιδιά ένας ήρωας από ένα παραμύθι είτε αυτό είναι γνωστό είτε άγνωστο το παιδί θα θελήσει να την εμψυχώσει. Στα αποτελέσματα της έρευνας τα παιδιά έχουν επιλέξει σε ίδιο σχεδόν (με μια μικρή διαφορά της τάξεως του 5%) αριθμό τους κουκλοήρωες από το γνωστό και από το άγνωστο παραμύθι. Βέβαια πριν δώσω στα παιδιά τις κούκλες είχα διαβάσει και τα δύο παραμύθια. Επομένως δεν τους ήταν εντελώς άγνωστα. Απλά το ένα τους ήταν πιο οικείο από το άλλο.

Όταν έδωσα τις κούκλες στα παιδιά όλα αναγνώρισαν ότι αυτές οι κούκλες ήταν οι ήρωες των παραμυθιών που μόλις είχαν ακούσει. Όταν όμως τα παιδιά επέλεγαν τους ήρωες του γνωστού παραμυθιού κυρίως τους αναγνώριζαν. Ελάχιστα παιδιά πίστευαν ότι αυτοί οι ήρωες είναι από το άγνωστο. Κι αυτό συνέβαινε στους κοινούς ήρωες και των δύο παραμυθιών, τον λύκο και το γουρουνάκι. Οι ήρωες ακόμα και ο λύκος

και το γουρούνι είχαν εξωτερικά στοιχεία που τα διαχώριζαν από τους ήρωες του άλλου παραμυθιού. Μερικά παιδιά όμως δεν τα πρόσεξαν. Οι διαφορές των λύκων και των γουρουνακίων των παραμυθιών φαίνονται στις φωτογραφίες στο παράρτημα. Με μικρότερο ποσοστό αλλά αρκετά μεγάλο η πλειοψηφία των παιδιών που επέλεξαν ήρωες του άγνωστου παραμυθιού τους αναγνώριζαν. Όπως και στο γνωστό έτσι και στο άγνωστο τα παιδιά μπερδεύαν τους ήρωες που ήταν κοινοί και στα δύο παραμύθια(λύκος-γουρούνι). Και στην επιλογή του ήρωα αλλά και στο αν ξεχωρίζουν τους ήρωες από ποιο παραμύθι είναι επικρατεί με μικρή διαφορά το γνωστό παραμύθι. Όταν όμως τα παιδιά εμψυχώνουν τις κούκλες με φωνή και λόγο τότε το μεγαλύτερο ποσοστό των παιδιών αυτοσχεδιάζει. Πολύ μικρότερο ποσοστό δεν λέει τίποτα παρά μόνο τις κινεί. Τα παιδιά που εμψυχώνουν τις κούκλες με λόγια από τα παραμύθια χρησιμοποιούν κυρίως λόγια του γνωστού.

Όπως παρατηρούμε αν συγκρίνουμε τη συμμετοχή των παιδιών σε γνωστό και άγνωστο, τότε υπερτερεί το **γνωστό παραμύθι** χωρίς όμως μεγάλη διαφορά από το άγνωστο.

Ολοκληρώνοντας, μέσω της πρώτης μου έρευνας επισκέφτηκα αρκετά νηπιαγωγεία και παρατήρησα ότι το υλικό των νηπιαγωγών σχετικά με τη λογοτεχνία δεν είναι αρκετά πλούσιο. Στις μέρες μας η παιδική λογοτεχνία ανθίζει και είναι υποχρέωσή μας απέναντι στα παιδιά αν τους προσφέρουμε όσα περισσότερα μπορούμε. Το ίδιο ισχύει και με τη γωνιά κουκλοθεάτρου. Λίγα νηπιαγωγεία είχαν μια γωνιά κουκλοθεάτρου περιποιημένη ώστε να προσελκύει τα παιδιά. Η δεύτερη έρευνα μου έδωσε ένα μάθημα για να καταλάβω πολύ καλά ότι στα παιδιά αρέσει πολύ το κουκλοθέατρο. Η στιγμή που εμφάνιζα τις κούκλες των παραμυθιών στα παιδιά έβλεπα στα μάτια τους την έντονη επιθυμία τους να ασχοληθούν μαζί τους. Πολλά παιδιά ήταν ανυπόμονα και δε άντεχαν να περιμένουν μέχρι να έρθει η σειρά τους. Μερικά παιδιά ήταν πολύ εφευρετικά και είχαν πολύ φαντασία στους διαλόγους που ανέπτυσαν μεταξύ των κούκλων. Άλλα παιδιά ήθελαν να πάρουν όλα ταυτόχρονα τις κούκλες και να παίξουν όλα μαζί κουκλοθέατρο. Αυτό που μελετούσα κι έγραφα στο θεωρητικό μέρος της εργασίας μου

για την αξία του κουκλοθεάτρου ήρθε να το επιβεβαιώσει η πραγματικότητα και η προσωπική μου εμπειρία. Από την στιγμή λοιπόν που θεωρία και πράξη αποδεικνύουν τι σημαίνει το κουκλοθέατρο για τα παιδιά και πόσο ωφέλιμο είναι νομίζω ότι το λιγότερο που μπορούμε να κάνουμε είναι να τους δώσουμε απλά την ευκαιρία για να δημιουργήσουν και να παίξουν κουκλοθέατρο!!!

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Ⓢ **Delreux H**, *Κούκλες και μαριονέτες*, Gutenberg, Αθήνα 1987
- Ⓢ **Eco Umberto**, *Πώς γίνεται μια διπλωματική εργασία*, μετ. Μαριάννα Κονδύλη, εκδόσεις Νήσος, Αθήνα 2001
- Ⓢ **Αλεξίου Έλλη**, *Παίζουμε κουκλοθέατρο*, Εκδόσεις Καστανιώτης, Αθήνα 1978
- Ⓢ **Αναγνωστόπουλος Β.Δ**, *Θέματα Παιδικής λογοτεχνίας*, Α΄ Ανισχυεύσεις, Εκδόσεις Καστανιώτης, Αθήνα 1987
- Ⓢ **Αναγνωστόπουλος Β.Δ**, *Τέχνη και τεχνική του παραμυθιού*, εκδόσεις Καστανιώτης, Αθήνα 1997
- Ⓢ **Αναστασόπουλος Χ.**, *Κουκλοθεατρικά ... και όχι μόνο!*, Αχαϊκές εκδόσεις, Πάτρα, 1991
- Ⓢ **Βαλάση Ζ**, *Εισαγωγή στη μελέτη Της Λογοτεχνίας και των Βιβλίων για Παιδιά*, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2001
- Ⓢ **Γιάνναρης Γ.**, *Θεατρική αγωγή και παιχνίδι*, Εκδόσεις Γρηγόρης, Αθήνα 1994
- Ⓢ **Δαράκη Πέπη**, *Κουκλοθέατρο*, Gutenberg, Αθήνα 1992
- Ⓢ **Δελώνης Αντώνης**, *Στοιχεία Παιδικής Λογοτεχνίας*, Εκδόσεις Χρήστος Ε. Δαρδάνος, Αθήνα 2000
- Ⓢ **Καρπόζηλου Μ**, *Το παιδί στη χώρα των βιβλίων*, Εκδόσεις Καστανιώτης, Αθήνα 1994
- Ⓢ **Κοντογιάννη Άλκηστις**, *Κουκλο-θέατρο σκιών*, Αθήνα 1992
- Ⓢ **Κοντογιάννη Άλκηστις**, *Κουκλοθέατρο*, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1994

- © **Κουλουμπή-Πάλμου, Με τις κούκλες πίσω από τη σκηνή,** Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1996
- © **Μαγουλιώτης Απόστολος, Ιστορία κουκλοθέατρου,** Πανεπιστημιακές σημειώσεις, πανεπιστημιακές εκδόσεις Θεσσαλίας, Βόλος 2001
- © **Μαγουλιώτης Απόστολος, Κουκλοθέατρο Ι, Πως στήνεται ένα έργο,** εκδόσεις Καστανιώτης, Αθήνα 1999
- © **Ματθαίου, Σ. Οικονόμου, Ε. Όταν οι κούκλες ζωντανεύουν,** Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1996
- © **Οικονομίδου Σ, Χίλιες και μία ανατροπές, Η νεοτερικότητα στη λογοτεχνία για μικρές ηλικίες,** Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2000
- © **Παϊδούση, Ε, Το κουκλοθέατρο και η ψυχαγωγία του παιδιού,** Εκδόσεις «Ατλαντίς», Πεκλιβανίδη, Αθήνα 1997
- © **Παπανικολάου Ρ., Τσιλιμένη Τ, Η παιδική λογοτεχνία στο νηπιαγωγείο,** Εκδόσεις Καστανιώτης, Αθήνα 1992
- © **Παπανικολάου, Ρ. Χατηνικολάου Ν. Κούκλες και κουκλοθεατρικά,** Μικρός Πρίγκιπας, Θεσσαλονίκη 2003
- © **Παρούση Αντιγόνη, Κούκλες Κουκλοθέατρου,** Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα 1999
- © **Πέτροβιτς-Ανδρουτσοπούλου Λ, Μιλώντας για τα παιδικά βιβλία,** Εκδόσεις Καστανιώτης, Αθήνα 1983
- © **Σκόρδου-Εξαρχοπούλου Μίνα, Κουκλοπαιχνιδίσματα,** Πρατηρητής, Θεσσαλονίκη 1996

Παράρτημα

ΤΟ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Το όνομά μου είναι Λιόλιου Ελένη και είμαι φοιτήτρια του 4^{ου} έτους του Παιδαγωγικού Τμήματος Προσχολικής Εκπαίδευσης. Το παρόν ερωτηματολόγιο είναι ανώνυμο. Η συμπλήρωσή του θα με βοηθήσει στην έρευνα που διεξάγω για να εξετάσω τις αντιδράσεις που έχουν και το πόσο συμμετέχουν τα παιδιά της προσχολικής ηλικίας ανάμεσα σε ένα γνωστό παραμύθι και σε ένα καινούριο σύγχρονο. Στόχος του παρόντος ερωτηματολογίου είναι να βρεθεί το αγαπημένο παραμύθι των παιδιών. Προσπαθήστε να γράψετε όσα περισσότερα παραμύθια μπορείτε. Σας ευχαριστώ πολύ εκ των προτέρων.

ΣΧΟΛΕΙΟ:

ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΑΙΔΙΩΝ:

ΑΓΟΡΙΑ:

ΚΟΡΙΤΣΙΑ:

1^η Ερώτηση

Ποια παραμύθια αρέσουν στα παιδιά;

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.

2^η Ερώτηση

Ποια παραμύθια αρέσει περισσότερο στα παιδιά να αφηγούνται, να αναδιηγούνται, να δραματοποιούν, να παίζουν κουκλοθέατρο;

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.

ΟΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ ΣΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ΕΡΕΥΝΑ

- Ποια παραμύθια αρέσουν στα παιδιά;
- Ποια παραμύθια αρέσει στα παιδιά να αφηγούνται, να αναδιηγούνται, να δραματοποιούν, να παίζουν κουκλοθέατρο;

4^ο Νηπιαγωγείο Νέας Ιωνίας

Αριθμός παιδιών: 14

Αγόρια: 5

Κορίτσια: 9

ΠΟΙΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΑΡΕΣΟΥΝ ΣΤΑ ΠΑΙΔΙΑ;
1. Η Ωραία Κοιμωμένη
2. Η Χιονάτη και οι 7 νάνοι
3. Η Τοσοδούλα
4. Η Ραπουνζέλ
5. Η Κοκκινοσκουφίτσα
6. Ο ποντικός και η θυγατέρα του
7. Τα 3 γουρουνάκια
8. Η Σταχτοπούτα
9. Η βασίλισσα του χιονιού
10. Οι θεοί του Ολύμπου
11. Το λιοντάρι και το ποντίκι
12. Ο λύκος και τα 7 κατσικάκια του

**ΠΟΙΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΑΡΕΣΕΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΣΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΝΑ
ΑΦΗΓΟΥΝΤΑΙ, ΝΑ ΑΝΑΔΙΗΓΟΥΝΤΑΙ , ΝΑ ΔΡΑΜΑΤΟΠΟΙΟΥΝ, ΝΑ
ΠΑΙΖΟΥΝ ΚΟΥΚΛΟΘΕΑΤΡΟ;**

1. Η μικρή γοργόνα
2. Η χιονάτη και οι 7 νάνοι
3. Η κακομαθημένη χωριατοπούλα
4. Η πεντάμορφη και το τέρας
- Ο ποντικός και η θυγατέρα

3^ο Νηπιαγωγείο Νέας Ιωνίας

ΤΜΗΜΑ 1

Αριθμός παιδιών: 13

Αγόρια: 5

Κορίτσια: 8

ΠΟΙΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΑΡΕΣΟΥΝ ΣΤΑ ΠΑΙΔΙΑ;

1. Η κοκκινোসκουφίτσα
2. Τα 3 γουρουνάκια
3. Τα 7 κατσικάκια
4. Η χελώνα κι ο λαγός

**ΠΟΙΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΑΡΕΣΕΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΣΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΝΑ
ΑΦΗΓΟΥΝΤΑΙ, ΝΑ ΑΝΑΔΙΗΓΟΥΝΤΑΙ , ΝΑ ΔΡΑΜΑΤΟΠΟΙΟΥΝ, ΝΑ
ΠΑΙΖΟΥΝ ΚΟΥΚΛΟΘΕΑΤΡΟ;**

1. Ο λαγός και η χελώνα

2. Τα 3 γουρουνάκια

3^ο Νηπιαγωγείο Νέας Ιωνίας

ΤΜΗΜΑ 2

Αριθμός παιδιών: 16

Αγόρια: 8

Κορίτσια: 6

ΠΟΙΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΑΡΕΣΟΥΝ ΣΤΑ ΠΑΙΔΙΑ;

1. Η αλεπού και ο κόκορας

2. Ο Κοντορεβιθούλης

3. Η αλεπού και ο πελαργός

4. Η χελώνα κι ο λαγός

5. Η χρυσομαλλούσα και οι 3 αρκούδες

6. Το λιοντάρι και το ποντίκι

7. Τα 3 γουρουνάκια

8. Η κοκκινοσκουφίτσα

9. Ψεύτης Βοσκός

10. Το κατσικάκι και ο λύκος

ΠΟΙΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΑΡΕΣΕΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΣΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΝΑ ΑΦΗΓΟΥΝΤΑΙ, ΝΑ ΑΝΑΔΙΗΓΟΥΝΤΑΙ , ΝΑ ΔΡΑΜΑΤΟΠΟΙΟΥΝ, ΝΑ ΠΑΙΖΟΥΝ ΚΟΥΚΛΟΘΕΑΤΡΟ;

1. Η Κοκκίνοσκουφίτσα

2. Ο λαγός και η χελώνα

12^ο Νηπιαγωγείο Νέας Ιωνίας

Αριθμός παιδιών: 14

Αγόρια: 8

Κορίτσια: 6

ΠΟΙΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΑΡΕΣΟΥΝ ΣΤΑ ΠΑΙΔΙΑ;

1. Η κοκκίνοσκουφίτσα

2. Τα 3 γουρουνάκια

3. Τα 7 κατσικάκια

4. Η χελώνα κι ο λαγός

5. Η αλεπού και το λελέκι

6. Η Ωραία Κοιμωμένη

7. Ο Ρομπέν των Δασών

8. Η μαμά κουνέλα

9. Η αλεπού και το λελέκι

10. Ο τζίτζικας και ο μέρμηγκας

ΠΟΙΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΑΡΕΣΕΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΣΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΝΑ ΑΦΗΓΟΥΝΤΑΙ, ΝΑ ΑΝΑΔΙΗΓΟΥΝΤΑΙ , ΝΑ ΔΡΑΜΑΤΟΠΟΙΟΥΝ, ΝΑ ΠΑΙΖΟΥΝ ΚΟΥΚΛΟΘΕΑΤΡΟ;

1. Ο λύκος και ο γάιδαρος

2. Η κοκκινোসκουφίτσα

3. Τα 7 κατοικάκια

4. Η χελώνα κι ο λαγός

5. Τα 3 γουρουνάκια

9^ο Νηπιαγωγείο Νέας Ιωνίας

Αριθμός παιδιών: 14

Αγόρια: 7

Κορίτσια: 7

ΠΟΙΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΑΡΕΣΟΥΝ ΣΤΑ ΠΑΙΔΙΑ;

1. Κοκκινোসκουφίτσα

2. Χιονάτη και 7 νάνοι

3. Κοντορεβιθούλης

4. Τα 3 γουρουνάκια

**ΠΟΙΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΑΡΕΣΕΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΣΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΝΑ
ΑΦΗΓΟΥΝΤΑΙ, ΝΑ ΑΝΑΔΙΗΓΟΥΝΤΑΙ , ΝΑ ΔΡΑΜΑΤΟΠΟΙΟΥΝ, ΝΑ
ΠΑΙΖΟΥΝ ΚΟΥΚΛΟΘΕΑΤΡΟ;**

1. Ο μικρούλης ο Εμμανουήλ ο Μπακακούλης

2. Η κοκκινοσκουφίτσα

3. Η Καροτένια

4. Ο Σποτ και οι φίλοι του

5. Ο Κίπερ μια μέρα με βροχή

6. Η αλεπού και η Πελαργίνα

7. Στης καμηλοπάρδαλης τη μύτη

8. Η Σταχτοπούτα

9. Ο παπουτσωμένος γάτος

10. Η μαρουδίτσα που έφερε την Πασχαλιά

7^ο Νηπιαγωγείο Νέας Ιωνίας

ΤΜΗΜΑ 2

Αριθμός παιδιών: 14

Αγόρια: 8

Κορίτσια: 6

ΠΟΙΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΑΡΕΣΟΥΝ ΣΤΑ ΠΑΙΔΙΑ;

1. Η μάγισσα Φουφήχτρα
2. Τα 3 λυκάκια
3. Η μαιμού και το δελφίνι
4. Το λιοντάρι και ο λαγός
5. Το κατοίκι και ο λύκος που έπαιζε φλογέρα
6. Αχ, γιατί να είμαι γάτα
7. Το χελιδόνι και η πεταλούδα

ΠΟΙΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΑΡΕΣΕΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΣΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΝΑ ΑΦΗΓΟΥΝΤΑΙ, ΝΑ ΑΝΑΔΙΗΓΟΥΝΤΑΙ, ΝΑ ΔΡΑΜΑΤΟΠΟΙΟΥΝ, ΝΑ ΠΑΙΖΟΥΝ ΚΟΥΚΛΟΘΕΑΤΡΟ;

1. Η κοκκινοσκουφίτσα
2. Ο λύκος και τα 7 κατοικάκια
3. Τα 3 γουρουνάκια
4. Ο Πίτερ Παν

7^ο Νηπιαγωγείο Νέας Ιωνίας

ΤΜΗΜΑ 1

Αριθμός παιδιών: 13

Αγόρια: 7

Κορίτσια: 6

ΠΟΙΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΑΡΕΣΟΥΝ ΣΤΑ ΠΑΙΔΙΑ;

1. Κοκκινোসκουφίτσα
2. Χιονάτη και 7 νάνοι
3. Κοντορεβιθούλης
4. Η Μαρουδίτσα που έφερε τη Πασχαλιά
5. Ο λαγός και η Χελώνα
6. Αλαντίν
7. Πιτερ Παν
8. Ο παπουτσωμένος γάτος
9. τα 3 γουρουνάκια

ΠΟΙΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΑΡΕΣΕΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΣΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΝΑ ΑΦΗΓΟΥΝΤΑΙ, ΝΑ ΑΝΑΔΙΗΓΟΥΝΤΑΙ, ΝΑ ΔΡΑΜΑΤΟΠΟΙΟΥΝ, ΝΑ ΠΑΙΖΟΥΝ ΚΟΥΚΛΟΘΕΑΤΡΟ;

1. Η μαρουδίτσα που έφερε την Πασχαλιά
2. Ο λαγός και η χελώνα

3. Η Χιονάτη και 7 νάνοι
4. Ο Κοντορεβιθούλης

13^ο Νηπιαγωγείο Νέας Ιωνίας

ΤΜΗΜΑ 1

Αριθμός παιδιών: 14

Αγόρια: 7

Κορίτσια: 7

ΠΟΙΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΑΡΕΣΟΥΝ ΣΤΑ ΠΑΙΔΙΑ;
1. Η Κοκκινοσκουφίτσα
2. Τα 3 γουρουνάκια
3. Η Ωραία Κοιμημένη
4. Η Χιονάτη και οι 7 νάνοι
5. Η μικρή γοργόνα
6. Το ασχημόπαπο
7. Ο τζίτζικας και ο μέρμηγκας
8. Το απίθανο τσίρκο του Μανώλη
9. Ο λύκος και τα 7 κατσικάκια
10. Κοντορεβιθούλης
11. Ραπουνζέλ

**ΠΟΙΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΑΡΕΣΕΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΣΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΝΑ
ΑΦΗΓΟΥΝΤΑΙ, ΝΑ ΑΝΑΔΙΗΓΟΥΝΤΑΙ , ΝΑ ΔΡΑΜΑΤΟΠΟΙΟΥΝ, ΝΑ
ΠΑΙΖΟΥΝ ΚΟΥΚΛΟΘΕΑΤΡΟ;**

1. Η κοκκινοσκουφίτσα
2. Ο λύκος και τα 7 κατσικάκια
3. Τα 3 γουρουνάκια
4. Ο λαγός και η χελώνα
5. Η χρυσολαλούσα

13^ο Νηπιαγωγείο Νέας Ιωνίας

ΤΜΗΜΑ 2

Αριθμός παιδιών: 15

Αγόρια: 8

Κορίτσια: 7

ΠΟΙΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΑΡΕΣΟΥΝ ΣΤΑ ΠΑΙΔΙΑ;

1. Η Κοκκινοσκουφίτσα
2. Τα 3 γουρουνάκια
3. Το κοριτσάκι με τα σπέρτα
4. Η Χιονάτη και οι 7 νάνοι
5. Γαϊτανάκι

6. Ο κόρακας και η αλεπού
7. Ο λαγός και η χελώνα
8. Το λιοντάρι και το ποντίκι
9. Ο λύκος και τα 7 κατσικάκια

ΠΟΙΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΑΡΕΣΕΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΣΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΝΑ ΑΦΗΓΟΥΝΤΑΙ, ΝΑ ΑΝΑΔΙΗΓΟΥΝΤΑΙ, ΝΑ ΔΡΑΜΑΤΟΠΟΙΟΥΝ, ΝΑ ΠΑΙΖΟΥΝ ΚΟΥΚΛΟΘΕΑΤΡΟ;

1. Η κοκκινοσκουφίτσα
2. Ο λύκος και τα 7 κατσικάκια
3. Τα 3 γουρουνάκια
4. Ο Κοντορεβιθούλης
5. Η Σταχτοπούτα
6. Η χιονάτη και οι 7 νάνοι

22^ο Νηπιαγωγείο Βόλου

Αριθμός παιδιών: 13

Αγόρια: 6

Κορίτσια: 7

ΠΟΙΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΑΡΕΣΟΥΝ ΣΤΑ ΠΑΙΔΙΑ;

1. Τα 7 κατσικάκια
2. Τα τρία γουρουνάκια
3. Η κοκκινοσκουφίτσα
4. Θέμης ο Κοκκινολαιμης
5. Θαλασσινές Ιστορίες
6. Φυτρώνει, φυτρώνει το σποράκι
7. Πέφτει, πέφτει η σταγόνα
8. Μεγαλώνει, μεγαλώνει το φυτό
9. Εξαφανίστηκε, εξαφανίστηκε η κάμπια
10. Σκάει, σκάει το αυγό

ΠΟΙΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΑΡΕΣΕΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΣΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΝΑ ΑΦΗΓΟΥΝΤΑΙ, ΝΑ ΑΝΑΔΙΗΓΟΥΝΤΑΙ , ΝΑ ΔΡΑΜΑΤΟΠΟΙΟΥΝ, ΝΑ ΠΑΙΖΟΥΝ ΚΟΥΚΛΟΘΕΑΤΡΟ;

1. Η κοκκινοσκουφίτσα
2. Τα 7 κατσικάκια
3. Τα 3 γουρουνάκια

4^ο Νηπιαγωγείο Βόλου

ΤΜΗΜΑ 1

Αριθμός παιδιών: 13

Αγόρια: 6

Κορίτσια: 7

ΠΟΙΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΑΡΕΣΟΥΝ ΣΤΑ ΠΑΙΔΙΑ;

1. Η Κοκκινοσκουφίτσα

2. Ο ψεύτης βοσκός

3. Πινόκιο

4. Τα 3 μικρά λυκάκια

5. Ειρήνη

6. Δόνα Τερηδόνα

7. Ο Αναστάσης και η ουρά της Τάσης

ΠΟΙΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΑΡΕΣΕΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΣΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΝΑ ΑΦΗΓΟΥΝΤΑΙ, ΝΑ ΑΝΑΔΙΗΓΟΥΝΤΑΙ, ΝΑ ΔΡΑΜΑΤΟΠΟΙΟΥΝ, ΝΑ ΠΑΙΖΟΥΝ ΚΟΥΚΛΟΘΕΑΤΡΟ;

1. Η κοκκινοσκουφίτσα

2. Τα 3 γουρουνάκια

3. Η συναυλία των ζώων

4. Η κυρά καλά και οι 12 μήνες

5. Η ευχή της μάνας

6. Νερατζούλα (μέρες της εβδομάδος)

4^ο Νηπιαγωγείο Βόλου

ΤΜΗΜΑ 2

Αριθμός παιδιών: 13

Αγόρια: 5

Κορίτσια: 8

ΠΟΙΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΑΡΕΣΟΥΝ ΣΤΑ ΠΑΙΔΙΑ;

1. Η Κοκκινοσκουφίτσα

2. Μυθολογία

3. Τενεκεδούπολη

4. Μάκης ο Βενζινάκης

5. Κροκόδειλος

6. Δόνα Τερηδόνα

7. Τα 101 σκυλάκια της Δαλματίας

**ΠΟΙΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΑΡΕΣΣΕΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΣΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΝΑ
ΑΦΗΓΟΥΝΤΑΙ, ΝΑ ΑΝΑΔΙΗΓΟΥΝΤΑΙ , ΝΑ ΔΡΑΜΑΤΟΠΟΙΟΥΝ, ΝΑ
ΠΑΙΖΟΥΝ ΚΟΥΚΛΟΘΕΑΤΡΟ;**

1. Η κοκκινοσκουφίτσα
2. Ο λύκος και τα 7 κατσικάκια
3. Τα 3 γουρουνάκια
4. Ο Κοντορεβιθούλης
5. Η Σταχτοπούτα
6. Η χιονάτη και οι 7 νάνοι
7. Μύθοι του Αισώπου

23^ο Νηπιαγωγείο Βόλου

ΤΜΗΜΑ 1

Αριθμός παιδιών: 14

Αγόρια: 9

Κορίτσια: 5

ΠΟΙΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΑΡΕΣΣΟΥΝ ΣΤΑ ΠΑΙΔΙΑ;

1. Ο Φώκος που νόμιζε ότι ήταν άρρωστος
2. Ο Φώκος που δεν ήθελε να κοιμάται μόνος
3. Ο Φώκος που δεν ήθελε να πάει σχολείο

4. Η κόκκινη κοτούλα
5. Η πουπου και η καρλότα
6. Η πινεζοβροχή
7. Ούτε γάτα ούτε ζημιά
8. Ο ερωτευμένος βάτραχος
9. Σου έχω πει 1000 φορές να μη λες υπερβολές
10. Έχω ράμματα για τη γούνα σου

ΠΟΙΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΑΡΕΣΕΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΣΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΝΑ ΑΦΗΓΟΥΝΤΑΙ, ΝΑ ΑΝΑΔΙΗΓΟΥΝΤΑΙ , ΝΑ ΔΡΑΜΑΤΟΠΟΙΟΥΝ, ΝΑ ΠΑΙΖΟΥΝ ΚΟΥΚΛΟΘΕΑΤΡΟ;

1. Η κοκκινοσκουφίτσα
2. Τα 3 γουρουνάκια
3. Ο Βοριάς και ο ήλιος
4. Ο Γάιδaros και ο λύκος
5. Η αλεπού δασκάλα
6. Η αλεπού και ο πελαργός
7. Τα 7 κατσικάκια
8. Το ασχημόπαπο
9. Ο παπουτσωμένος γάτος
10. Η Σταχτοπούτα

23^ο Νηπιαγωγείο Βόλου

ΤΜΗΜΑ 2

Αριθμός παιδιών:

Αγόρια:

Κορίτσια:

ΠΟΙΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΑΡΕΣΟΥΝ ΣΤΑ ΠΑΙΔΙΑ;

1. Μια τίγρης φοβερή, φοβερή και τρομερή

2. Τα τρία γουρουνάκια

3. Ο χιονάνθρωπος που δεν ήθελε να λιώσει

4. Τα τρία μικρά λυκάκια

5. Το χελιδόνι και η πεταλούδα

6. Ο τζίτζικας και ο μέρμηγκας

7. Αχ, γιατί να είμαι γάτα

8. Ο ερωτευμένος βάτραχος

9. Οι φίλοι είναι για πάντα

**ΠΟΙΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΑΡΕΣΕΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΣΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΝΑ
ΑΦΗΓΟΥΝΤΑΙ, ΝΑ ΑΝΑΔΙΗΓΟΥΝΤΑΙ , ΝΑ ΔΡΑΜΑΤΟΠΟΙΟΥΝ, ΝΑ
ΠΑΙΖΟΥΝ ΚΟΥΚΛΟΘΕΑΤΡΟ;**

1. Η κοκκινοσκουφίτσα

2. Η συναυλία των ζώων

3. Ο Βοριάς και ο ήλιος

4. ο ποντικός και η θυγατέρα του

5. Η αλεπού δασκάλα

6. Ο λαγός και η χελώνα

7. Τα 7 κατσικάκια

8. Η συναυλία των ζώων

9. Η αστόχαστη σουσουράδα

10. Η φρουτόπολη

18ο Νηπιαγωγείο Βόλου

Αριθμός παιδιών: 11

Αγόρια: 6

Κορίτσια: 5

ΠΟΙΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΑΡΕΣΟΥΝ ΣΤΑ ΠΑΙΔΙΑ;

1. Τα 7 κατσικάκια
2. Τα τρία γουρουνάκια
3. Η Ζαχαρούλα και ο Σοκολάκης
4. Η συναυλία των ζώων
5. Ο Κοντορεβιθούλης
6. Πινόκιο
7. Το πάθημα του λύκου
8. Ο Σποτ....

ΠΟΙΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΑΡΕΣΕΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΣΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΝΑ ΑΦΗΓΟΥΝΤΑΙ, ΝΑ ΑΝΑΔΙΗΓΟΥΝΤΑΙ, ΝΑ ΔΡΑΜΑΤΟΠΟΙΟΥΝ, ΝΑ ΠΑΙΖΟΥΝ ΚΟΥΚΛΟΘΕΑΤΡΟ;

1. Η κοκκινοσκουφίτσα
2. Τα 7 κατσικάκια
3. Τα 3 γουρουνάκια

1^ο Νηπιαγωγείο Βόλου

ΤΜΗΜΑ 1

Αριθμός παιδιών: 11

Αγόρια: 7

Κορίτσια: 4

ΠΟΙΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΑΡΕΣΟΥΝ ΣΤΑ ΠΑΙΔΙΑ;

1. Η Χιονάτη
2. Τα τρία γουρουνάκια
3. Η Σταχτοπούτα
4. Η περήφανη πριγκίπισσα
5. Τα ρούχα του βασιλιά
6. Οι γάμοι της κότας
7. Τα ρούχα του βασιλιά
8. Η κυρία Κλο-Κλο
9. Ο Φεγγαρόκκοκκος

ΠΟΙΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΑΡΕΣΕΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΣΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΝΑ ΑΦΗΓΟΥΝΤΑΙ, ΝΑ ΑΝΑΔΙΗΓΟΥΝΤΑΙ, ΝΑ ΔΡΑΜΑΤΟΠΟΙΟΥΝ, ΝΑ ΠΑΙΖΟΥΝ ΚΟΥΚΛΟΘΕΑΤΡΟ;

1. Η κοκκινοσκουφίτσα
2. Τα 3 γουρουνάκια
3. Το βρώμικο γουρουνάκι

4. Οι μύθοι του Αισώπου
5. Η κυρά Καλή και οι μήνες
6. Ο Κοντορεβιθούλης
7. Το γκρινιάρικο αστεράκι
8. Η βασίλισσα των αγριολουλουδιών
9. Η ευχή της μάνας

10^ο Νηπιαγωγείο Βόλου

ΤΜΗΜΑ 2

Αριθμός παιδιών: 11

Αγόρια: 8

Κορίτσια: 3

ΠΟΙΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΑΡΕΣΟΥΝ ΣΤΑ ΠΑΙΔΙΑ;

1. Η Κοκκινοσκουφίτσα
2. Τα τρία γουρουνάκια
3. Τα 7 κατσικάκια
4. τα τρία λυκάκια
5. Ο μέρμηγκας και ο τζίτζικας

**ΠΟΙΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΑΡΕΣΕΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΣΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΝΑ
ΑΦΗΓΟΥΝΤΑΙ, ΝΑ ΑΝΑΔΙΗΓΟΥΝΤΑΙ , ΝΑ ΔΡΑΜΑΤΟΠΟΙΟΥΝ, ΝΑ
ΠΑΙΖΟΥΝ ΚΟΥΚΛΟΘΕΑΤΡΟ;**

1. Η κοκκινোসκουφίτσα
2. Τα 3 γουρουνάκια
3. Ο λύκος και τα 7 κατσικάκια

1^ο Νηπιαγωγείο Διμηνίου

ΤΜΗΜΑ 1(ολοήμερο)

Αριθμός παιδιών: 14

Αγόρια: 4

Κορίτσια: 10

ΠΟΙΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΑΡΕΣΟΥΝ ΣΤΑ ΠΑΙΔΙΑ;

1. Η Κοκκινোসκουφίτσα
2. Τα τρία γουρουνάκια
3. Τα 7 κατσικάκια
4. Τα τρία λυκάκια
5. Η Χιονάτη και οι 7 νάνοι
6. Ο Πινόκιο
7. Το κοριτσάκι με τα σπέρτα

8. Η Ντενεκεδούπολη
9. Η μάγισσα Φρικανιέλα
10. Ο τριγωνοψαρούλης
11. Ο Χρυσομάλλης
12. Η Σουσουράδα

**ΠΟΙΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΑΡΕΣΕΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΣΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΝΑ
ΑΦΗΓΟΥΝΤΑΙ, ΝΑ ΑΝΑΔΙΗΓΟΥΝΤΑΙ , ΝΑ ΔΡΑΜΑΤΟΠΟΙΟΥΝ, ΝΑ
ΠΑΙΖΟΥΝ ΚΟΥΚΛΟΘΕΑΤΡΟ;**

1. Η κοκκινοσκουφίτσα
2. Τα 3 γουρουνάκια
3. Ο λύκος και τα 7 κατσικάκια
4. Η μάγισσα Φρικανιέλα
5. Η Ντενεκεδούπολη
6. Ο Χρυσομάλλης
7. Ο Πινόκιο
8. Το κοριτσάκι με τα σπέρτα

1^ο Νηπιαγωγείο Διμηνίου

ΤΜΗΜΑ 2 (κλασικό)

Αριθμός παιδιών: 17

Αγόρια: 9

Κορίτσια: 8

ΠΟΙΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΑΡΕΣΟΥΝ ΣΤΑ ΠΑΙΔΙΑ;

1. Η Κοκκινοσκουφίτσα
2. Τα τρία γουρουνάκια
3. Τα 7 κατσικάκια
4. Ιππόλυτος Ιπποπόταμος
5. Ο Σοκολάκης και η Ζαχαρούλα
6. Το μεγάλο ταξίδι του ήλιου
7. Η ορχήστρα ποντικάτα
8. Η Ντενεκεδούπολη
9. Ο γατοβουτηχτής
10. Ελληνική Μυθολογία

**ΠΟΙΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΑΡΕΣΕΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΣΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΝΑ
ΑΦΗΓΟΥΝΤΑΙ, ΝΑ ΑΝΑΔΙΗΓΟΥΝΤΑΙ , ΝΑ ΔΡΑΜΑΤΟΠΟΙΟΥΝ, ΝΑ
ΠΑΙΖΟΥΝ ΚΟΥΚΛΟΘΕΑΤΡΟ;**

1. Η κοκκινοσκουφίτσα

2. Τα 3 γουρουνάκια

3. Ο λύκος και τα 7 κατσικάκια

4. Η μικρή κόκκινη κοιτούλα

5. Η Ντενεκεδούπολη

6. Ιππόλυτος Ιπποπόταμος

7. Η Χιονάτη και οι 7 νάνοι

8. Οι θεοί του Ολύμπου

9. Πόλεμος χωρίς αιτία

10. Ο ποντικός και η θυγατέρα του

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

004000085006

